

TABLE OF CONTENTS.

No.	Subjects.	Pages.
1.	Preface.....	1—18
2.	Exposition of Agamas Part I containing extracts with Vernacular translation....	1—41
3.	Do. Part II containing extracts without translation.....	42—100
4.	Do. Part III containing notices of various topics connected with the system.....	101—116
5.	Supplement containing further extracts with annotations.....	117—172
6.	Part IV containing condemnatory remarks & opinions expressed by old & living Pundits.....	1—9
7.	Index to the work.....	11—24

आगम प्रकाश

एट

तांत्रिक धर्मनो

नि० प्र० कर्ताए

धर्म सुधाएणा रत्ननारना उपयोग वास्ते
दनावी प्रसिद्ध कर्णो.

SAT

DM अमदावाद मध्ये

कतासानी पोळमां समशेर बाहादुर छापाखानामां
सवादमाई रायचंदे छाया.

• सवत १९३०—सन १८७४.

પ્રસ્તાવના:

આગમશાસ્ત્રને મંત્રશાસ્ત્ર એવું કહેછે એ શિવાય એને વામમાર્ગ પણ કહેછે અને તંત્રમાર્ગ અને કૌલમાર્ગ પણ કહેછે. એ માર્ગમાં કર્મ, ઉપાસના, અને જ્ઞાન એ ત્રણે છે, અને આ માર્ગના પ્રંય ઘણું કરીને શૈવના નામથી રચેલાછે, અને કેટલાએક નાય સંપ્રદાયના લોકે રચેલા છે. તેમાં શ્વાસ, મુદ્રા, જપ, પૂજ્યા इत्यादિક કર્મ बतावेलું છે અને અનેક પ્રકારની દેવતાઓ દેવી, ભૈરવ, इत्यादि वर्णन કરીછે. કેટલાએકને પંચાંગ એટલે સહસ્ર નામ, સ્તવરાજ, કવચ, હૃદય, અને પંજર એ પાંચને પંચાંગ કહેછે અને તેનો પાઠ કરેછે. શિવાય પુરશ્ચરણ વિધી છે તે દ્રમાણે નાના પ્રકારનાં ગાયત્રીનાં અને નાના પ્રકારના મંત્રનાં પુરશ્ચરણ થાયછે. પ્રથમ જે આ માર્ગમાં માણસ આવેછે તેને દિક્ષા અપાયછે તેનું નામ પૂર્ણાભિષેક ને પદ્માભિષેક કહેછે. આ માર્ગમાં મુખ્ય જપ, અગ્રપાઞ્જપ, એટલે જે માણસના મોહોડામાંથી શ્વાસો-શ્વાસ ચાલેછે તેમાં સોહં, એવો શબ્દ યાપ્તે તે ૨૧૬૦૦ વાર થાય છે એવો ગણતરો છે. શિવાય પૂજા વિધીનાંમટલ અને પદ્મતી ઘણીઓ લેલેલોછે. તેમાં કેટલાએક ઠેકાણે વૈદિક મંત્રનો ઉપયોગ કરેછે પણ કર્મનો રીતી જુદી જુદો છે. તેમાં દમનક પૂજા, દુતીયાગ, કુમારી પૂજા, યોગીનીપૂજા, મોધુનપૂજા, પાત્ર સ્થાપન, તંત્રવિદ્યાન, इत्यादિક કર્મ આવેછે. કેટલાએક પ્રંય તંત્ર નામના છે, કેટલાએક રહસ્ય નામના છે, કેટલાએક વામલ, અને કેટલાએક આમ્નાય. કેટલાએક યન નામના છે, આ વધાય પ્રંય મેઝવીજ તો વેદ, શાસ્ત્ર, પુરાણ,

મઝી જેટલા થશે તેટલા છે, કેટલાએક અનુષ્ઠાનમાં સિદ્ધિ લખીએ, જેમ કે જારણ, મારણ, ઉચ્ચાટણ इत्यादि. અને એ વધાય અનુષ્ઠાનમાં, મદા, માંસ, મત્સ્ય, અને સ્ત્રી, અવસ્થા જોડે. અને મદા માંસ પાત્રમાં મુકીને તેનો વિધી કરીને ભક્ષણ કરેછે. તંત્રશાસ્ત્રમાં એવું લખ્યું છે કે, મદ્યને વ્રહ્મશાપ, રુદ્રશાપ, અને શુક્રશાપ, થયાછે માટે પીવાનું વંધાયું, પણ તેનો શાપોદ્ધાર કરવાનો વિધી લખ્યો છે, તે પ્રમાણે કરીએ તો પીવામાં પાપ નથી. શિવાય તંત્રના પરિભાષામાં કેટલાએક વીજ મંત્ર છે તે એક અંસરનોજ મંત્ર થાય છે. મંત્રશાસ્ત્રનું વધું કર્મ જુદી પ્રકારનું છે એમના વરસ, મહીના, વાર જુદા, યોગ જુદા, પુજા જુદી પ્રકારની, શ્રાધ, ગુરુ તર્પણ, દિક્ષા, અંયેષ્ટિ એ સર્વ જુદા છે અને દેશ પરત્વે પુસ્તકો પણ જુદાં છે. જેવા કે ગૌડપાઠ, આંધ્રપાઠ, કૈ-રલપાઠ, ગુર્જરપાઠ इत्यादि જુદા જુદા પાડે. મુખ્ય પુસ્તક ચંડીપાઠ તે માર્કંડેય પુરાણમાં અને કાત્યાયની તંત્રમાં છે તે પુસ્તક લેઈને તેના ઉપર નવચંડી, શતચંડી, સહસ્રચંડી इत्यादિક હોમ માર્જન, તર્પણ, જપ, इत्यादિક પ્રકારે કરેછે, તંત્રમાં દશ મહાવિદ્યા એ મુખ્ય દેવતા ગણાય છે. અને કુંડ મંડપ કરવાના ગ્રંથ ઘણા છે એ પ્રકારે વધુ મહાદેવે ઉત્તર કંપુંછે. એવું કહેવાય છે. અને કર્મમાં કેટલાએક લોક ત્રણ પ્રકાર ગણેછે, એક વૈદિકી, તાંત્રિકી, ને મિશ્ર, જેમાં કાંઈ તાંત્રિકી ને કાંઈ વૈદિકી આવેછે તેને મિશ્ર કહેછે, વ્રાહ્મણ લોકો એ તંત્રની પોતાના કર્મમાં શેઠમેઝ્ઝ એટલી કરીછે કે, તે ભાગ જુદો કાઠાડવાનો મુશ્કેલ છે. નાના પ્રકારનાં યંત્રો અને મંત્રો દક્ષિણ માર્ગમાં શેઠમેઝ્ઝ થઈ ગયા છે. તેથી એમ જણાય છે કે તંત્ર માર્ગ સાથે વ્રાહ્મણોને વાંધો

નહોતો; વાંધો હોતતો બ્રાહ્મણ તંત્રમાંનું કોઈ લેત નહીં પણ તેમ થયું નથી, અજે તંત્ર માર્ગ એટલે કૌલ માર્ગ હિંદુસ્તાનમાં ઘણે ઠેકાણે ચાલેછે. અને બ્રહ્મચારી, સંન્યાસી અને પરમહંસ અને અગ્નિહોત્રી શાસ્ત્રી, પંડિત ઇત્યાદિ ઘણાં લોક ગામોગામ એ માર્ગમાં છે પણ તેમનો આચાર ગુપ્ત છે, તેથી તે પ્રસિદ્ધ થતા નથી, તેનો ઘણો તપાસ કરીએ ત્યારે માલુમ પડેછે, અમદાવાદમાં બસેં ચારસેં માણસ શાક્ત માર્ગવાળા છે. તેજ પ્રમાણે નડીયાદમાં, વડોદરામાં, મરુચમાં, સુરતમાં, પુનામાં, સતારામાં, કરવીરમાં પણ એ લોક ઘણાં છે કાશીમાં હજારો બ્રાહ્મણ કૌલ અને શાક્ત માર્ગવાળા છે કાશ્મીરમાં, બંગાળામાં અને દ્રવીડ દેશમાં લાખો બ્રાહ્મણ એ માર્ગમાં છે જ્યાંહાં જ્યાંહાં દેવીનું સ્થાનક છે ત્યાંહાં ત્યાંહાં એજ માર્ગ ચાલેછે અને મદ્ય, માંસનું, નૈવેદ્ય ધરાવે છે બેચરાજી, અંબાજી, કાઝકા, હીંગઝાજ, તુઝજાપુર, વિંધ્યાવાસિની, કામાક્ષી, માતાપુર, કલકત્તાની કાઝી ઇત્યાદી ઠેકાણે એ ધર્મ ચાલેછે, વૈષ્ણવ લોક મદ્ય માંસનો દ્રવ્ય કરેછે માટે તે આવા ઠેકાણે જતા નથી પણ ગોંસાવી, અતીતિ, નાથ પંથી લોક એ ઠેકાણે જાય છે સ્વામીનારાયણનો શીક્ષાપત્રીમાં જે દેવને મદ્ય માંસનું નૈવેદ્ય ધાય તે ઠેકાણે દર્શન કરવું નહીં એવું સ્પષ્ટ રીતે લખ્યું છે. તે પ્રમાણે સત્સંગી લોક દર્શન કરતા નથી તોપણ ઘણાં એક લોક કાર્ય સાધવાને વાસ્તે શ્રદ્ધા રાખે છે. રજવાડામાં મંત્રશાસ્ત્રીને અનુષ્ઠાન કરાવાને વાસ્તે રાખે છે. કોઈ દેશીરાજ્યમાં મંત્રશાસ્ત્રી નથી એમતો નથી. એ મંત્રના અનુષ્ઠાન ઉપર લાખો રૂપીયા સર્ચ થાય છે.

માટે આ અગમ શાસ્ત્રના અંદર શું છે અને કેવો પ્રકારનું ભજન છે

અને કેવા પ્રકારના દેવછે અને તેની પરીભાષા અને ગ્રંથોનાં નામ અને તે ગ્રંથોમાંથી કાઢાડેલું તારણ એ ગ્રંથ કોણે કરેલા તેનાં નામ અને સીદ્ધાંતો પ્રકાર મુદ્રા, અને બીજા, વિષે જેટલું માલમ પડ્યું તેટલું આ ગ્રંથમાં વતાવ્યું છે તે ઉપરથી ધ્યાનમાં આવશે.

હાલ વૈદિક કર્મમાં, તાત્ત્વિક કર્મ વધુ સ્ત્રેષ્ઠભેદ થયું છે. મૂળ ગ્રંથમાં એ સ્ત્રેષ્ઠ ભેદ નથી, એટલે વ્રાહ્મણ અથવા સૂત્ર કાઢીને જોડે તો તેમાં તાત્ત્વિક વિષય નથી, પણ પાછલ્લથી પ્રયોગકૌર થયા તેમણે તંત્રનો વિધી કર્મ કાંઠમાં દાંણલ કર્યો છે, હાલની વ્રાહ્મણની સંધ્યા પદ્ધતી જોડે તો તેમાં ન્યાસ. મુદ્રા આસન વિધી ને અર્ધ પ્રદાનઃ. શ્યાદિક તંત્રમાંથી લીધાં છે પ્રાણાયામ શ્યાદિક યોગશાસ્ત્રમાંથી લીધાં છે જપ. ઉપસ્થાન શ્યાદિક વેદમાંથી લીધાં છે અને નામ સ્મરણ શ્યાદિક પુરાણમાંથી લીધાં છે હવે આ વધુ જુદું કાઢવું ઘણું મુશ્કેલ છે, તેજ પ્રમાણે કુંડ મંડપ વિધી. લઘુન્યાસ અને મહાપોદાન્યાસ શ્યાદિક તાત્ત્વિક વિધી છે.

એમ કહે છે કે તંત્રના કર્તા નવનાથને ચોરાશી સિધ આગળ યદ ગયો તેમણે આ માર્ગ ચલાવ્યો અને લાંબો ગંધ આ માર્ગ ઉપર જે થયા છે તેથી એમ માલુમ પડે છે કે ઘણા વર્ષ સુધી એ કામ ચાલતું હતું અને એ માર્ગમાં દેવ પ્રસન્ન થાય છે અને મંત્ર સિદ્ધ થાય છે અને તેથી અનેક મન કામના પુરી થાય છે એવી સમજણ ઘણા લોકોને છે તેથી અસલથી એ માર્ગ સાચે કાંઈ વ્રાહ્મણ લોકોએ અસલથી વેર બાંધેલું નહીં શંકરાચાર્ય સ્વામી પણ શાક્ત હતા એવું શંકરનિજયથી માલમ પડે છે કારણ ગ્રંથમાં શ્રી ચક્ર ગુજાની વધુ તારીફ કરી છે અને શંકરાચાર્યે સ્થાપન

કરેલાં શ્રી ચક્ર એમના મઠ શૃંગેરી વગેરે ઠેકાણેછે દારકાંમાં પળછે
 એથી શકરાચાર્યના પેહેલાં એ માર્ગ ચાલતો હતો એમ જણાયછે કેટ-
 લાએકનું મત એવુંછે કે ત્યારે બૌદ્ધ અવતાર થયો ત્યારે તેમના ઉપદેશથી
 લોક ત્યાગી થઈ ગયા તે એટલા સુધી કે કોઈ પરણે નહીં, કોઈ લઢે
 નહીં, કોઈ खेती કરે નહીં, કોઈ શિક્ષા કરે નહીં સર્વ વ્યવહાર બંધ
 પડ્યો કેટલાએક તો હાથ પગ બાંધીને કર્મ ત્યાગીને ઉપવાસ કરીને
 એમને એમ મરી ગયા એટલે કેવળ પામ્યા તે વખત લોકોની રુચી
 વ્યવહાર તરફ કરવા વિશે શિવજીએ કૌલ માર્ગ કહાડ્યો તેમાં મદ્ય,
 માંસનો છુટ આપી સ્ત્રી એજ પરબ્રહ્મ એમ ઠરાવ્યું ભાગવતમાં લખ્યુંછે કે.

વિશં તુ શિવ દીક્ષાયાં યત્રદૈવ મુરાસવમ્ ॥

નષ્ટ શૌચામૂઢધીયો જ્ઞા. ભસ્માસ્તિ ધારિણઃ ॥

ભાગવત સ્કં. ૪ અ. ૨ શ્લોક. ૨

જેમના ભજનમાં મુખ્ય વિષય સુરાપાન છે પણ પુરાણમાં પાલંડો-
 પતિના બે અધ્યાય છે તેમાં શીવ બોલ્યા છે કે આ માર્ગ લોકોને
 ભ્રષ્ટ કરવા વાસ્તે કર્યોછે. કદાપિ એ વચન વૈષ્ણવ લોકોએ લખ્યું હશે
 તોપણ એટલું માલમ પડેછે કે બૌદ્ધ મત પછી એ નીકળ્યું હશે,
 અને બહુ દહાડા સુધી ચાલ્યું હશે, નહીંતો લક્ષાવધી ગ્રંથ ક્યાંથી આવે,
 આ મત ચાલ્યા પછી ફરી કુમારીલભટ્ટે 'પૂર્વ મિમાંસા' એટલે વૈદિક
 કર્મ કરાવાનો મત ચલાવ્યો તેમાં કેટલાએક કર્મ જેમાં બહુ હિંસા
 હતી તે કામ્યકર્મ ઠરાવી રદ કર્યા અને કેટલાએક રાખ્યા, અને
 એ કર્મ કર્યાંપોજી મોક્ષ પાપછે એવું ઠરાવ્યું, એ માર્ગ કેટલાએક વર્ષ

સુધી ચાલ્યો ત્યારપછી શંકરસ્વામી આચાર્ય યયા તેમણે ઉત્તર મિમાંસાનો ઉદ્ધાર કર્યો અને એવું ઠરાવ્યું કે આત્મા એજ બ્રહ્મ છે અને કર્મ કર્મથી મોક્ષ થતો નથી પણ જ્ઞાનથી થાય છે. માટે કર્મથી જ્ઞાન મોટું છે, કર્મનું ફળ સ્વર્ગ છે પણ મોક્ષ નથી. ઘણા એક ભાગે વેદાંત અને કૌલમત મઝી આવે છે. કૌલને રાજ્યયોગ કહેવાય છે, પાંતજ-લીનું યોગશાસ્ત્ર છે તેને હટયોગ કહે છે અને વેદાંતને જ્ઞાનયોગ કહે છે. અને ગીતામાં જે મત છે તેનું નામ કર્મ યોગ એ ચાર યોગમાં અંતર ઇટલુ કે રાજ્યયોગમાં ભોગ કરીને મોક્ષે જવાની ઇચ્છા રાખે છે અને હટયોગમાં વેહને દંડ કરીને સમાધી વોગરે સાધન કરીને મોક્ષની ઇચ્છા રાખે છે જ્ઞાનયોગમાં વૈરાગ્યથી મોક્ષની ઇચ્છા રાખે છે અને કર્મ યોગમાં જે કર્મ વર્ણાશ્રમ ધર્મથી પ્રાપ્ત થયું હોય તે કરતાં મોક્ષ થાય એ પ્રમાણે એ ચાર યોગના ભેદ છે. પણ પુરાણમાં એવી કથા છે કે પાંચંદ મત કૈલાવા વાસ્તે શીવ અવતરશે, હવે એ કથા કેટલાએક કહે છે કે, વામમાર્ગને લાગુ છે અને કેટલાએક વૈષ્ણવ છે, તે એમ કહે છે કે શંકરાચાર્યને લાગુ છે, કારણ આત્માને બ્રહ્મ કહ્યો એથી મોટું પાંચંદ કયું એવું મધ્ય સાંપ્રદાયના વૈષ્ણવલોક કહે છે. વધાય વૈષ્ણવનો મત એવો છે કે આત્મા એ બ્રહ્મ નથી પણ પરમેશ્વરે નિર્માણ કરેલો પદાર્થ છે માટે તેણે પરમેશ્વરની સેવા કરવી અને પરમેશ્વરને ધણી સમજવો, એ મત વિરુદ્ધ જેટલા મત ઇટલા પાંચંદ છે, કૌલીક ધર્મમાં વીજા વધાયને પશુ અને કંટક કહે છે અને આત્માને બ્રહ્મ રૂપ જાણે છે. અને જેટલા વિધી નિયેવ છે તે ન માનવા અને કેવળ સ્વચ્છંદ વર્તણૂંક કરવી અને વધાય પાશુ મુકી દેવા એવું બતાવ્યું છે, સન્યાસી પરમહંસનો મત પણ

એજ છે. એજ પ્રમાણે અઘોરીનો મત છે તે લોક હાલ યોડા છે, પણ
 આગળ એ ઘણા હતા અને જંગલમાં રહેતા અને મુત્ર વિષ્ટા પણ ખાતા.
 સિંધુગુર પાસે. એક અવઘડાને સ્પર્શી કરીને ગામ છે, ત્યાંહાં જે અઘોરીનો
 મહંત હતો તેનું કર્મ એવું હતું કે એક માટલામાં ઘાંછી, ગરોઝી, ઘો,
 સર્પ इत्यादિક જનાવર જે હાથમાં આવે તે મારીને એ માટલામાં મુકતો
 અને તે એની મેઝે કોહી જાય, તેનો રસ એક માણસના મઢદાની
 કોપરીમાં લેઈને પીતો, ને માટલામાં હાડકાં રહે તે નાંખી દેઈ બીજાં
 જનાવર લાવે. કેટલાં એક બઝતાં મુઢદાં કહાડીને તેનું માંસ ખાય છે
 અને કેટલાં એક મંત્ર સાધવા વાસ્તે દાટેલી સ્ત્રીનું મઢદુ. કાઢીને સ્મ-
 શાનમાં તેનું આસન કરે છે. એમ કોઈ કરે નહીં માટે આજ જ્યાં
 મઢદાં દાટે છે ત્યાં ચીકી બેસાડે છે, એજ પ્રમાણે મંત્રશાસ્ત્રી ઢેઢ, મં-
 ગીનાં મઢદાં સ્મશાનમાંથી કાઢે છે, એવી વાત ચાલે છે. એવા અનેક
 આચાર વિભિત્ત અને પ્રયંકર અને ધર્મશાસ્ત્ર વિરુદ્ધ મંત્રશાસ્ત્રમાં છે.
 મુખ્યત્વે કરીને શીવ અને શક્તિ અને તેમના નાના પ્રકારના અવતારનું
 ભજન એ લોક કરે છે. અને વેદમંત્રનું સામર્થ્ય ગયું પણ તાંત્રિકમંત્રનું
 હજુ સામર્થ્ય છે એમ સમજીને એ ઉપાસના ચાલે છે, વિષ્ણુ એ શક્તિ રૂપ
 છે એવું એ માને છે. હાલ જે શીવની પ્રતિમા યોની લીંગ રૂપે સ્થાપન
 કરે છે તે મૂઠ તંત્રમાંથી લીધેલી છે તે વિષે પુરાણમાં અનેક કથા લખી
 છે. પણ તેનું મૂઠ તંત્રમાં જાણાય છે, કારણ પ્રજોત્પાદક અવયવી પ્રત્યક્ષ
 પૂજા લખી છે, અને કુંડ ગોલામૃત એ એમના પંચમકારમાં છે તેથી એ
 ચાલ પડી હશે માટે વિષ્ણવ શીવની પૂજા કરતા નથી, ને તિર્થ પ્ર-
 સાદ લેતા નથી. શીવની મૂર્તિ હોય તો માત્ર દર્શન કરે છે, વામ

માર્ગનું કર્મકાંડ વધુ જુદું છે. પ્રાતઃસ્મરણ, સ્નાનવિધી, ત્રિપુંદ્રધારણ
 મૂશુદ્ધી, ભૂતશુદ્ધી, પ્રાણાયામ, સંધ્યા, જપ, પુરઃશ્વરણ, વારાંગન્યાસ, અં-
 તર માત્રીકા, બહિર્માત્રિકા, ચિત્રાંન્યાસ, નાથાદીવિદ્યા, નિત્યાદીવિદ્યા,
 મૂલવિદ્યા, તત્ત્વન્યાસ, દ્વારપૂજા, તર્પણ, દશવિદ્યા ન્યાસ, પાત્ર નિર્ણય,
 નિત્ય પૂજા, સૂર્યાર્ધ્ય, તિર્થ સંસ્કાર, ગુર્યાદિ પૂજન, દિક્ષા, પ્રાય-
 ચ્છિત, નિંબ પુષ્પ પૂજા, દમનક પૂજા, વસંત પૂજા, શ્રી ચક્ર પૂજા,
 દિક્ષાકાઠ, દિક્ષા ભેદ, સર્વતો ભદ્ર, પુણ્યાહ વાચન; નાંદી શ્રાધ, કુર્મ
 ચક્ર, નવયોની, કૌલશ્રાધ, મંત્ર શોધન, મંત્રોદ્ધાર, નાથ પારાયણ,
 તત્ત્વ પારાયણ, નામ પારાયણ, પંચાંગન્યાસ, મહાશોદા ન્યાસ, મહા
 ન્યાસ, સંમોહન ન્યાસ, સૌભાગ્ય વર્ધન ન્યાસ, અંત્યેષ્ટિ, इत्यादिक કર્મ
 વૈદિક કર્મથી જુદું છે, તે ગુપ્તપણે કેટલાંક કરેછે. અમદાવાદમાં
 કાકરીઆ ઉપર ભૈરવનામની જગા છે, તે ઠેકાણે વામમાર્ગનાં કર્મ
 થાયછે, આવી જગાઓ દરેક શહેરમાં હોયછે. એ કર્મકાંડમાં કેટલાંક
 હાયના ચાઝા છે, તેને મુદ્રા કહેછે, તેનું નામ મચ્છમુદ્રા, કુર્મમુદ્રા,
 મહાયોની, કુશ, તાર્ક્, ધેનુ, વિદ્રાવળી, વશકરી, લેચરી, વાળ, પાશ,
 મુસલ, શંખ, કૌસ્તુભ, શ્રવિસ્ત, इत्यादि અનેક મુદ્રાનાં નામછે. શાક્ત
 લોક તીલક પણ જુદી રીતનું કરેછે બે આંખ વચે કુંમ્ કુંમનો પટો
 કરેછે અને શાક્ત શાક્તને મળે તો મદ્ય માંસ અને માછલાની મેટ
 કરેછે એ પ્રમાણે પ્રસીદ્ધ રીતે કરતા નથી તેથી શાક્ત કોણછે ને કોણ
 નથી એ માલમ પડતુ નથી પણ મોટા મોટા શાસ્ત્રી, પંડિત, વૈદ્યા,
 ગ્રહસ્ત સન્યાસી, પરમહંસ, ધણાંક એ માર્ગમાંછે કેટલાંક કહેછે કે
 એમના સામર્થ્યથી મદ્યનુ દુધ કરી બતાવેછે, ને માંસનાં ફુલ કરી બતા-

વેહે, અને માછલાંનાં કેઝાં કરી વતાવેહે સીદ્ધાઈનો અને, કરામતનો દાવો એ લોક ઘણા રાખેહે, આગળ જે ગોપીચંદ રાજા હતા તેણે માર્ચંદ્ર નાથના ઉપદેશથી વધુ રાજ્ય અને રાણીયોનો ત્યાગ કર્યો અને એજ પ્રમાણે ગોરખનાથે મુઢદા જીવતાં કર્યાં એવી વાતો લોકો વોલે છે.

વામ માર્ગમાં જે લોક હોયછે તે દેવી અને શીવ વગર વીજા દેવને નમતા નથી તે એમ કહેછે કે અમે કોઈ દેવને કે માણસને નમસ્કાર કરીશુ તો તે તત્કાલ મરી જશે અને વૈતાલ, ભૂત, યક્ષ, યક્ષણી, દત્ત, હનુમાન, ઇત્યાદિ સર્વ દેવતા એમના તાબામાં રહેછે, અને ધારે તેને મારી શકે મંદવાડ લાવે, ચિત્રમ કરે, એવું કહેવાયછે તે મોઝા અને અજ્ઞાની મામેછે. માસ્કરાચાર્ય કરીને કાશીમાં એક શાક્ત હતો તેણે ઘણા ગ્રંથ બનાવ્યાછે તેને કોઈએ જમવા બોલાવ્યો નહીં તેથી વીજા લોકોને જમવા વાસ્તે જે રસોઈ તૈયાર થઈ હતી તે વધુ નર્ક થઈ ગયું ત્યારે નારાયણ દિક્ષિત પાટણકર આવીને નમ્યા અને માસ્કરાચાર્યને લેઈને ઘેર ગયા ત્યારે એ વધુ અન્ન હતું તેવું થઈ ગયું એવી દંત કથા છે એ માસ્કરાચાર્યે હાથી ઉપર મથના કુમ્ભ ચઢાવી અને વરઘોડો કાઢાડીને કાશી વિશ્વેશ્વરને નવરાવ્યા આજ કેટલાએક બ્રાહ્મણ માંગનું પાણી કાઢીને શિવના ઉપર અભિષેક કરેછે અને દક્ષણમાં શિવાજી રાજા થયા તેમના ગુરુ ગણેશદેવ કર્ણેને હતા તેમનું મંદિર માહુલી ક્ષેત્રમાં હાલ પણ છે એમનો સંપ્રદાય સતારા પ્રાંતમાં ચાલેછે અને માસ્કરાચાર્યનો સંપ્રદાય કાશીમાં ચાલેછે શાક્ત લોકોની પૂજામાં મઘ અને માંસ ઇંદાં અને મછ સ્ત્રીઓ ઇત્યાદિ લાવ્યા વિના પૂજન થાય નહીં,

જે પ્રમાણે વૈદિક કર્મમાં શરીર શુદ્ધ્યર્થ પ્રાપ્તિ કરવાને વાસ્તે પંચ-
ગવ્ય ઇટલે ગાયનું છાંય, મૂત્ર, દુધ, ઘી, દહી, એકત્ર કરીને પીએ
તે પ્રમાણે દેહ શુદ્ધ્યર્થ મદ્ય વીગેરે પીવામાં આવેછે, તેનું માર્જન તીર્થ
સમજીને વધાય અનુષ્ઠાનમાં કરેછે વિસા, શ્રાધ, પૂજા, અંત્યેષ્ઠિ ઇત્યાદિ
મદ્ય વિના યતી નથી મદ્યને તીર્થ કહેછે. માંસને શુદ્ધિ કહેછે મછને
કદાલિ કહેછે. મદ્યાદિકને પરમ પવિત્ર ગણેલુછે અને લેવાથી દેવો
પ્રસન્ન થાયછે એવું તંત્રશાસ્ત્રમાં લખ્યુંછે સંસ્કૃત ભાગ આ પુસ્તકને જો-
ડેલોછે તે વાંચતાં આ વધી વાંચતનો સુલાસો યશ વધા વચનનો અર્થ
લલતા ઠીક ન પડે માટે તે ભાગ સંસ્કૃત ભાષામાં રાખ્યોછે તેના
નમુના દાખલ થોડાં વચનોનો અર્થ પ્રથમ ભાગમાં લખાવ્યોછે.

જે લોક ધર્મની સુધારણા કરવા ચાહાય છે તેમના ઉપયોગને
વાસ્તે આ ગ્રંથ રચ્યોછે તેનો સાર અસાર વિચાર તેમને કરવો જોઈએ.

કેટલાએક બ્રાહ્મણ અનાદિ કાઠ્યો ઉપાસક છે તેમના કુળમાં
પરંપરાગત એ ઉપાસના ચાલેછે, અને કેટલાએક રાજા મંત્રશાસ્ત્રી
બ્રાહ્મણના શિષ્ય થાયછે, અને તેથી એમ સમજેછે કે આપણું વધુ ક-
સ્યાય યશો, ગાયકવાડ સરકારના ગણેશ શાસ્ત્રી નાશિકર મહાવરાવ
માહારાજના દાનાધ્યક્ષ હતા, એ પ્રસિદ્ધ ઉપાસક હતા. અને તેજ
પ્રમાણે વડોદરાના કેટલાએક દોવાન પણ ઉપાસક હતા, અને નેટીવ
સરકારમાં અનુષ્ઠાની લોક ધર્મા રાખેછે. સયાજીરાવ મહારાજ પાસે
લાઢવાભગત કરીને દક્ષણનો કઢીયો હતો અને તેનો પાસે બે ચાર
શાયોડ બ્રાહ્મણ હતા, તેમણે મહારાજને ધર્મીએક સિદ્ધી લખાવ્યાથી

લોકને રાજા પાછેછે તેથી એ માર્ગ ચાલેછે, દરેક શહેરમાં બ્રાહ્મણનો એક ચતુર્થાંશ શાક્ત માર્ગમાં છે. તેથી એ માર્ગની ક્રિયા છાની ગુપ્ત જગામાં મધ્ય રાત્રિને વાંચતે કરેછે. અને રાજાનો ટેકો મળે તો પ્રસિદ્ધ પણ થાયછે, અને કોઈ બ્રાહ્મણ ઉપર મદ્ય પ્રાશનનો આરોપ આવ્યો, તો જે લોક હમેશ મદ્ય પીનારા તેજ શ્રેષ્ઠ ગણાયછે અને તેન તેને પ્રાપ્તિ આપેછે એ જોડને વહુ આશ્ચર્ય લાગે છે. કહ્યુંછે કે:—

વેદ્યાવેદમસુસિંધુગંધિલલતાવક્ત્રાસવાસોદિતૈ ॥

નીત્વાનિર્ભરમન્મથોત્સવરસૈસંન્નિદ્રચંદ્રક્ષપાઃ ॥

સર્વજ્ઞાદિતિદિક્ષિતાદિતિચિરંપ્રાત્વાભિદાવાદિતિ ॥

બ્રહ્મજ્ઞાદિતિતાપસાદિતિદિવાધૂર્તૈર્જગદ્વંચતે. ॥

ગ્યારે દેશમાં ધોરતીમીર, નિબિડ, અંધ, અને દારુણ અજ્ઞાન હતુ પણ થાયછે ત્યારે પાલકનું ધર્મ થાયછે, અને ધર્મનું પાલક થાયછે, અને મોઝા લોક વંચક ગુરુથી હેતરાયછે. આ ગુજરાતમાં પૂર્વે વૈદિક ધર્મ હતો, પછી શ્રાવક ધર્મ ચાલ્યો, ત્યારપછી વામમાર્ગ ચાલ્યો, ત્યારપછી શૈવ ધર્મ ચાલ્યો, ત્યારપછી જૈન ધર્મ ચાલ્યો. એવું મહીમનસ્તોત્રમાં કહ્યુંછે કે:—

ત્રયોસાંસ્થ્યંયોગંપશુપતિમતંત્રૈવેળ્લવમિતિ ॥

હાલ એ બધા ધર્મ ઉપર પાણી ફરી વળ્યુંછે, અને કોઈ જાણતું નથી કે મારો ધર્મ શો છે. સ્વદેશી રાજા અને પ્રજા બેઠ અજ્ઞાનમાં પડ્યાછે, ધર્મ સમજી શકતે નથી જાણ નથી, અર્થાથ નથી, બધા ધર્મના પુસ્તકો સંસ્કૃતમાં છે તે કોઈના જાણવામાં આવતા નથી.

અર્ચનો અનર્થ યપોછે. તેથી ધૂર્ત અને ધૂતારા લોકોને ઘણું પાવેછે.

હાલના ઘણાં એક વૈદ અને જોશી इत्यादिक એમ કહેછે કે અમે ઉપાસક છીએ, તેથી અમને દેવતા પ્રસન્ન છે, એવું કહ્યા વિના રાજાં વગેરે મોટા લોક દવા લેતા નથી અને એવું જ્યારે કહે ત્યારે તેને દેવ-સ્તાને પ્રસન્ન છે અને આપણે તરત ગુણ આવશે એમ સમજેછે. તેથી એ લોક તથા શાસ્ત્રી, પંડિત, માંત્રીક લોકોને ગુરુ કરીને દિક્ષા લે છે. તેમાંનાં કેટલાં એક રાજા લોકોને યંત્રો, તાવીજો, અંગારા, તં-શ્યાર કરી આપેછે, તે વાંધ્યાથી આપણું કલ્યાણ થશે એમ રાજાં સમજેછે.

મંત્રશાસ્ત્રને બંગાલી વિદ્યા પણ કહેછે એનું કારણ બંગાળમાંથી ગૌડ બ્રાહ્મણ ગુજરાતમાં અને દક્ષિણમાં આવી એ વિદ્યાનો પ્રસાર કરતા તેથી એ નામ પડ્યુંછે આજે મંત્રશાસ્ત્રના ગ્રંથ ઘણાં એક બંગાળમાંછે, અને કેરલ દેશમાંછે, તે હજી આખી તરફ આવ્યા નથી, ગુજરાતમાં હમોઈ, પાવાગઢ, અમદાવાદ, પાટણ, એ ઠેકાણે કાઝીકાનું સ્થાપન કર્યુંછે તે બંગાળી બ્રાહ્મણ હિંદુ રાજાના વલ્લભમાં આ દેશમાં આવ્યા તેમણે કેટલાં એક ચેલા કર્યા અને કેટલાં એક ગ્રંથ પ્રસીદ્ધ કર્યા, તેમણે કાઝીકાનું સ્થાપન કર્યું, મંત્રશાસ્ત્રના ગ્રંથમાં અનેક જનાવરની હિંસા લખીછે પણ ગાયત્રી હિંસા કોઈ ઠેકાણે લખેલી જણાતી નથી પણ વેદમાં એ ઘણે ઠેકાણે લખેલીછે તેથી એમ જણાયછે કે કર્કાષુ-ગમાં ગોવેધનો નોપેધ યપો ત્યારબાદ મંત્રશાસ્ત્ર ઉત્પન્ન થયું હશે એ શાસ્ત્રના અભિમાની જે લોકોછે તેમને એક ગુપ્ત જગો અને એક શક્તિ પડેલી સ્ત્રી અવસ્થ જોઈએ તેથી એમનાં બદ્ધા અનુષ્ઠાન ચાલેછે. પંચમ-

કારને-પ્રથમા, દ્વિતીયા, ત્રિતીયા, ચતુર્થી, પંચમી એમ પાંચ કહેછે. વધા પદાર્થ કોઈ વસ્તુ પ્રાપ્ત, ન યાય ત્યારે એક પ્રકાર એટલે પ્રથમા, છેડેને કર્મ કરેછે. કોઈ વસ્તુ તે પ્રકાર ત્રણ-પ્રકાર મળતા હોય તો તેટલાજ છેડેને કર્મ કરેછે. પંચમી જેને અમૃત, કહેછે તે શક્તિથી ઉત્પન્ન યાયછે. માટે સ્ત્રી સંગને પણ કહેછે એનુચનામ દ્વિતીયાગ. શિવ એ માર્ગનું આચાર્યછે એમ માનેલુછે. તંત્ર માર્ગના ગ્રંથ સર્વ શિવોક્તછે તેથી એક પ્રશ્ન ઉત્પન્ન યાયછે કે શિવજીએ આ પાલંડ કેમ ઉત્પન્ન કર્યું. ન્યાય એવોછે કે:—

॥ અકારણમનુદ્વિશ્યનમંદોષિપ્રવર્તતે ॥

અર્થ:—કારણ વિના મૂંઢ પણ કર્મ કરતો નથી. ત્યારે કયા કારણથી આવું પાલંડ ઉત્પન્ન થયું હશે ? અને લોકે એ માન્ય કેમ કર્યું ? અને જેણે પાલંડ ચલાવ્યું તે દેવ કે માણસ સમજવો ?

સર્વ ધર્મશાસ્ત્ર, નીતિ, સદાચારથી વામમાર્ગ વિરુદ્ધ છે, એમાં જ્ઞાતિભેદ માનતા નથી એટલુંજ નહીં પણ વિવાહ વિધિ માનતા નથી. સ્ત્રી પુરુષ ઘટ્ટા યડેને ઘટ્ટ કંચુકોનો વિધો કરેછે તેમાં ગમે તે પુરુષ ગમે તે સ્ત્રીને લેઈ જાયછે. નય સ્ત્રીની પૂજા કરેછે તે સ્ત્રી ક્રતુમતિ હોય કે મંગીળ જાતની હોય તો વધારે પુણ્ય ગણેછે. તેની પૂજા, ઇષ્ટિ મહત્ત્વ, અંગસગ, કરેછે. મહત્ત્વ મહત્ત્વનો વિચાર બિલકુલ રાખતા નથી. વામમાર્ગી ગ્રંથમાં આવું કન્યાથી મોટો લાભ યાવેછે એમ ઉપદેશ છે. તે ઉપર જનર રાણીને આ ધર્મમાં લોક પેસે છે, એ ઉપરથી એમ પણ સમજાવે, કે લાભનો આશાથી માણસ ક્યાંમાં સુધી નીચું જાયછે તેનું ઠેકાણું નથી. લાભ ઘસે એવી સમજણ ગમે તે સ્ત્રી કે

खोटी रीते पाय त्वारे अति नीच कर्म करता पण माणस विहित नथी. एवा बद्धाय माणस स्वभावयी नीचछे. अने हीणछे. इतिहासमां एवा उदाहरणो घणांछे के एक माणसे थोडा लाभने वास्ते हजारो माणसनी वस्तिनु गाम कतल कर्युं, के बाळ्यु, के छुट्युं, अने लक्षा वधी माणसने दुःख सागरमां नांख्या. एवा दुष्ट जीव ययाछे ते प्रमाणे, लक्षावधी जीवने सुख आपनारा, पण महात्मा ययाछे. मनुष्यने उछे. रवाने वास्ते घणो प्रयत्न लागेछे, पारका छोराने कोई हजारो रुपैया आपतां पण उछेरे नहीं ते काम माबापना स्वभावमां ईश्वरनी प्रेरणा छे तेयी ए मुषकेल काम पार पडेछे अने हजारो माणस उछरीने मोटा पायछे अने ते एटला वधी पडेछे. के घणाएकनु पोषण यतु नथी एनुं कारण घणाएक लोक पैसा बंवाखावामां लक्ष कार्यमां बगाडेछे अने प्रजा निरूपयोगी उछेरेछे, बद्धाय माबाप पोतानी प्रजा सद्गुणी बळवानू अने उपयोगी पडे एवी उछेरे तो दुनियामां सारा माणस घणा पशे अने सारा माणसनी खामी बहुछे. कशा कामना नथी एवा निरूपयोगी लोक हाल बहुछे ते रखडता फरेछे अने पेटने वास्ते गमे ते कर्म करवामां विहिता नथी. माटे केळवणीनु धोरण एनु जोइये के लोक उपयोगी अने सद्धर्मां थाय अने बद्धाय लोकोंने केळवणी पोहोचे एवी विस्तीर्ण जोइये. आ देशमां केळवणी समुळदी न होवायी. अनेक पाखंड चाल्यां. अने प्रजा दुष्ट यई एमनो मोटो पराक्रम एटलोज के आपसमा लढत अने एक बीजाने दुःख देत. एक बीजानो इतबार नथी. बडोदरा जेबुं मोटुं राज होय तेमां मुछदी का-मदार, दरकदार, सरदार विगेरे एक बीजाने साथे येर बांधिने एक

બીજાનો નાશ કરેછે. બે જણાનું એક ચિત્ત નયો. એજ પ્રમાણે ન્યાત જાતમાં પણ વેર-ઘટલું મળ્યુંછે કે સુધારો કશો થતો નથી. એક બીજાને મારી જરાવ કરીને સ્વાર્થ કરેછે આ દેશના લોક પશૂથી નીચા થયાછે એ લોકમાં જેટલું વેર અને દુષ્ટ વૃદ્ધીછે તેટલે જનાવરોમાં દેખાતિ નયો. આવી સ્થિતિ કેમ થઈ? એ વિષે વિચાર કરતાં ઇટલુજ માલુમ પડેછે કે વિચાર સમુદ્ધો ગયો અને આવેશ ઇટલે અજ્ઞાન વધ્યુ એનો ઘટારો થાય અને સુંદર્મની વૃદ્ધી થાય એમ કરવું જોઈએ.

દેવી માનમાં તિથિને તલ કહેછે. ચારને નામ કહેછે મહીનાના દિવસ ૩૬ થાયછે તેનો ઉચ્ચાર “ક્રમાસે લયુગેષ પરિવ્રતે” એ પ્રમાણે કરેછે. પારાયણ પાંચ પ્રકારના છે. નિત્યનાય, ચતુરંગ, હંસ, ચક્ર, દેવ, તેનું પાઠં છલ્યું છે કે:-

નિત્યાપારાયણમિતિસર્વસિદ્ધિપ્રદાયકં ॥

હંસપારાયણમિતિપરમાર્થપ્રદંમહત્. ॥૧॥

સૌભાગ્યરત્નતંત્ર.

ફેટલાએક મંત્રને આગળ પાઠળ બીજ લગાડેછે. જે કામનાર્થે મંત્રનો પાઠ કરેછે તેનો ઉચ્ચાર કરી કરી કરેછે. તેને સંપુટિ પાઠ કહેછે. એ પ્રમાણે ચાંદિપાઠનો સાધારણ પાઠ કરે ત્યારે બ્રાહ્મણ બે આના ટેટે અને સંપુટિપાઠ સપહવ કરે તો મળતર ચ્યારઘણુ થાયછે. મોટ આઠ આના પ્રતિપાટે લેછે. એ પ્રમાણે નવ કરે તો નવચાંદિ ષેદેશવ અને છો વાર કરે તો શતચાંદિ વેહેવાય. એ સર્વ કર્મ તંત્રોત્ત છે અને ફેટલાએક બ્રાહ્મણ તત્ર માર્ગને નિદેછે તો પણ એવાં તા

કર્મ કરેછે. અસલથી મોઠવળ એવી છે કે ईश्वरની કે વીજા દેવની પ્રાર્થના કરવી હોય તો તે વ્રાહ્મણના મોહથી કરવી. વીજી જ્ઞાતનો માણસ કરે તો તે પ્રાર્થના ईश्वર કે વીજો દેવ સાંભળતો નથી. અને કોઈ જ્ઞાતના લોક સ્વતા પ્રાર્થના કરે તો તે ફઝદાયક થતી નથી તેથી સર્વ જ્ઞાતના તર્ફથી પ્રાર્થના કરવી હોય તો વ્રાહ્મણ દ્વારે કરે. તે પુણ્ય કે પ્રાર્થના વ્રાહ્મણ યજ્ઞમાનને આપેછે. કોકના ઘરમાં મૂઝ નક્ષત્ર ઉપર છોકરું અવતર્યું હોય તો મૂઝશાંતિ કરેછે. એટલે વ્રાહ્મણને બોલાવી તેમની પ્રાર્થના કરેછે કે આ મૂઝ નક્ષત્ર ઉપર છોકરું થયું તેથી વિગ્રહે એવું તમે કહોછો માટે તમે બેશિને આ વિગ્ર ટાઢવાનો ઉપાય કરો એનું નામ “વરુણી” આ પ્રમાણે વિનંતિ કર્યાપછિ શાંતિના પુસ્તકમાં જે દેવ નેમેલો હોય તેનું “આવાહન” એટલે બોલાવીને તેને પુજા જપ હોમ અર્પણ કરીને સંતુષ્ટ કરેછે તેથી યજ્ઞમાન સમજેછે કે આપણું વિગ્ર ગયું, કદાપિ યજ્ઞમાન ન માને એવો હોય તો વ્રાહ્મણ ઘરની સ્ત્રીયોને કહેછે કે મૂઝ ઉપર છોકરો આવ્યો તેથી ધણીને મોટું વિગ્રહે અને પૈશા સામું જોડીને શાંતિ ન કરંશો તો તમે જાણો ધોડામાં કરવી હોય તો ચ્યાર વ્રાહ્મણ તેડાવીને પાંચ રૂપૈયા સર્ચ કરો તો સર્વ શુભ થાય તમને છોકરાને વદ્ધાયને સાહં. એ સાંભળીને સ્ત્રી કાચી બુદ્ધિની હોય તો ધણીને ત્રાસ આપેછે અને સર્ચ કરાવેછે. એ પ્રમાણે લગ્નમાં પણ અનેક શાંતિઓ શુદ્ધ કરાવેછે, વર કન્યાનું ટિપ્પણ જોડીને મંગલ અનિટ છે તેની શાંતિ કરીને લગ્ન કરો એમ બતાવે છે. એ પ્રમાણે વદ્ધાય કામમાં ગોરનો લાગો લાગેલોજ હોયછે.

શાંતિ છે, તે કરતા તે રોગ હટિ જાયછે. અને પર્યન્ત પડેછે એ પ્રમાણે ધંધોમાં લેખેલુંછે. પણ એ સર્વ કર્મ બ્રાહ્મણ માર્ફત કરવું જોઈએ, અને સર્વ કર્મના અંતે બ્રાહ્મણ જમાડવા જોઈએ, નહીં તો કરેલું કર્મ વ્યર્થ જાયછે. દેવતા પાસે જે કિરયાદ લે જવી હોય તો તે બ્રાહ્મણને કહેવી એટલે તે દેવ પાસે દાખલ કરેછે. અને દેવ પણ જે પ્રમાણે બ્રાહ્મણનો સંતોષ રાખે તે પ્રમાણે જવાબ દેછે. માટે વધારે બ્રાહ્મણ જમાડે અને વધારે દક્ષણા દેતો સારું. માટે પોતાની શક્તિ પ્રમાણે કસર ન કરવી, લખ્યું છે કે:—

॥ વિત્તશાઠ્યંનકુર્યાત્ ॥

બ્રાહ્મણ ધર્મ જેવું કોઈ પણ ધર્મમાં સાધન નથી, જે પુછો તેનો જવાબ શાસ્ત્રમાં છે. હાથથી દીવી પડે તો તેનો પણ શાંતિ છે, તેનું નામ "દીપપતન શાંતિ". મરતી વખત બ્રાહ્મણને બોલાવો તો પૈશાચી છાલ રૂપેયા ખર્ચ કરાવીને મોક્ષે મોકલિ દે. ગરીબને પ્રમાણે, મોટાને મોટા પ્રમાણે રસ્તો બતાવે, કોઈ વાતની ના કે. ચળ નથી. તકરાર કે વિચાર કરનાર માણસ માત્ર ન જુએ, તે જવાબ નથી. આ કેમ કે એનું કારણ શું એ પુછવાની શાસ્ત્રમાં દુદ્ધી નથી, એ પુછે તેને નાસ્તિક, શાસ્ત્ર નિંદક કહેવો. તકરાર વિના સાંભળો તો શાસ્ત્રમાં સર્વ છે. વકરો હોખવો હોય તો તે પણ ચંડી પાઠમાં છે. કોણું કાપું હોય તે પણ છે. જપ કરવો હોય તો તે પણ છે, માર્જન કરવું હોય તો તે પણ છે, જે માગો તે છે. શ્વેત કા-
મોનુ નગીદો મઠશે ! જે યેહે તે સાંભળવાનો કરાર માત્ર વાપમ રાખો

આ પ્રમાણે હિંદુ શાસ્ત્રની સ્થિતી છે, અને વિશેષે કરીને આગમમાં એ ધોરણ બહુજ વધારી લીધું છે.

વૈદિક કર્મ કરતા દસપટ વામમાર્ગીનું કર્મ છે. એ માર્ગમાં પૂજાને યાગ કહે છે. કાલિયાગ નામનું અનુષ્ઠાન છે. તેમાં કાલિના સહસ્ત્ર નામથી યાગ કરે છે. વદ્વાપ અનુષ્ઠાનમાં વ્યાસ મુદ્રાજપ ઘણો છે. કેટલાક અનુષ્ઠાનમાં પ્રેતાસન મર્ચા અને ખિલાવાનો હોમ છે. જે માળસના નામથી કર્મ કરે છે તે માળસનો પુતલો વનાવીને તેના કકડા હોમે છે તેના આંગમાં સુરી ઘાલિને તેની આંખ ખોદિને મંત્ર મળે છે. તેનું નામ મારણ કિંવા અભિચાર કર્મ કહે છે વેદમાં શ્યેન યાગ છે તે શત્રુ મારવા વિષે છે. પણ આગમ ગ્રંથમાં હજારો એવા અનુષ્ઠાનો છે તે સર્વ મોઝાં લોકો સત્ય માને છે અને પાણ્ડિ મંત્ર શાસ્ત્રી લાભ મેળવે છે. એ પ્રમાણે આ વાવતમાં ઘણું તોફાન ચાલે છે, વડોદરા જેવા શહેરમાં જઈને તપાસ કરો તો વૃદ્ધ માલમ પડશે.

તો

ધર્મ

આગમ પ્રકાશ.

ભાગ ૧ લો.

વેદને નીગમ કહેછે અને તેના પેટામાં સ્મૃતી, શાસ્ત્ર, પુરાણ, ઇતિહાસ, ઇટલે મારત કાવ્ય ઇટલે રામાયણ ઇ-યાદી ગ્રંથ ગણેલાછે. એ એકંદરને દક્ષિણ માર્ગ કહેછે; વચ્ચી તેને કર્મ માર્ગ પણ કહેછે. તેથી ઊલટો માર્ગ સ્થાપન થયો તેને વામ માર્ગ કહેછે અને જે ગ્રંથોમાં એ માર્ગ વીશે લખેલુંછે તેને આગમ કહેછે; તથા તેને તંત્ર અથવા મંત્ર શાસ્ત્ર પણ કહેછે. આ માર્ગનો સ્થાપક મુઝ શીવ હતો એમ કહેવાયછે. અને કેટલાક ગ્રંથોમાં શીવ ગવરોનો સંવાદ પણછે. અને એજ કારણથી એને વામ માર્ગો શ્રુતિ પણ ગણેછે:—

વૈદિકીતાંત્રિકીશ્વેવદ્વિવિધાશ્રુતિકીર્તિતાઃ ॥

મનુષ્યકાકાર કુલકમટ.

આ શાસ્ત્રમાં વેદ કરતાં વધારે મંત્ર છે:—

સાકોટિમહામંત્રાઉપમંત્રાન્યનેકશઃ

આ માર્ગનું માહાત્મ નીચે લખ્યા મુજબ વર્ણન કરેલું છે:—

ઈતેશ્રુત્યુક્તઆચારઃ॥ શ્રેતાંયાંસ્મૃતિસંભવઃ

દ્રાણેનુપગમ્યોક્તં ॥ કલ્પીઆગમકેવલં ॥

સૌમ્યઃશ્વેતગૌતમીદા॥વેદેભ્યોરણ્યવંપરં ॥

વૈષ્ણવાદુત્તમંશૈવં॥શૈવાદક્ષિણમુત્તમં॥

દક્ષિણાદુત્તમંવામં॥વામાત્સિદ્ધાંતમુત્તમં॥

સિદ્ધાંતાદુત્તમંકૌલં॥કૌલાત્પરતરંનહિ ॥

અર્થ—કૃતયુગમાં શ્રુતી મુજબ આચાર ચાલતો હતો તથા ત્રેતા યુગમાં સ્મૃતિ પ્રમાણે ચાલતો હતો. દ્વાપરમાં પુરાણ પ્રમાણે અને કલ્પીયુગમાં ફક્ત આગમ મુજબજ ચાલતું:—

સર્વ માર્ગમાં ઉત્તમ માર્ગ વેદનોછે અને વેદ કરતાં વૈષ્ણવી માર્ગ શ્રેષ્ઠછે અને તે કરતાં શિવ માર્ગ શ્રેષ્ઠ છે; અને વધા માર્ગ કરતાં દક્ષીણ માર્ગ શ્રેષ્ઠ છે. અને તે દક્ષીણ માર્ગ કરતાં પણ વામ માર્ગ શ્રેષ્ઠ છે. અને તે કરતાં સીદ્ધાંત માર્ગ શ્રેષ્ઠ છે. અને તે કરતાં કૌલ માર્ગ શ્રેષ્ઠ છે અને તે સીવાય બીજો શ્રેષ્ઠ માર્ગ નથી.

કૌલ દટલે શુ તે વીશે એવુ લખેલુ છે:—

કુલાસ્થાત્રહ્યણઃશક્તિઅકુલંત્રહ્યર્થિતઃ

કુલાકુલનિયોગેનકૌલસ્યભિધયિતે ॥

અર્થ—કુલ દટલે શક્તી અને અકુલ દટલે ત્રહ્ય, અને જેમાં કુલ તથા અકુલ બે વીશેનો ડપાસના છે તેને કૌલ માર્ગ કહેલો છે. શક્તીનાં ૪૫ દશ છે તેને દશ માહાવીર કહે છે તેનાં નામ:—

૧ કાલિ—શ્યામા.

૨ તારા.

૩ પીઝગી—ત્રિપુરા.

- ૪ ભુવનેશ્વરી—મંજુધોષા.
- ૫ માતાવિદ્યા.
- ૬ વગલામુખી
- ૭ ટિંબમસ્તકા.
- ૮ માતંગી.
- ૯ ધુમાવતી,
- ૧૦ વહિરવી.

સદરહુ નામમાં પ્રથમ કાઢી છે તેની ઉપાસના બંગાળામાં ચાલે છે. અને ઘોંઝું તારાની ઉપાસના કાશ્મીરમાં ચાલે છે. ત્રોંઝું ત્રોપુરાની કેરલ એટલે મલબાર દેશમાં ચાલે છે. ચોથી ભુવનેશ્વરીની ઉપાસના ચીન દેશમાં ચાલે છે એવું ગ્રંથમાં લખેલું છે. પરંતુ હાલ ચીનમાં એ માર્ગ હોય એમ જણાતું નથી. જે વખત ગ્રંથમાં લખ્યું છે તે વખત ચાલતો હશે તો હશે. તંત્ર માર્ગિયોએ ઉગ્ર અને અમંગલ દેવતાની કલ્પના કરી તેની ઉપાસના ઠરાવાયી તે ઉપાસના પણ ઉગ્ર ઠરાવી છે. ઉપર જે મહાવિદ્યા લખી છે તેમાં હઠી વગલામુખી છે તેનું ધર માણસનું છે તથા મુખ વગલાનું છે. સાતમી ટિંબમસ્તકા છે, તેને વીલકુલ માયુ છે જ નહીં, ફક્ત ધડજ છે. તેજ પ્રમાણે આઠમી માતંગી છે તે મંગીયણ છે. નવમી ધુમાવતી તે ધુમાડા રૂપી છે. અને દશમી ભેરવી એટલે મયંકર. આ દેવતાનાં ધ્યાન નીચે જે ત્રણ લખ્યાં છે તે ઉપરથી તે દેવતાનું અમંગલપણું જણાશે:—

ઘોરાસ્યાશિરસાસ્ત્રજાસુરુચિરાન્મુન્મુક્તકે
શાવાલે ॥ સૃષ્ટ્યાસૃગ્પ્રવહેસ્મશાનનિલયા

શ્રુત્યોઃશલાંઠતિ ॥ શ્યામાંગઠિતમેખલા
શવકરૈદેવિભજેત્કાલિકાં ॥

ગંડમેરુંડ દેવનુ ધ્યાન

વંદેહંધોરધોરપ્રકાટેતમહાગંડમેરુંડાસિઘ્નં ॥
વ્યાગ્રાથ્વંક્રોડશાઘાઃ સ્વગવરમૃગરાટ્મહુ
કાસપ્તવત્કં ॥ દ્વાત્રિંશત્કોટિત્રાહુંજલમુસ
લગદાશંખચક્રાદિહેતું ॥ ત્રિધ્રાણંભીમદંપ્રં
શરભમુખગણાન્મક્ષયંતિનૃસિઘ્નં ॥

વારાહિનુ ધ્યાન

વારાહિંચપ્રવક્ષ્યામીમાહિપોપારિસંસ્થિતામ્ ॥
કપાલમાલિનીંદેવીમુંડમાલાવિભૂપિતામ્ ॥
ગૃપ્રસ્થાવાયવસ્થાવાનિર્માસાવિનતોદરીં ॥
કરાલવદનાતદ્વત્કર્તવ્યાસાત્રિલોચના ॥
ચામુંડાત્રહ્યઘંટાવાદિપીચર્મધરાશુભા ॥
દિગ્વાસાઃકાલિકાતદ્વદ્રાસમસ્થાકપાલિની ॥
સુરકપુષ્પાભરણાર્પિતોધ્વજસંયુતા ॥

અર્થઃ— જેના વાલ ઝૂટા છે, સ્પશાનમાં રહે છે, જેનું રુપ કાઝુ છે,
હાથમાં મઢદુ છે, એવી કાઝીકાદેવી છે, નરસિંહને મધન કર-
નારો સિંહ રૂપી અને તેના હાથ વતરોશકોડ એવુ એ દેવનુ

વર્ણન છે. વારાહીનું વાહન પાડો છે. કપાલમાલિની દેવીનું વાહન ત્રિશુલ અને કાગડા છે, અને તેની કોટમાં હંડમાઝા એટલે મહદાના માયાં કાપી તેની કરેલી માઝા પહેરે છે, અને શરીર માંસ પિનાનું સુકુ છે, તથા પેટ મુખથી બેશી જઈ અંદર પેશી ગ. એલું અને મોહો ફાડેલું; અને ચામુંડાદેવી કમરમાં ઘંટા બાંધી વાઘનું ચામડું પહેરી ફરે છે. અને કાઝીકા છે તે નાગી ગધેડાં ઉપર બેસે છે, અને હંડમાઝા પહેરી તે ઉપર છાલફૂલની માઝા પહેરે છે, અને તેના ઉપર સાવરણીનું નીશાન ધરેલું હોય છે.

એ મુજબ અનેક દેવી દેવતાની કલ્પના કરી તેની ઉપાસના લખી છે, વામમાર્ગી લોક એમ કહે છે કે વિષ્ણુ છે તે દેવીનું રૂપ છે અને શીવ છે તે પુરુષ રૂપ છે. તે નિચેના વાક્યથી જણાય છે:—

॥ વિષ્ણુર્યોનિકલ્પતાં ॥ પુરુષોવૈરુદ્રઃ ॥

તેથી વિષ્ણુના દશ અવતાર છે, તે દશ મહાવિદ્યાજ છે. રુદ્ર છે તે કાલીનું રૂપ છે, અને રામચંદ્ર છે તે તારાનું રૂપ છે. અને તેજ મુજબ વધા પ્રાક્ષણ શક્ત છે એમ કહે છે. કારણ.—

સર્વેશાક્તાદ્વિજાઃ પ્રોક્તાનશૈવાનચવૈષ્ણવાઃ ॥

આદિદેવીચગાયત્રિઉપાસકવિમોક્ષદા. ॥ ૧ ॥

અર્થ.—તમામ પ્રાક્ષણ ગાયત્રીના ભક્ત છે, અને ગાયત્રી આશ્વત્થી છે, તેથી પ્રાક્ષણો તમામ દેવીભક્ત છે. વૈષ્ણવ કે શીવ નથી.

દેવીની ઉપાસના બીજી ઉપાસના કરતાં શ્રેષ્ઠ છે તે વિષે એમ કહે છે.—

ગણેશં પૂજયેદ્યસ્તુ વિવ્રજસ્તસ્ય ન વાધતે ॥
 આરોગ્યાર્થે ચ યે સૂર્યધર્મમોક્ષાય માધવ ॥
 શિવં ધર્માર્થમોક્ષાય ચતુર્વર્ગાય ચંડિકા ॥ ૧ ॥

॥ કલૈચંડિવિનાયકઃ ॥

અર્થઃ—ગણપતીની પૂજા કરેથી વિવ્રજ જાવડે, સૂર્યનો પૂજા કરેથી આરોગ્યતા મળેછે, અને વિષ્ણુની પૂજા કરેથી મોક્ષ તથા ધર્મ એ બે પુરુષાર્થ મળેછે, અને શીવની ઉપાસનાથી ધર્મ, અર્થ તથા મોક્ષ એ ત્રણ પુરુષાર્થ મળેછે. અને દેવીની ઉપાસનાથી બધાં ચારે પુરુષાર્થ મળેછે.

કલૈચંડિયામાં ગણપતી અથવા દેવી વેનોજ પૂજા કરવી, બોજાની કરવાની જગર નથી એમ લખેલું છે અને શીવે કરેલા જે વામમાર્ગિના તત્ત્વ તે વેદશાસ્ત્ર કસ્તાં શ્રેષ્ઠ છે એમ પણ લખેલું છે —

વેદશાસ્ત્રપુરાણાનિ સમસ્તા ગણિકાયથા ॥

એકૈવ શાંભવીવિદ્યાગુપ્તાકુલવધૂરીવ ॥

હટ્ટદીપીકા.

અર્થ — વેદશાસ્ત્ર પુરાણ રિપાદિક સર્વ શાસ્ત્રો કૌસલગો સ્ત્રીયો જેવા છે, અને શક્તની વિદ્યા તે ગુપ્ત કુલીન સ્ત્રી જેવી છે

તત્ત્વશાસ્ત્રમાં કલ્પીત મર્ચ, કવચ રૂપાદિક રચ્યા છે, તેનો જપ કર્યાથી મોટી સિદ્ધી યાવડે એમ ફેટલાક માનસ જાણે છે. તે મંત્રનાં નામ —

६ सहस्रनाम, ६ हृदय, ७ दुर्गा, ८ रक्षा.

९ रहस्य, १० पद्धति, ११ पटल.

उपर, मुजवना मंत्रना प्रकार छे, तेमांना घोडा निचे मुजवः—

शत्रुस्तंभनं शत्रुमुखस्तंभनं शत्रुमतिस्तंभनं

शत्रुणां वाग्जिह्वास्तंभनं कुरु ॥

ओं नमो भगवते दक्षिणामूर्तये स्वाहा ॥

समस्तमंगलानि भवन्तु प्रतिकुलं मे नश्यतु अनुकुलं मे अस्तु.

कवच.

शिरो रक्षन्तु ब्रह्मार्णीं मुखं माहेश्वरीति च ॥

कंठं रक्षन्तु कौमारी ऐन्द्रिपातु भुजद्वयं ॥

चामुंडाहृदयं रक्षेद्द्वाराही कटि मार्गिणी ॥

वैष्णवी पादमाश्रित्य सर्वांगे पुशिवात्मिका ॥

तस्माद्रक्षमहादेवी भद्रकली नमोस्तुते ॥ १ ॥

आवाहन पद्धति.

श्रीभवानि स्वकामेश्वरसहितायै—सांगायै—

संपरिवारायै—सशक्तिकायै—सवाहनायै—

सायुधायै—सर्वावरणसहितायै—आवाहयामि— ॥

कामदेवाय—द्रावणत्राणाय—संमोहनत्राणाय—

वशीकरणत्राणाय—संदिपनत्राणाय—संतापन

त्राणाय नमः ॥

આ શિવાય ગાયત્રી પ્રમાણે નવીન ગાયત્રી રચીછે તે એછે:-

ઙ્ગરગાયત્રિ.

મસ્માયુધાયવિદ્વહેતીક્ષ્ણદંડ્રાયધીમાહિ ॥

તન્નોઙ્ગરઃપ્રચોદયાત્ ॥

સુધાગાયત્રિ.

સુધાદેવ્યૈવિદ્વહેકાંમેશ્વર્યૈધિમહી ॥

તન્નોતુષ્ટિઃપ્રચોદયાત્ ॥

મૌનગાયત્રિ.

જલેશ્વરાયવિદ્વહેમહાજાલાયધીમાહિ ॥

તન્નોમૌનઃપ્રચોદયાત્ ॥

વલિગાયત્રિ.

પશુપાશાયવિદ્વહેશિરછેદાયધીમાહિ ॥

તન્નોવલિઃપ્રચોદયાત્ ॥

યોગ પ્રણ પ્રકારનાછે. ૧ હટયોગ—જે પાતજલી ઋષી૯ વર્ણન કરેલોછે. ૨ કર્મયોગ—જે ભગવત્ ગીતામા વર્ણન કરેલોછે. અને ૩ રાજયોગ તે કૌલશાસ્ત્રમાં વર્ણન કરેલોછે. આમાં શૃંગાર અને ભક્તીરસ એ બંને એક કરી લેધોછે અને પોતે પોતાને શાશ્વરૂપ માની તથા સ્ત્રીને વીણુ કે માયારૂપ માની તેનીજ પૂજા કરેછે, અને આ શા-
સ્ત્રમાં જ્ઞાતી ધર્મ માનતા નથી, અને ટેક કે ભગીઆની જાતનો સ્ત્રી હોય તોપણ તેની પૂજા કરેછે અને તેનું ઝડપીટ લાવેછે. અને જેમ

નીચી, જાતની સ્ત્રી હોય તેમ તેને મોટું તીર્થ માનેછે:—

વાસંગનાપ્રયાગશ્વરજક્રીપુષ્કરસ્તથા ॥

ચર્મકારીભવેત્કાશીસર્વતીર્થારજશ્વલા ॥

સુદ્રયામલે.

અર્થ—કૌસલવળને પ્રયાગ મુજબનુ તીર્થ સમજવું અને ઘોવળને પુષ્કર રાજનુ તીર્થ સમજવું અને ચમારનો સ્ત્રીને કાશી મુજબનુ તીર્થ સમજવું અને અટકાવવાઝી સ્ત્રી હોય તો તે તમામ તીર્થ બરાબર સમજવું.

આ માર્ગના પૂજનમાં પાંચ દ્રવ્ય આવેછે તેને પંચ મકાર કહેછે:—

દ્રવ્યમધુતથામત્સ્યંમાંસંમુદ્રાચમૈથુનં

મંકારપંચસંયુક્તંપૂજયેત્ભૈરવેશ્વરં ॥

દેવીરહસ્ય.

અર્થ.—દાઘ, માછલાં, માંસ, મુદ્રા, અને સ્ત્રી ઇટલાં સહીત શીવની પૂજા કરવી.

બીજા ગ્રંથમાં પૂજા કરવાને વાસ્તે અને ડહોટ ભક્ષણને વાસ્તે જે આઠ સ્ત્રીયો લખેલી છે તે નિચે મુજબ:—

ચાંડાલિચર્મકારીચમાતંગામિંસકારિણી ॥

મદ્યકર્ત્રિચરજકીશૌરકીધનવલ્લભા ॥

અષ્ટૈતાન્કુલયોગિન્યઃસર્વસિદ્ધિપ્રદાયકઃ ॥

દેવીરહસ્ય.

અર્થ.—મંગીવળ, ચામડોઆનો સ્ત્રી, ઢેદળ, જાટકીની સ્ત્રી, કાઝાલ

नी स्त्री, धोवण, हजामडी, अने शाहुकारनी स्त्री ए आठ कुल
योगिनी केहेवायले.

कौल धर्ममा एवु वर्णन कर्छे के ए मार्ग बहु गुप्त राखयो तेनी
विगतः—

वामेरामारमणकुशलादक्षिणेचासुपात्रं॥ अग्रे
मुद्राचणकवटकाशौकरीचोष्णशुद्धिः ॥
स्कंधेवीणासरसकवितासत्कथासद्गुणां ॥
कौलोधर्मोपरमगहनयोगीनामप्यगम्यः ॥
मुखेहालाकरेमालावामेरासासुकोमला ॥
हृदयेकालिकादेवीयज्ञशालागृहेगृहे ॥

कुलार्णव.

अर्थ.—१. डावी बाजु उपर सुंदर स्त्री अने जमणी बाजु उपर मदिरा
भरेलु वासण अने आगळनी बाजुए जंवानुं पतराळु. मुकवुं तेमा
भजीआं तथा भूडनुं मांस अने खभा उपर रागनुं वाजीत्र अने
गुहनी कथा गावी एवो घीलास कौल धर्ममां वर्णवेलोछे, ने मोठा
योगी पण तेनु गुप्तपणु तथा हेतु जाणवाने समर्थ नथी.

२. मोहोमां मदिरा अने हाथमां माला अने डावी बाजु उपर
जुवान स्त्री अने हृदयमां कालिकादेवीनुं ध्यान ए मुजब राखीए
तो घेर घेर यज्ञनु पुण्य थाय.

कौल, शाक्त, वाम, ओपोर, अने औघड, परमहंस ए छनु मत
एक प्रकारनुटे. ए लोक भक्तभक्त, व्याख्यान के ज्ञाती धर्मनो भेद

રાણતા નથી અને તેમની પૂજામાં મદીરા અવશ્ય જરૂરની છે એમ લખ્યું છે -

સદાશિવાદયોદેવાઃ સુરાયૈવવરંદદુઃ ॥

યેપિત્રંતિપરંપાનપરમાનંદકારણં ॥

તેસર્વેયાંતિપરમંપદંશાશ્વતમવ્યયં ॥

વિનાગૌડિવિનામાધ્વીસુરાંયઃ પૂજયેછિવાં ॥

શિવંનારાયણંરુદ્રંસભવેનિરયાસ્પદં ॥

અદોક્ષિતઃપશુર્દેવોદોક્ષિતોપ્યસુરઃપશુઃ ॥

પિત્રોદ્ગૌડોતથામાધ્વી-પૈષ્ટિમાસવમુત્તમં ॥

પાનકંચક્રુભંસર્વપૂર્વાભાવેપરઃપરઃ ॥

દેવીરહસ્યે.

અર્થ.—જે વસ્તુ તમુજ મધન યજુ તે વસ્તુ શિવાદીક તમામ દેવોએ સુરાને વરદાન કર્યું છે કે જે તને પીશે તે મોક્ષે જશે અને મદીરા શિવાય જે શીવ છે વૈષ્ણવી પૂજા કરે તે નર્કે જાય, અને શેર હોયો—મહુડાંગી અને ધાનમાયો જે મદીરા રસ પાવે છે તે ઉત્તમ છે તોપણ એક કરતાં એક વધારે ઉત્તમ છે.

આ માર્ગવાઝાની પૂજામાં શ્રી ચક્રની પૂજાની પ્રશસ્તા ઘણી કરે-
છે અને શકરવૈજયમાં જુ લખ્યું છે કે, શકરાચાર્ય સ્વામીએ ચાર
દોશમાં જે ચાર મઠ વાળ્યા તેમાં શ્રીચક્રની સ્થાપના કરી અને શ્રી
ચક્રની પૂજા કરેલી મોક્ષ પાવે છે, એમ લખેલું છે. તેથી શંકરસ્વામીનો
માર્ગ પણ શક્તી ઉપાસનાનો જ છે શ્રીચર પૃથ્વી દેવોની મૂર્તિ ને
તેથી નરભટ્ટને ઢેકાળે નરવૈજય લખે છે, અને યજ્ઞે શક્તીની જ

મોઢું મુકેછે, એ માર્ગમાં દિક્ષાનો સંસ્કાર છે. તે પ્રથમ એ માર્ગમાં
દાણલ ઘનારને આપવામાં આવેછે, તે વિષે નીચે મુજબ લેખેલું છે:—

દેવૌરહસ્યમીશાનીશ્રુણુત્વંભક્તિપૂર્વકં ॥

યેનશ્રવણમાત્રેણકોટિપૂજાકલંભેત્ ॥

વિચાર્યવિધિવદ્દીમાન્દીક્ષાકર્મસમાચરેત્ ॥

દીક્ષિતઃસમ્ભવેજ્ઞાનીદીક્ષાહીનોભવેત્પશુઃ ॥

પર્વતાગ્રેનદીતીરેવિલ્વમુલેવનેતથા ॥

દ્વીપંવાપરમપુંખ્યંદેવાનામપિદુર્લભં ॥

તત્રદેવીપરાદેવ્યાઃશ્રીચક્રંતુવિભાવથેત્ ॥

ત્રિકોણંવિંદુસંયુક્તંપટ્કોણંવૃત્તમંડલં ॥

દીક્ષાયંત્રમિદંદેવીદિક્ષાકાલેપ્રપૂજયેત્ ॥

દેવૌરહસ્ય.

શોધ કહેછે કે હે દેવી ધણી ગુપ્ત વાત તમને કહુ છું જે સાંભળ્યાથી
કરોડવાર પૂજા કરવાનું ફળ મળેછે. બુદ્ધીવાન માણસે દીક્ષા કર્મ
કરવું કારણ દીક્ષા છે તે જ્ઞાની થાય, દીક્ષા બીનાનો માણસ પશુ
જેવો જાણવો માટે પર્વત ઉપર કે નદીતીર ઉપર અથવા બીલીના શાક
તલ્લે અથવા વેટમાં જઈને શ્રી ચક્રનું પૂજન કરવું તે ચક્ર ત્રીકોણ તથા
ચતુર્ભુજી એવું હોયછે પછી છંદ છુના અને તેની આશપાશ એક લીટી
દોરેલી હોયછે તે ગોળ હોયછે. દીક્ષાની વચ્ચે તેની પૂજા કરવી:—

આ દીક્ષાની વચ્ચે તે જાતનો માણસ હોય તેને વ્રાહ્મણ
ગણવો:—

• પ્રવૃત્તિભૈરવેચક્રેસર્વેવર્ણાદિજાતયઃ ॥

સર્વપાપવિનિર્મુક્તઃસર્વસિદ્ધિસમાન્વિતઃ ॥

इहलोकेश्रीयं प्राप्य भुक्त्वा भोगान्यथेप्सितान् ॥

परत्र परमेशानि मृतो देवी पदं व्रजेत् ॥

देवરિહસ્ય.

અર્થ—ઝ્યાંહાં ભૈરવ ચક્ર યાયછે ત્યાંહાં સર્વ વર્ણ વ્રાહ્મણ યાયછે અને તે સર્વ પાપથી મુક્ત થઈ સર્વ સિદ્ધિને પામેછે આ જન્મમાં દોલત મળે છે અને મુલા પછી દેવી લોકમાં જાયછે.

ए मार्गवाळा लोको एम केहेछे के मदीरा पीवामां मुळ काई दोश नथो, परंतु ब्रह्मदेवे अने शुक्राचार्यए अने कृष्णे आप दीधो तेथी ते अविवित्र पई, ने तेथी लोक पीता नथो. ते आप नीवारण कर घाना मंत्रने आपोद्धार अथवा शोधन केहेछे ते भण्यार्थो आप दुर यायछे, अने पछी ते मदीरा पीवामां दोष नथी. सदरहु मार्गमां के-टलाएकं उग्र अनुष्ठान लख्यांछे, तेमां मनुष्यना मस्तकनी खोपरीनुं पात्र करेछे, अने माणसना दातनी मुळा करेछे. अथवा सापना हाडकानी माळा करेछे, अने ते माळा खीना वाळयी परोवेछे, अने स्मशाननी राख शरीरे चोळेछे. अने प्रेतासुन एटलें मुडदां उपर बेसेछे अने जप करेछे. तेथी मोटी सिद्धी यायछे एम मानेछे. ते थिपे नीचे मुक्त्व लख्यांछे:-

मुदिने देवी गत्वा दौस्मशानं साधकोत्तमः ॥

कपालं न रतंतानां मालाकं कणधारयेत् ॥

स्मशानभस्मलित्पेनशुद्धेनसुरवंदिते ॥
 आसनंसिंहचर्मादिकंकणंस्त्रिकचोद्वं ॥
 द्रव्यमासवतत्वाढ्यंभक्ष्यमांसादिकांशिवे ॥
 वामाचारइतिःप्रोक्तःसर्वसिद्धिप्रदःशिवे ॥

देवीरहस्य.

अर्थ.—सारो दिवस जोई स्मशानमां जवुं, अने माणसनी खोपरीनु पात्र करी तथा माणसना दांतनी माळा करी स्मशाननी राख शरीरे चोळी वाघना चामडानुं आसन करवुं, अने स्त्रीना वाळना हायना कंकण करी मदीरा तथा मांस त्याहां मुक्वां, तेनुं नाम वामाचार तेथी सर्व सिद्धी मळेछे.

मद्यपान बीना कळीयुगमां कोशपण सिद्धी घाय नही, ते विषे नीचे मुजब लखेलुंछे:—

विनापानंनसिद्धिस्यात्साधकानांकलौयुगे ॥

संपूज्यसशिवांदेवींप्रवृत्तेभैरवार्चने ॥

तत्रपानंसुरादेव्यामहानंदप्रदायकं ॥

अहोरात्रंमुरापानंभोगदंमोक्षदंशिवे ॥

देवीरहस्य.

अष्ट भैरव जे केहेछे तेनां नाम:—

महाकाल भैरव,

कालाग्निभैरव.

करालभैरव.

विकरालभैरव.

सह्यारभैरव.

दग्धभैरव.

કપિલભૈરવ.

ઉન્મતભૈરવ.

આ શિવાય બટુકભૈરવ પંચ નવમો છે. તેજ પ્રમાણે નવદેવી પંચ છે તેને નવદુર્ગા કહેછે તેમના નામ:—

બ્રાહ્મી. નારાયણી. કૌમારી. અપરાજિતા. માહૈશ્વરી.
ચામુંડા. વારાહી. નારસિંહી. દુર્ગા.

જે લોકો એ માર્ગમાં નથી તેને ચામર્ગી યાઝા કંટક અને પશુ કહેછે. અને જે દિશા લેઈ એ માર્ગમાં ઢાલ લ યાયછે તેને સીદ્ધ કહે છે, અને સીદ્ધનો આશ્રય કરી રહેછે તેને સાધક કહેછે. નવનાથ અને ચોરાશિ સીદ્ધ એ માર્ગમાં ધણાછે, તેમના નામ આ માર્ગયાઝાની ગુરુ નામાવળીમાં પૂજાયછે. અને જે મુજબ ગ્રહસ્થ લોકો પોતાનાં પિત્રીનું તરપણ કરેછે, તે મુજબ આ માર્ગના લોકો ગુરુ, પરમગુરુ, પરાત્પરગુરુ અને પરમેષ્ઠી ગુરુ એ લોકોનું તરપણ કરેછે. તેમજ આ લોકોનું પંચાંગ પણ જુદી તરેહનું હોયછે. એમના મહીના, નક્ષત્ર ગણવાની રીત જુદી છે. અને એમની ભાવના એવી કે હું શીવરૂપ થયોછું અને મને કશો દોષ લાગતો નથી, તે વિચે લેલેલુંછે. તે નીચે મુજબ:—

અલિપિશિતપુરંધ્રાંભોગપૂજાપરોહં ॥

વહુવિધકુલમાર્ગારંભસંભાવિતોહં ॥

પશુજનવિમુખોહંભૈરવીમાશ્રિતોહં ॥

ગુરુચરણરતોહંભૈરવોહંશિવોહં ॥ ૧ ॥

કુલાર્ણવ.

અર્થ —દાદ, માતા, અને છો એ ત્રણ પદાર્થનો ઉપભોગ કરવો એજ

હમારી પૂજા. અને કૌલમાર્ગનાં કુકર્મો કરવાં એજ હમારો ની-
શ્વય. અને ઘોજા લોક જે પશુ જેવાછે, તેમનો ત્યાગ કરીને
ભૈરવીદેવીનો આશ્રય કર્યોછે, અને ગુરુના ચરણ ઉપર દૃષ્ટી રાખીને
. એમ સમજીશું કે ભૈરવ અને શીવ હુંજ છું.

વામમાર્ગિ લોક ચાર દીવસ વહુ મોટા માનેછે. એક કૃષ્ણ જન્મા-
ષ્ટમી, તેને કાઠરાત્રી કહેછે. મોહરાત્રી એટલે કાઠીચંદ્રદશ, ત્રીજી
શિવરાત્રી તેને માહારાત્રી કહેછે અને ચોથી દારુણરાત્રી એટલે હોઝીના,
પેહેલે દીવસની ચંદ્રદશ, એ ચાર રાત્રીએ પૂજા इत्यादिक અનુષ્ઠાન કરે તો
તુરંત સીદ્ધી થાય એમ આ વામમાર્ગિ લોક ગણેછે. નવરાત્રી ચાર પ્ર-
કારની આ લોકો ગણેછે. આસો માસની નવરાત્રીને શારદા નવરાત્રી
કહેછે, અને ચંદ્રવત્ર માસની નવરાત્રીને વાસંતી નવરાત્રી કહેછે. અને
પોસ માસના હૈમંતિ નવરાત્રી તથા અસાદ માસનો ગ્રીષ્મ નવરાત્રી
એ રીતે ચાર પ્રકારની નવરાત્રી ગણેછે. તેમાં આસોમાસની નવરાત્રી
મહાદ્વિષ્ટ. તેમાં જે આઠમ આવેછે તેને આ માર્ગના લોક વીશેષ મોટો
દીવસ ગણેછે. તંત્રરાજ કરીને ગ્રંથછે તેમાં ગણીત વીંધંપ લખ્યોછે
તે મુજબ કલ્પીયુગનુ વર્ષ એ લોક ગણેછે. એટલે ચાલતુ વરસ ૧૯૭૪
નુછે અને એક વરસના સોઝ મહીના અ આદી સોઝ સ્વર ઉપરથી ગણે
છે. અને એક માસના દીવસ ક, લ, આદી છતરીસ વ્યંજન ઉપરથી
છતરીસ ગણેછે. અને એક માસમાં વાર નવ તે ચાર વચ્ચત આવે. એ
વારનાં નામ:-

૧ પ્રજ્ઞા,	૨ વિમર્ષ,	૩ આનંદ,	૪ જ્ઞાન,	૫ સાત્ય,
૬ પૂર્ણ,	૭ સ્વભાવ,	૮ પ્રતિમ,	૯ સુભગ,	

ए मार्गमां जे माणस प्रथम दाखल थायछे तेने पद्मभीषेक तथा पुर्णाभीषेक एवा बे तरेहना संस्कार केहेछे. पद्मभीषेकनी देवता काली छे ने कालीनां बीजां नाम छीनमस्तका, तारा, शामा ए पणछे. अने पुर्णाभीषेकनी देवता “श्री” छे ने तेनां बीजां नाम शोऋशी, त्रीपुरा, सुंदरी ए पण छे.

त्रीपुराना अनेक भेदछे जेम के, त्रीपुरमालीनी, त्रीपुरसुंदरी, त्रीपुरसीद्धा, त्रीपुरअंबा, माहात्रीपुरसुंदरी, इत्यादीछे. एबीज रीते गणपतीनी अंदर पण जुदा भेदछे. तेनां नाम माहागणपती, उच्छिष्ट गणपती, वरद गणपती, वक्रतुंड गणपती, चींतामणी गणपती, सुंदरीबीनायक, सीद्धीबीनायक.

एवा एवा भेदंथी अनेक देव तथा देवीओ कल्पनाए करीने नी. मांण करीछे, ते एकेकनुं प्रस्थान उत्पन्न थयुंछे. वधा वेदशास्त्र तथा पुराण करतां तंत्रशास्त्रना ग्रंथ घणा छे, करोडो ग्रंथ लखेलाछे, ने तेनो अभ्यास लोको गुप्त रीते करेछे. दक्षिण अथवा वेद मार्गना लोक तांत्रिक मार्गना लोकोनी निंदा करेछे, ते मुजवज तांत्रिक मतना लोक वेद मतना लोकनी निंदा करेछे. ते विपेकुलार्णवमां लखेछे के:-

वेदशास्त्रार्णवेधोरेरुह्यमानाइतःस्ततः ॥

पद्मदर्शनमहाकूपपतिताःपञ्चःप्रिये ॥ १ ॥

परमार्थनजानंतिपशुपाशनिंयंत्रिताः ॥

पठंमहनिंशंदेवीपरतत्त्वपरांमुखः ॥ २ ॥

नजानंतिपरंतत्त्वंदर्वापाकरसंयथा ॥

કુલધર્મમહામાર્ગગત્વામુક્તિપુરોત્તરજેત્ ॥ ૩
 કુલશાસ્ત્રમનાદત્યપશુશાસ્ત્રાણિયોમ્યસેત્ ॥
 સ્વગૃહેષાયસંત્યક્ત્વાભિક્ષામટતિદુર્મતિઃ ॥ ૪ ॥
 કૌલરહસ્ય.

અર્થ.—વેદશાસ્ત્ર તથા પદ્મદર્શન એ ઘોરં સમુદ્ર જેવાં છે, ને તેમાં જે
 લોક પડે છે તે પશુ જેવાં છે. તે લોક પરમાર્થ જાણતા નથી. અને
 પશુનો માત્રક બંધનથી બંધાયે છે, કડછે તમામ રસોડમાં વપરાય
 છે, પરંતુ તેને રસોડનો સ્વાદ વિકલુલ આવતો નથી. વામમાર્ગ
 મુક્તિ મેઝવવાનો માર્ગ છે, માટે એ માર્ગનો અનાદર કરીને જે
 અજ્ઞાની પશુના શાસ્ત્રનો અભ્યાસ કરે છે તે ઘરમાં તૈયાર થઈને
 રસોડ મુકી બાહાર ખીલ માગવા જાય છે તેના જેવાં સમજવા.
 યજ્ઞો એમ પણ લખે છે કે:—

શૈવાદ્યાઃશ્વાગમઃસર્વેરહસ્યાઃપરિકીર્તિતાઃ॥

મમપંત્રમુખેભ્યશ્વપંત્રાન્નાયાઃસમુદૃતાઃ ॥ ૧ ॥

પૂર્વશ્વપશ્ચિમશ્ચૈવદક્ષિણશ્ચોત્તરઃસ્તથા॥

ઉર્ધ્વાન્નાયશ્વપંચૈતેમોક્ષમાર્ગામકીર્તિતઃ ॥ ૨ ॥

एकाध्वायंतुयोवेत्तिसमुक्तोनात्रसंशयः॥

किंपुनःश्वनुराध्वायवेत्तासाक्षाद्विबोभवेत् ॥ ૩ ॥

કૌલાર્ણવ.

અર્થ.—શૈવાગમ અને બીજા આગમ એ સર્વ ગુપ્ત રાખવાની વિદ્યા છે.
 શીવ પેટે છે કે માહારા પાંચ મુળથી પાંચ “આમ્નાય નોકરેલા

છે. પૂર્વ, પશ્ચિમ, દક્ષિણ, ઉત્તર અને ઉર્ધ્વ. એ પાંચે મોક્ષ માર્ગ છે. એક આમનાય જે જાણે તેનો મોક્ષ થાયછે એમાં કાંઈ સંશય નથી. તો જે પાંચે જાણે તે સાક્ષાત્ શીવજ યદિ રહેછે.

એજ ગ્રંથમા લખેલુ છે કે:-

અનાલોચ્યમનાગ્રેયમસ્પર્શચાપ્યપેયકં ॥
મદ્યંમાસંપશુનાંતુકૌલિકાનાંમહંત્ફલં ॥૧॥
અવિધાનેનયોહન્યાદાત્માર્થપ્રાણિનઃપ્રિયે ॥
સવસેન્નરકેઘોરેદિનાદિપશુરોમભિઃ ॥૨॥
તૃણંવાપ્યવિધાનેનછેદયન્નકદાચન ॥
વિધિનાગાંદ્વિજંવાપિહત્વાપાપૈર્નલિપ્યતે ॥૩॥

અર્થ-પશુ એટલે ધર્મશાસ્ત્રના માનનારા એમ કેહેછે કે મદ્યમાંસછે તે જોવુ નહીં તથા તેનો ઘાસપણ લેવો નહીં, સ્પર્શ કરવો નહીં તથા તે પીવુ અગર છાવુ નહીં. પરંતુ કૌલમાર્ગના લોકોને એજ પદાર્થથી બહુ ફલ તથા પુણ્ય થાયછે. અવિધાનથી કેવળ પોતાને સારુ જે પ્રાણીની હત્યા કરેછે તેને તે પ્રાણીના શરીર ઉપર વાઝ હોયછે તેટલા દોષસુધો નકંમા રહેવુ પડેછે માટે વીધીવીના ઘાસ જેવી વસ્તુ પણ કાપવી નહીં. અને વીધીથી ગોહત્યા કરવી પડેતો તેનુ પાપ નથી.

બઝી એજ ગ્રંથમા મદ્યનાં પ્રકાર બાર તથા સુરાનાં પ્રકાર ત્રણ અને તેજ પ્રમાણે માંસના પ્રકાર પણ ત્રણ બતાવેલાછે તે નીચે મુજબ:-

પાનસંદ્રાક્ષમાધુકંઘર્જુરીતાલમૈક્ષવં ॥
મધુત્થંસૌંધુમાધ્વીકમૈરવ્યંનારિકેલજં ॥૧॥

मद्यान्येकादशैतानोभुक्तिमुक्तिप्रदानाच्च ॥
 द्वादशंतुसुरामद्यंसर्वैपांउत्तमंप्रिये ॥२॥
 गौडिमाध्वचिपैष्टिचिज्ञेयान्निविधासुरा ॥
 सर्वसिद्धिकरीमाध्वीपैष्टिभोगप्रदायीनी ॥३॥
 गौडिमुक्तिकरीज्ञेयानुराख्यादेवताःप्रियाः॥
 विद्याप्रदैक्षवीहालाद्राक्षारानप्रदाभवेत् ॥४॥
 सुरादर्शनमात्रेणसर्वपापैः प्रमुच्यते ॥
 तद्वंधघाणमात्रेणशतक्रतुफलंलभेत् ॥५॥
 तासामेकासमादृत्यपूजाकर्मसमारभेत्
 मांसंतुत्रिविधंप्रोक्तंस्वभूजलचरंप्रिये ॥६॥
 यथासंभवमेष्वेकंतर्पणार्थंप्रकल्पयेत् ॥
 पितृदेवतयज्ञेषुवेदैर्ग्राह्याविधीयते ॥ ७ ॥
 मद्यमांसविहिनेननकूर्यापूजनंशिवे ॥
 पिशितंमापमात्रंतुतदर्धमलित्रिंदुना ॥ ८ ॥
 तेनतर्पणमात्रेणकोटियज्ञफलंलभेत् ॥
 शैवेचवैष्णवेशाकेसैरिसिद्धांतदर्शने ॥९॥
 विनालिपिशिताभ्यांतुपूजनंनिःफलंभवेत् ॥
 गुरुंस्मरन्पिवेन्मद्यंखादंन्मांसंनदोषभाक् ॥१०॥
 यथाक्रतुपुविप्राणांसोमपानंनदुपितं ॥
 मद्यपानंतथाकार्यसमयेभोगमोक्षदं ॥११॥

આનંદાતૃપ્યતેદેવીમૂર્છ્યામૈરવઃસ્વયં ॥
 વમનાત્સર્વદેવાંશ્ચતસ્માત્વિવિધમાચરેત્ ॥
 ઉછિષ્ટંભક્ષયેત્સ્ત્રિણાંતાભ્યાંમુછિષ્ટમર્પયેત્ ॥
 સ્ત્રિવાયપુરુષોષંઢોચાંડાલોવાદ્વિજોત્તમઃ ॥
 ચક્રમધ્યેનભેદોસ્તિસર્વેદેવસમાસ્મૃતાઃ ॥
 ક્ષીરેણસંહિતંતોર્યક્ષીરમેવયથાભવેત્ ॥
 તથાશ્રીચક્રમધ્યેતુજ્ઞાતિભેદોનવિદ્યતે ॥

કુલાર્પવ.

અર્થ.—ફનછ, શાક્ષ, મહુડા, જનુર, સાડ, શેરડી इत्यादिक અગીયાર
 પદાર્થથી જે પ્રાપ્ત થાયછે તેનું નામ મદ્ય. તે પીવાથી આ લોક
 તથા પરલોકમાં સુખ મળેછે. આ શીવાય ત્રણ પ્રકારની સુરા
 છે. તે ગોઝ, ધાન્ય તથા મહુડામાંથી મીકળેછે, તે પીવાથી અ-
 નેક સિદ્ધી, ભોગ તથા મોક્ષ, વિશ્વા અને અધીકાર મળેછે. વઝી
 તેનું દર્શન થયાથી સર્વ પાપ અપડે, ને તેની વાસ લેવાથી સૌ
 યજ્ઞનું ફલ મળેછે, તેમાંથી એક જ્ઞાતનું પણ મદ્ય લઈને પૂજા
 કરવી. વઝી માંસ ત્રણ પ્રકારનું છે, એક આકાશમાં ફરનારાં
 પક્ષીઓનું. બીજું જમીન ઉપર રહેનારાં પશુઓનું તથા ઘોડા પાળી-
 માં રહેનારાં પ્રાણીઓનું, એ રીતે ત્રણ પ્રકારનું છે, તેમાંથી એક
 પ્રકારનું પણ તર્પણમાં લેવું. પિતૃનું કર્મ અને દેવના કર્મમાં આ
 પદાર્થ લેવાને સારું વેદમાં પણ લખી બતાવેલો છે. માટે હે પા-
 ર્થની વેદતાનું પૂજન પણ મદ્ય, માંસ ધીના યતુ નથી. માટે એક

અઢવના દાળા જેટલું માંસ તથા તેના અઢધ જેટલું મદ્ય પણ
 લેવું જોઈએ. અને ઉપર મુજબ મદ્ય, માંસ લેઈ જે માણસ તર્પણ
 કરેછે, તેને કરોડ યજ્ઞ કર્યા જેટલું ફઠ મળેછે. શીવ, વિષ્ણુ,
 માતા, સૂર્ય इत्यादिक દેવતાનું પૂજન મદ્ય, માંસ ધીના કરેછે, તો
 તેનું કાંઈ ફઠ થતું નથી. ગુહનું સ્મરણ કરીને મદ્ય, માંસનો
 સ્પર્શ કરેછે, તો તેને દોષ લાગતો નથી. યજ્ઞકર્મમાં બ્રાહ્મણ
 સોમવહ્નીનો રસ પીયેછે, તેને દોષ લાગતો નથી. વેજ પ્રમાણે
 પૂજા કર્મમાં યોધી મુજબ મદ્ય પીવાથી કોઈ દોષ લાગતો નથી.
 મદ્યપાનના આનંદથી દેવો તૃપ્ત થાયછે, અને તે કર્યાથી દેસુદ્ધી
 થાય તો ભૈરવ તૃપ્ત થાયછે, અને હલદી થાય તો તમામ દેવતા
 તૃપ્ત થાયછે. માંદે બધી તરૈદથી પાન કરવું. સ્ત્રીનું છાંડેલું આ-
 પણે ખાવું, તથા આપણું છાંડેલું સ્ત્રીને ચમડાવવું. સ્ત્રી અથવા પુરુષ,
 અથવા નપુંસક, ચંદાઝ ઇટલે દેડ અથવા પરીત્ર બ્રાહ્મણ એ સર્વ
 દેવતા પ્રમાણે પૂજનના ચક્ર મધ્યે સમજવા. ભેદાભેદ બિલકુલ
 રાખવો નહીં. મુખમાં પાણી નાંખીએછીએ તે પાણી વુધ થપી યદ
 જાયછે, તે મુજબ પૂજા ચક્રમાં જાતીભેદ રહેતો નથી.

नचक्रांकंनपद्मांकंनवज्रांगमिदंजगत् ॥

लिंगांगंचभगांकंचतस्माच्छक्तिश्चिवात्मकं ॥

शिवशक्त्योस्तुसंयोगोयस्मिन्कालेप्रजायते ॥

सुप्ताध्यकुलनिष्ठानांसमाधिःसविधीयते ॥

योगिनोमदमत्ताश्चપતાંતિપ્રમદોરોસે ॥

मदाकुलाश्वयोगिन्यां पतन्ति पुरुषोपरि ॥
मनोरथंतु संपूर्णकुर्वेत् श्वपरस्परं ॥
एतंचक्रगतावार्ताब्रह्मिर्नैव प्रकाशयेत् ॥
अलिमांसंगनासंगैयत्सुखं जायते प्रिये ॥
तदेवमोक्षविदुषामब्रुधानां तु पातकं ॥
पिबेन्मद्यं पलं खाद्यं स्वेच्छाचारपरायणः ॥
संदासं शयानो यः कुलयोगी स उच्यते ॥
आमिपासवसौरभ्यहीनं यस्य मुखं भवेत् ॥
प्रायश्चित्तीसवर्जं श्वपशुरेव न संशयः ॥
अनांचाराः तसदाचारः अकार्यकार्यमुत्तमं ॥
असत्यमपि सत्यं स्यात्कौलिकानां कुलेश्वरी ॥
अपेयमपि पेयं स्यादभक्ष्यं भक्ष्यमेव च ॥
अगम्यमपि गम्यं च कौलिकानां कुलेश्वरी ॥
न विधिर्न निषेधश्च न पुण्यं न च पातकं ॥
न स्वर्गो नैव नरकः कौलिकानां कुलेश्वरी ॥
दुर्गुणाः सगुणा यन्ते अकुलं तत्कुलायते ॥
अधर्मः श्लाघि धर्मति कौलिकानां कुलेश्वरी ॥
सर्वव्याप्यो यथा तूर्यः सर्वभक्षी यथा नलः ॥
सर्वस्पर्शी यथा वायुः स्तथा योगी सदा शुचिः ॥
संभर्माधिको देवीकुलधर्मः शिवो दितः ॥

नाहंवसामिकैलासेनमेरोनचमैदिरे ॥
 कुलज्ञायत्रतिष्ठंतितत्रतिष्ठामिभामिनी ॥
 समाशंसंतिपितरःसुवृष्टिमिवर्षकाः ॥
 अस्मत्कुलेपुपुत्रोवापोत्रोवाकौलिकोभवेत् ॥
 मद्यमांसंचमत्स्यंचमुद्रामैधुनमेवच ॥
 मकारपंचकंदेवीदेवताःप्रितिकारणं ॥
 मद्यकुंभसहस्रैश्वमांसराशिश्शतानिच ॥
 नतुप्यामिवरारोहेभगलिंगामृतंविना ॥
 यथारक्षतिचोरेभ्योधनधान्यवरादिकं ॥
 कुलधर्मतयादेवोपशूभ्यःपरिपालयेत् ॥
 अंतःकौलंवाहिःशैवंसभामध्येतुवैष्णवं ॥
 कौलंमुगोपयेदेवीनारोकेरफलान्बुवत् ॥
 नास्तिनास्तिपुनर्नास्तिमाशंककुलनायिके ॥
 कुलधर्मप्रसंगंतुपशुनांपुरतःप्रिये ॥
 पुस्तकंचकुलेशानापशुगेहेननिक्षिपेत् ॥
 नदद्यात्पशुहस्तैननपठेत्पशुसंज्ञिधौ ॥
 साधकानांहितार्थायभुक्तिमुक्तिफलैपिणां ॥
 प्रकाशितंमयातेद्यगोपनियंप्रयत्नतः ॥

कलार्णव.

ચીન્હ વચ્ચે છે, એ ચીન્હ મનુષ્ય ઉપરે જગતમાં માલુમ પડતાં નથી; પરંતુ છીં તથા પુરુષ એવી બે જાતોનાં ચીન્હ દેખાય છે. અને આ બે ચીન્હ શીવના છે, તેથી આ વધી સૃષ્ટી શીવનો છે એમ સિદ્ધ થાય છે. છીં તથા પુરુષ એ બેના સંયોગનેજ કીલમાર્ગના ષોક સમાધી ગણે છે. મૈરવી ચક્રમાં છીં તથા પુરુષ મેઘાં થાય છે, અને જે કૃત્ય કરે છે તે પ્રસિદ્ધ કરી કોઈને કેહેવું નહીં. મદ્ય, માંસ તથા અંગના એટલે છીં એ ત્રણેના સંયોગને કીલ માર્ગવાળા મોક્ષ કેહે છે, અને જે લોકો એ માર્ગમાં નથી તેઓ તેને પાપ ગણે છે. મદ્ય પીવામાં, માંસ ખાવામાં, અને મરજી મુજબ ચાલવામાં જે લોક કાંઈ સંદેહ રાખતા નથી તેજ જરા કીલમાર્ગના છે, જે માણસના મોંમાં મદ્ય, માંસનો સ્વાદ નથી, તે માણસને પણ કેહેવો. અનાચાર છે તે સદાચાર, અસત્ય તે સત્ય છે, અને જે ન કરવાનું કામ તે કરવું એ વધી વાતોની કીલધર્મ માનનારને કાંઈ ર્ષીતા નથી. પોવાનું નહીં તે પીવે, અને ખાવાનું નહીં તે ખાય, અને જે નાતની છીં ઘડી શકે નહીં, તે જાતની છીં કરેતો તેથી કૌલીક યોગીને દોષ નથી. તેમજ એ ધર્મ માનનારાને વીધી પણ નથી, અને નિવેધ પણ નથી. પુણ્ય પણ નથી અને પાપ પણ નથી, સ્વર્ગ પણ નથી અને નરક પણ નથી, વઝી એ ધર્મ માનનારાને દુર્ગુણ તે સગુણ, અને અધર્મ તે ધર્મ છે. અને નીચા કુઠ્ઠનો હોય તે ઊંચા કુઠ્ઠનો છે, જેવી રીતે મૂર્ચનો તઢકો તમામ જગો ઉપર પડે છે, અને અપિમા જે નાપોર છે તે તમામ વઝી જાય છે, અને વાયુ તમામ વસ્તુને સ્પર્શ કરે છે તે પ્રમાણે કીલધર્મ

માનનારો હમેશ શુદ્ધ છે. શીવ દેવીને કહેછે કે, હે વેંવી સર્વ ધર્મથી
 શ્રેષ્ઠ ધર્મ કૌલ છે, ને તે મારો વતાવેલો છે, અને હું કૈલાશમાં રહેતો
 નથી. મેઘ ઉપર રહેતો નથી. અગર કોઈ ઠેકાણે રહેતો નથી ફક્ત
 જાંઠાં કૌલધર્મના છોકો રહેછે ત્યાંહાં હે દેવી હું રહુઠું. ઘરડા મરી
 ગયેલા જે પૈતૃ ધયાછે તે એવી આશા કરેછે કે અમારા કુઝમાં
 કોઈ કૌલીક થઈ અમારો ઉદ્ધાર કરશે. મદ્ય, માંસ, મજ્જ, મુદ્રા,
 અને સ્ત્રી એ પાંચમકારથી દેવતા પ્રસન્ન થાયછે. અને મદ્ય તથા
 માંસ હ્રદય અર્પણ કરે તો પણ રજ અર્પણ કન્યા વીના દેવી તૃપ્ત
 થતી નથી. ચોર ધન, ધાન્ય, અને દ્રવ્ય ચોરી કરી લેઈ જાય
 નહીં તેને સારુ જેવી રીતે છાંતી વાત રાખીએ છીએ તેવી રીતે આ
 કૌલધર્મની વાત કોઈને જાણ પડવા દેવી નહીં, અને છાંતી રા-
 ધવી. મનમાં કૌલ ધર્મની વાત રાખવી, અને બાહ્યર શીવનુ રૂપ
 રામનુ અને વાતો વૈષ્ણવની રીતે ફરવી પણ આ કૌલધર્મની
 વાત એ ધર્મમાં જે નથી એવા પશુ જેવા માણસો આગઝ કરવી
 નહીં. અને આ ધર્મનાં પુસ્તક પણ એવા માણસોના ઘરમાં મુકવું
 નહીં. તેમના હાથમાં પણ આપવું નહીં અને તેમના દેસતાં વાંચવું
 પણ નહીં. આ ધર્મ મેં વદ્યોછે તે લોકના મોક્ષ તથા સુખને
 અર્થે વદ્યોછે માટે તેને ગુપ્ત રાખવો.

કૌલ માર્ગને વેદનુ પ્રમાણ ત્યાગ્યાને વાસ્તે કૌશ્થોપનીયદ નામનુ
 પુસ્તક પ્રસિદ્ધ થયુછે તેમાં લખ્યુંછે કે:-

ઓમ્જાત્રોકૌલિકઃ॥શંત્રોવારૂણીઃ॥શંત્રઃશુલ્ધિઃ॥
 અપાનોધર્માતિજ્ઞાસા, સર્વેશાંભવીરૂપં, આદ્યા ॥

યાનવિદ્યતે, અન્યાયોન્યાયઃ-અધર્મઐવધર્મઃ॥

ધર્મવિરુદ્ધાકાર્યાઃ॥ધર્મવિહિતાનકાર્યાઃ ॥

અપમોક્ષઃ-પ્રાકટચંનકુર્યાત્, નકુર્યાત્પશુસંભાષણં॥

અંતઃશાકઃબહિઃશૈવંઃલોકેવૈષ્ણવઃઅયમેવઆચારઃ॥

લોકાન્નનિંદ્યાત્, નિયમાન્નમોક્ષઃનતિષ્ઠેન્નિયમેન ॥

કૌલીકને શુભ ધાય, મદમને શુભ ધાય, લોહીમને શુભ ધાય,
ધર્મ જાળવાનો ઇચ્છા છે, સર્વ શીવરૂપ છે, એકેઈ જાણતા નથી, અ-
ન્યાય એ ન્યાય છે, અધર્મ એજ ધર્મ છે, અધર્મ હોય તેજ કરવું, ધર્મને
અનુકુલ હોય તે ન કરવું, એજ મોક્ષ છે, એ માર્ગ પ્રગટ કરવો નહી,
અને એ ધર્મ જ જાળવનારા પશુ છે, તેમની જોડે આપણે બોલવું નહી,
શુદ્ધ રીતે શક્તિની ઉપાસના કરવો, દેહાત્મા શીવ ધર્મમાં રહેવું, ને
લોકોમાં વૈષ્ણવી માર્ગ ચાલવો એ રીતે ચાલવું. કોઈની નીંદા ન કરવી,
નીયમથી મોક્ષ થતો નથી, માટે કોઈ રીતનો નિયમ પાઠવો નહી.

યામમાર્ગાનું કૌલાશ્રાદ્ધ ધાયછે તે વિષે લક્ષ્યું છે કે:-

કૌલાશ્રાદ્ધમોદદેવોતર્વતંત્રેપુગોપિતં ॥

કર્તુશ્ચપિતૃણાંદેવીભવેત્ફલમનંતકં ॥ ૧ ॥

પશોરપિરુતેશ્રાદ્ધેતસ્યદીક્ષાફલંભવેત્ ॥

મૃતેન્દ્રિપર્વસુતપાર્તાર્થેશ્રાદ્ધસમાચરેત્ ॥ ૨ ॥

મરણ ક્રિયા જુદી રીતની ધાયછે તે વિષે લક્ષ્યું છે કે:-

અંત્યેષ્ટિવિધિનાહીનોમંડલસ્થોનજાયતે ॥

તસ્માત્કુર્યાત્પયત્નેનઅંત્યેષ્ટિવિધિમુત્તમં ॥

યસ્ય નાક્રિયતે દેવી ન દીક્ષા ફલમશ્રુતે ॥

અર્થ.—કૌલાશ્રાદ્ધ એ મોટું છે, એ કર્મથી પિત્રીને અંત સુખ યાપ છે, વામમાર્ગ નહીં જાણે એવા જે પશુ, જેવાં પ્રાણી હોય, તેનું પણ એ વિધિથી શ્રાદ્ધ યાપ તો દિક્ષાનું ફલ મળે છે. માટે મરણ તિથી અથવા પૂર્વ દિવસે અથવા તિર્થને ઠેકાણે શ્રાદ્ધ કરવું. જેની મરણ ક્રિયા ન થઈ હોય તે મંડલમાં દાખલ થતો નથી. માટે શાક્ટ વિધિથી અંતેષ્ટી કરવી. એ પ્રમાણે જેની ક્રિયા ન થાય તેને દિક્ષા થઈ હોય તો વ્યર્થ જાય છે.

અંતેષ્ટિનો સંકલ્પ થાય છે તે નીચે લખ્યા પ્રમાણે.—

વીરત્વપ્રાપ્તસ્ય મંડલપ્રવેશપ્રાત્પર્ય અંતેષ્ટિકર્મકરિષ્યે ॥

કૌલ સંપ્રદાયમાં નામ નાથ અટકથી પડે છે, જેવું કે ચર્પનાથ, આત્માનંદનાથ, નિષકલાનંદનાથ, સચ્ચિદાનંદનાથ, પ્રકાશાનંદનાથ, इत्यादि. કૌલ સંપ્રદાય પ્રમાણે મરણ ક્રિયા કરવાની છોકોને મુશ્કેલ પડે છે. અને આશ્વળાવન સૂત્ર પ્રમાણે વૈદિક વિધિથી મરણ ક્રિયા કરવી તે પણ મુશ્કેલ છે, ત્યારે કરવું શું એવું કોઈ પુટે તેનો ઉત્તર.

મહાજનોયેન ગતઃ સપંથા ॥

એટલું જ કે જેમ લોક કરે છે તે પ્રમાણે કરવું. શાસ્ત્ર પ્રમાણે કરતાં તો કાલે નહીં માટે સુવારો થવાની જગર જણાય છે.

માર્કંડેય પુરાણમાં તેર અંશાય દેવી મહામ્બના છે, તે શક્તિ ઉપાસક મહામંત્ર ગણે છે અને તેને કોઈ વામીણ કવચ અર્પણ જોડી છે તેનો પાઠ, હોમ इत्यादिक અનેક તાર કરે છે તેનું નામ સાંપુટીપાઠ, નાચટી, શત પંડો, મરુચંદ્રો, સુગી થાય છે. તે વ્રાહ્મણ, શુદ્ધ, આચરુ, પોતાના

કલ્યાણને વાસ્તે કરાવેછે એ ચાલ અન્યદેશ કરતાં ગુજરાતમાં વધારેછે.
તે ચંડોપાઠના પુસ્તકમાં નીચે લખેલા શ્લોકછે.

બલિપ્રદાને પુજાયામન્નિકાર્યેમહોત્સવે ॥

પશુપુષ્પાર્ધધૂપૈશ્વગંધદીપૈસ્તથોત્તમૈઃ ॥

સુધિરોક્તેનબલિનામાંસેનસુરયાનૃપ ॥

અર્થ.—પૂજા, હોમ, ને ઉત્તવમાં બલિપ્રદાન કરવું એટલે જનાવર મા-
રવું, અને પુષ્પ, જલ, ધુપદીપ, અને જનાવરો અર્પણ કરવાં, અને
લોહી યુક્ત માસ અને મદ્ય એ પણ અર્પણ કરવું.

જે જે ઠેકાણે દેવીનું સ્થાનક છે, તે ઠેકાણે હજારો બકરા અને
પાઠા અને મરઘડાનો બલી ધાયછે. કાશી પાસે વિધ્યાવાસીની દેવી
છે, અને કલકત્તામાં કાલી છે ત્યાંહાં લોહીનો પ્રવાહ વેંચ યતો નથી,
‘હમેશાં ચાલતો રેહેછે એમ કેહેવાયછે. કાલીનું મજન મૂઝ વંગાઝામાં
ઉત્પન્ન થયું, અને ત્યાંથી મંત્રશાસ્ત્રી ગુજરાતમાં આવી અને શાક્તમાર્ગનો
ઉપદેશ કર્યો, અને ઠિક ઠેકાણે કાલિકાની સ્થાપના થઈ, અને સર્વ
દેશમાં ગુપ્ત રીતે વામ સંપ્રદાય પણ ચાલેછે, અને મદ્ય, માસનો નિવેદ
ધાયછે અને લોક પ્રતાદી પણ લેછે.

શંકરાચાર્ય શાક્ત મતના હતા, એવું આનંદગીરાકૃત શંકરવિ-
જયના પાંસઠમાં અધ્યાયથી માલમ પડેછે. કારણ હેઠે લખેલું વચન
એ અધ્યાયમાં મળેછે.

તસ્માત્મુક્તિકાંક્ષિભિઃસર્વૈઃશ્રીચક્રપૂજાક
ર્તવ્યેતિદિક્ ॥ તસ્માત્સર્વેષાંમોક્ષફલપ્રાપ્તયે

दर्शनाद्यैव श्रीचक्रभवद्विराचार्यैर्निर्मितमिति॥

અર્થ—શ્રી ચક્રની પૂજા કર્યાથી મોક્ષ પામીએ માટે શંકરાચાર્યે શ્રી ચક્રની સ્થાપના કરીએ અને જાંહી જાંહાં એમના મુખ્ય મંઠાએ તેમાં શ્રી ચક્રની સ્થાપનાએ

કાલીકા પુરાણમાં ૬૬ મો અધ્યાયએ તેને રુધિરાધ્યાય કહેએ. તેમાં અનેક પ્રકારનાં વલિદાનનો વિધિ વતાવ્યોએ. આ પુરાણ તથા માર્કંડેય પુરાણ નિર્ગમમાં ગણાયએ અને વામમાર્ગીં હમારા ગ્રંથએ એમ કહેએ. રુધિરાધ્યાયમાં નર એટલે માણસનો બલિ લખ્યોએ* તે અધ્યાય મગવાન બોલ્યાએ એમ લખ્યુએ તેમાના શ્લોક નીચે લખ્યાએ.

* કરાડા દક્ષણી બ્રાહ્મણ દેવીના ઉપાસકએ. તે નર બલિ કરીએ મારતાં પાવતુ નથી માટે જેહેરં દેએ એ વાત પ્રસિદ્ધએ. મુંબઈ રાજાકામાં વાઝહત્યા કરનારા લોકોની હકીકત છાપોને પ્રસિદ્ધ કરીએ તેમાં એ વિધે વિગતવાર લખ્યુએ. કલકત્તામાં કાલિઘાટ ઉપર કાલિના મઠમાં કોકને રાત્રે મારીને તેનું ઘડ મંગામાં નાંખતા અને માંથુ કાલિકા આગળ મુકતા. રૂઝેન સરકારે એ ચાલ પોલિસના વંદોવસ્તથી બંદ કરીએ ખિલ્ડા વગેરે મોટી રમારતો બાંધતા તે મા ઘેટિયણ સુવાવડિ હોય તેનું વલિદાન કરતા હાલ પણ એવા મુકદ્દમા પીઝદારી દફતરમાં ઘણા નિકળશે. કોકને મંદવાડ હોય કે ભુમિસ્થ દ્રવ્ય કાદયું હોય ત્યારે કંચાનું વલિદાન કરેએ. નેરિય રાગમાં રસ્તેથી કોક ગતો હોય તો તેને પકડીને કે. મુલાકાને ઘરમાં લઈ જઈને વલિ કરેએ એમ વાત સાંભળવામાંએ અને તે ઘોટી નથી એમ પણ માનવાને યોગ્ય કારણએ વિમાને મારીએ તો આપને દેવ તપકટમાંથી ડગરશે એવા અજ્ઞાની, મુર્ખ ઘમાએ. એને પુટિ અજ્ઞાન દુષ્ટ શાસ્ત્રો પણ ઘમાએ.

श्रीभगवानुवाच ॥

पक्षिणःकच्छपाग्राह्यामत्स्यानवविधामृगाः॥
महिपागोधिकागावःछागोवभ्रंश्चशूकराः॥१॥
खरश्चरुष्णसारश्चगोधिकाशरभोहरिः॥
शार्दूलश्चनरश्चैवस्वगात्ररुधिरस्तथा ॥२॥
चंडिकाभैरवादीनां ब्रलयं परिकीर्तिताः ॥

कालिकापुराणे.

रुद्रयामल प्रथमा अनेक चक्र लख्यांते तेमावीरचक्रनु पटल नीचे
लक्ष्यं छे.

ईश्वर उवाच ॥

वीरचक्रं प्रवक्ष्यामीयेन सिध्यंति साधकाः ॥
अनया पूजया देवो देहसिद्धिं प्रजायते ॥ १ ॥
शक्तेयो न समग्रादियत्पशस्तं निवेदयेत् ॥
भूचराणां खेचराणां तत्तन्मांसं सुसाधकः ॥ २ ॥
मुद्रा सर्वाणि धान्यानि युक्तानि परमेश्वरी ॥
श्वेतपीतं च पुण्याणि रक्तानी च विशेषतः ॥ ३ ॥
अष्टवीरं च पट्टवीरं नववीरं तथा प्रिये ॥
कल्पयेत् वीरपत्निश्च यथा लब्धाश्च सुंदरी ॥ ४ ॥
वीरेभ्यो दक्षिणां दद्यात् आचार्याय विशेषतः ॥
असंख्यपातकं चैव ब्रह्महत्यादिपातकं ॥ ५ ॥

नाशयेत्तत्क्षणाद्देवीवीरचक्रप्रभावतः ॥

दक्षिणाविधिहीनंचतच्चक्रं निष्फलं भवेत् ॥ ६ ॥

इति रुद्रयामले ईश्वरपार्वतिसंवादे चक्रभेदनी

रूपणं नाम वीरचक्रं चतुर्थपटलः ॥

अर्थ.—ईश्वर कहेंछे के कोई साधक वीरचक्र करीने पूजा करे, तो महासिद्धी प्रेत पामे. जेटलि स्त्रियो मळे एटलि तेदावीने तेमने पशुपक्षिनु मास अने अनेक धान्यना पक्याल अनेक रंगनापुष्प अर्पण करवां, अने नव के आठ के पाच वीर एटले दीक्षित माणस बोलावोने तेमनी ते स्त्रियो पत्नी समजवी. वीरोने दक्षिणा आपवी. एवो विधी करतां मोटां मोटा पातक नायछे..

ए प्रमाणे महाचक्र, देवचक्र, पशुचक्र, राजचक्र, इत्यादि लख्या छे, तेमां राजचक्रनी पूजामां लखेछे:—

चतुर्वर्णाकुमार्यश्वस्वरूपासुमनोहरा ॥

यामिनीयोगिनीचैवरजकीश्वपचीतथा ॥ १ ॥

कैवर्तकसमुत्पन्नापंचशक्तिरुदात्तता ॥

एताप्रशस्तासकलासाधकेननियोजिता ॥ २ ॥

अर्पयेत्तमधुमद्यंचशुद्धिछागलसंभवा ॥

धमार्थकाममोक्षार्थराजचक्रंविधियते ॥ ३ ॥

पाटिर्वर्षसहस्राणदिवलोकेमहोयते ॥

रुद्रयामल.

अर्थ.—प्यारे वर्णनी सुंदर कन्या तेदावी, अने धोवण, दर्जन, द्वादश,

કોઝળ. મિલ્કળ એ પંચશક્તિ તેઢાવીને મઢ, માંસ, ઢધિર આપવુ. તેથી ચારે પુરુષાર્થ પ્રાપ્ત થાયઢે, અને દેવલોકમાં સાઢ વર્ષ સુધી એવી પૂજા કરનાર વાસ કરેઢે.

દેવચક્રમાં શક્તિ જોઈએ તેના નામ —

ઈશ્વરઢવાચા॥

દેવચક્રં પ્રવક્ષ્યામયિત્સુરૈક્રિયતેસદા ॥

શકયસ્તંત્રવક્ષ્યામીદિવ્યરૂપામનોરમા ॥૧॥

રાજવેશ્યાનાગરીચગુપ્તવેશ્યાતથાપ્રિયે ॥

દેવવેશ્યાત્રહ્ણવેશ્યાશકયઃપંચદેવતા ॥૨॥

રાજસેવાપરાજવેશ્યાગુત્પાચકૌલજા ॥

દેવવેશ્યાનૃત્યકારાત્રહ્ણવેશ્યાચતીર્થિગા ॥૩॥

નાગરીકસ્યચિતુંકંન્યારંઢાકામરજસ્વલા ॥

પચૈતાશકયોદેવોદેવચક્રેનિયોજયેત્ ॥૪॥

આ પ્રમાણે પૂજા કરવાની રીતો, તેના દિવસ, વાર ઠરાવેલા ઢે. વર્ષ પડવો, અટમી ચર્તુદશી, શુક્રવારે, મધ્યરાત્રીને વખતે પૂજા કરેઢે, અને એવી નિર્ગમ પૂજા ઢહાઢે કેમ ધાય. એક એક ચક્ર પૂજાનુ કલ્પ ઇચ્છુઢે તે એ પ્રમાણે —

ઈશ્વરઢવાચ. ॥

રાજચક્રેરાજદંસ્યાત્મહાચક્રેસમૃદ્ધિદં ॥

દેવચક્રે સ્સૈભાપ્યજાએવજ્ઞંત્રમાક્ષદં ॥

સુદ્રયામલ.

चक्रमा पोतानी माता के कन्या होय के भगिनी होय तो वीर
एटले माहेश्वरने अर्पण करवी तेनु वचनः—

याकाचित्तिष्ठतेचक्रमाताचभगिनिस्नुषा ॥

दुहिताचतथाभार्यासर्वेमाहेश्वरार्पयेत् ॥ १ ॥

माहेश्वरीयदाभुंक्तेमुक्तिस्याद्वेदवादतः ॥

तस्यसंसर्गमात्रेणनिवार्णपदर्वोत्रजेत् ॥ २ ॥

पचमकारनी विगत रुद्रयामल ग्रंथमां लखीछे ते निचे मुजब—

गौडीपैष्टितथामाध्वीद्राक्षाष्टसमुद्रवा ॥

अर्चनंचक्रराजस्यवारुणीपंचधास्मृताः ॥ १ ॥

छागकुर्कुटवाराहशशजामृगसंभवा ॥

तवचक्रार्चनेदेवीशुद्धिपंचविधास्मृताः ॥ २ ॥

रोहितंमुद्गलंशालसौरंशफरिकातथा ॥

पूजनेतवदेवेशमिच्छाःपंचविधाःस्मृता ॥ ३ ॥

गोधूममुद्गमापाश्वस्तंदुलाश्वणकास्तथा ॥

पूजनेतवदेवेशमुद्राःपंचविधास्मृताः ॥ ४ ॥

रजकाचर्मकारीचवैश्याचैवरजस्वला ॥

मातंगीमधुमाताचअर्चनेशकयःस्मृताः ॥ ५ ॥

अर्थ—गोऊथी, लोटथी, महुंडाथी, राखथी, खजूरथी जे मद्य निक-
छेछे तेने वारुणी एटले प्रथमा कहेछे. १

बकरी, मरघडा, भूड, सतली, हरण, ए पाचना रुधिरने शुवि
एटले द्वितीया कहेछे. २

રોહિત, મુદ્ગલ, શાલ, સીર, શક્ત્રીકા, એ પાંચ નામના મચ્છને ત્રિતીયા કહે છે. ૩

ઘટ, મગ, અઢદ, ચોલા, ચળા, એ પાંચ ધાન્યની મુદ્રા એટલે ચતુર્થા ધાય. ૪

ધોત્રી, ચામાડિયા, વેશ્યા, રજસ્વલા, મગિણ એ પાંચ પ્રકારની સ્ત્રિયોયી પચમી ધાય. ૫

કાલમાન પાંચ પ્રકારનુ છે.

ચતુરંગંચપંચાંગમષ્ટાંગંદ્વાદશાંગકં ॥

પોઢશાંગક્રમાત્જ્ઞાત્વાપારાયણવિધિભવેત્ ॥

અર્થ—ચતુરંગ, પચાંગ, અષ્ટંગ, દ્વાદશાંગ, અને પોઢશાંગ એ પ્રમાણે પારાયણ કરવું. ૧

દિનતોવારતોપક્ષમાસઃપટ્ત્રિંશતાવૃતઃ ॥

પચાંગક્રમવિજ્ઞેયોમાર્કડેયાદુપાસિતઃ ॥

અર્થ—દાદો, વાર, પન, મહિનો, આવૃત, એ ક્રમ માર્કડ યયોનો હતો, વિસ્તાર કરવાનું કારણ નવા માટે વિજ્ઞાન ક્રમ એવાં નથી.

મદ્યનુ પાત્ર શોધન કરીને તેમાંથી પૂજાને વજતે ધિગાનો મગ્ગે તે.

પ્રઠત્યઅહંકારવુદ્ધિમનઃપ્રોત્તવચ્ચક્ષુર્જિવ્હા

ધાણવાકૂપાણીપાદપાયુપસ્પ્રશબ્દસ્પર્શરૂપર

સંગંધાકાશવાયવાગ્નિસાલિલભૂમ્યાત્મના

ત્મનત્વેનઆગવમલંસ્થૂલદેહંસંશોધ્ય ॥

અર્થ—તમે વિદો કારણ દેહો શુદ્ધ કરો. શૂદ્ધ દેહો શુદ્ધ કરો.

પઠી પૂર્ણ પાત્ર લેઈને આત્મા શુદ્ધ કરેછે. પઠી સ્ત્રીઓને આપોને
તેમનુ ઝહિટ રહેલુ મધ પોતે વીણે તેનો મંત્ર. .

આદાયચાશિવઃસાક્ષાત્આદિશક્તિર્મુખાંબ્રુજાત્ ॥

ગલિતંપરમાનંદંરસસારંપિન્નામ્યહં ॥

પૂજા થયા પઠી શાંતિ મળેછે તે ૯ પ્રમાણે:—

સંપૂજકાનાંપરિપાલકાનાંયતેંદ્રિયાણાંચત
પોધનાનાં ॥ દેશસ્યરાષ્ટ્રસ્યકુલસ્યરાજ
કરોતુશાંતિંભગવાન્કુલેશઃ ॥

પૂજાપદ્ધતી.

શાંતિર્બ્રહ્મશાંતિર્સર્વમ્શાંતિઃશાંતિરેવઃ .
શાંતિશામાશાંતિરેધીઃદ્યૌઃશાંતિરંતરિક્ષમ્
શાંતિરાપઃશાંતિરોપધયઃશાંતિવનસ્પતયઃ
શાંતિવિશ્વેદેવાઃહૃદયોસ્તિતિબ્રુવન્.

પૂજા પદ્ધતી.

કૌલમાર્ગનો તર્પણ વિધી છે તેમો લખ્યુછે:—

ધર્માર્થકામમોક્ષાર્થેશ્રીગુરુદૃષ્ટદેવતાપ્રસન્ના
ર્થેતર્પણંકારિષ્યે ॥ ન્યાસધ્યાનંકૃત્વા ॥

પઠી ગુરુ મદનનો વંદન ૯ પ્રમાણે:—

શ્રીનાથાદિગુરુત્રયંગણપતિપીઠત્રયંભૈરવંસિ
દ્રોણંચતુકત્રયંપદયુગંદ્વાતિક્રમંમંડલં ॥

वीरान्दूषष्टचतुष्कपाष्टिनवकंवीरावलिपंचकं
श्रीमन्मालिनीमंत्रराजसहितवंदेगुरोर्मंडलं ॥

नंतर गुर्वौघ, दिव्यौघ, सिद्धौघ, मानवौघनुं तर्पण लक्ष्यंछे तेमां
हजार नाम छे. जेवा के:-

श्रीगुरुभ्योनमश्रीपादुकांपूजयामीतर्पयामिनमः॥

कौलेश्वरानंदनाथश्री०

वसिष्ठानंदनाथश्री०

विश्वामित्रानंदनाथश्री०

शुकानंदनाथश्री०

पछे श्री मल्लकराचार्य विरचित श्री विशास्तोत्र पाठ करेछे,

तेनो नमनो:-

हर्षोन्मत्तसुवर्णपात्रभरितांपानोन्नतांधूर्णि
तांहंकारप्रियशब्दब्रह्मनिरतांसारस्वतो
ल्लसिनीं ॥ सारासारविचारसारचतुरां
वर्णाश्रमाकारिणीश्रीचक्रप्रियविंदुतर्पण
परांश्रीराजराजेश्वरी ॥

कर्माकर्मविर्वर्जितांकुलवतीकर्मप्रदांकौलि
नीकारुण्यांतनुवृत्तिकर्मविरतांसिंधुप्रिया
शालिनीं ॥ संयोगप्रियरूपिणीप्रियवतीप्री
तिप्रतापोन्नतां श्रीचक्र० ॥ २॥

मदनो कुंभ लेईने तेनी शुद्धी करोने पात्रमां घालवी नंतर प्रथम
पात्र द्वितीय पात्र एवां १६ पात्र पिवा, तेना मंत्र.

भुदेवाय न्रदेवासुललितवदनादिव्यकंन्या
भिमानासानंदागीतगानाविदधतिविधिवत्
विप्रवत्सर्ववर्णाः ॥ द्वारंसायुज्यमुक्तेर्विधि
हरहरिभिः सर्वदासेव्यमानं श्रोचक्रं संप्रवर्त
जगतिविजयते दैवतं देवतानां ॥
आत्मतत्त्वं स्थूलशरीरं शोधयामि जु
होमि स्वाहा. प्रथमपात्रं पिबेत् ॥ १ ॥
द्वितीये त्रिपुरापात्रं शिवो हं परिचितयेत् ॥
दहंति सर्वपापानी मोक्षरूपी प्रजायते ॥

द्वितीयपात्रं पिबेत् ॥ २ ॥

मयं मीनरसावहं हरिहरब्रह्मादिभिः सेवितं मुद्रा
मैथुनधर्मकर्मनिरतं क्षाराम्लतोक्षणाश्रितं ॥
आचार्योचिरमष्टमैरवकलान्यासेन यच्छा
दितं पायात्पंचमकारशुद्धिसहितं पात्रं तृतीयं नमः ॥
तृतीये भैरवीपात्रं शिववेशो महेश्वरी ॥
पातकं प्रलयं यांति रक्षा कुर्वति सर्वदा ॥
शिवतत्त्वं कारणं शरीरं शोधयामि स्वाहा ॥

तृतीयपात्रं पिबेत् ॥ ३ ॥

शिवोस्मिशिवोस्मिशिवोस्मि ॥

ब्रह्माहमस्मिब्रह्माहमस्मिब्रह्माहमस्मि ॥

अहमेवाहंजुहोस्मिस्वाहा। परमात्मनेइदंनमम ॥

भद्रमूर्तयेपशुपतयेस्वाहा ॥

मध्येमांसरसावहंदयितयादत्तंचपिठादिभिः

किंचिच्चंचलरक्तपंकजदशामानंदमुद्विक्षितं ॥

मांसछागलमुत्तमोत्तमरसंधर्मैश्चदिव्यैर्धृतं

सर्वदेवगणैर्वृतंशुभफलंपात्रंचतुर्थभजे ॥ १ ॥

चतुर्थपात्रंपित्रेत् ॥ ४ ॥

गणेशंपंचमंपात्रंसिद्धिबुद्धिप्रदायकं ॥

गंधर्वैरचितंपात्रंगंगायाकृतानिर्मलं ॥

इदंपवित्रममृतंपित्रामिभवभेषजं ॥

पशुपाशसमुच्छेदंकारणंभैरवादितं ॥

स्वाहाज्ञानानात्मनेइदंःसदाशिवायस्वाहा ॥

सर्वकर्मकलागमाधिकतरंवेदैर्मुखैर्भाषितं

दूतिर्यागकुलाष्टसंभ्रमतरंगुत्तरहस्यान्वितं ॥

आनंदोद्भवनाद्विंदुपरमंयोगिंद्रसद्वैखं

पीतंब्रह्मरसंसदोदितकरंपात्रंभजेत्पंचमं

प्रज्ञानंब्रह्म ॥ अहंब्रह्मास्मि ॥ तत्त्वमासि ॥

अयमात्माब्रह्म ॥ पंचमपात्रंपित्रेत् ॥ ५ ॥

इतिरुद्रयामलोकंशिवशक्तिप्रबोधकं

शांकरोपद्रुतौपात्रगृहणविधिःसंपूर्ण ॥

આ વદ્ધાય વિધિનો અર્થ લખવાનુ કારણ નથી મદ્યમાંત મક્ષણ સર્વ વિધિમાં આવેછે. કેટલાએક વાક્યો દારાહિયો બોલેછે એ ઘાટનાછે માટે એવા શાસ્ત્રને અને જે લોક એને અમારો ધર્મછે એમ કહેછે તેમને ધિક્કારછે, જે લોક એ ગ્રંથ વાચશે તેમના ધ્યાનમાં એમજ આવશે. એજ મતલબથી એ ગ્રંથ કરેલોછે. મત્રશાસ્ત્રનુ પાણ્ડ ગુપ્તછે તેનો પ્રકાશ થાય તો એ ધર્મ કે અધર્મ તે ધ્યાનમાં આવશે.

આગમ પ્રકાશ.

. ભાગ ૨ જો.

આગમ શાસ્ત્રના ગ્રંથ મેલવવાનુ વહૂજ મુષકિલછે. ઘણાએક માસ-
ળના ઘરમાં એક બે ગ્રંથ હોયછે પણ તે ઘણાજ ગુપ્ત રાખેછે. ના કબૂલ
કરેછે એટલૂજ નહીં પણ એવા ગ્રંથ રાખનારને ગાઝોં ખાડેછે. તેજ
પ્રમાણે મદ્યની વાત નિકલે તો પણ તેને નિંદેછે. એ પ્રમાણે વદ્ધાય
વામમાર્ગીની ચાલછે. પણ પોતાનો છોકરો ભક્તિમાન્ અને મોઝો હોય
તો તેને તે ગ્રંથ શિખવેછે. અથવા કોઈ સાધક શેષક ભક્તિમાન્ હોય
તો તેને આ ગુપ્ત શાસ્ત્ર મળાવેછે. પેહેલા ભાગમાં કેટલાએક વચન
વાણ્ણ કરીને તેનો અર્થ પ્રાણ્ણ ગુનરાતી માપામાં લખ્યો છે તે અપ
રથી નમુનો માણ્ણ પડશે તે શિવાય કેટલાએક વચનછે તેનો તમમ્ર

અર્થ લખિયે તો બહુજ બેશરમપણુ અને વિભિન્નપણુ થશે માટે તે વચન સંસ્કૃત ભાષામાં છે તેજ પ્રમાણે આ વિજા ભાગમાં દાખલ કન્યા છે તેનો અર્થ જેને ચિકિત્સા હશે તે સમજિ છેશે.

ઘળા ગ્રંથ ઉપર ટિકાકાર થયા છે તે લોકોએ ઘળા ગ્રંથનો અર્થ ફેરવ્યો છે, કેટલાએકે ન જાવતા વચનો કાઢી નાંખ્યા છે. એવા પ્રાચિનકાળમાં ઉદાહરણો ઘળા છે, તેથી સ્મૃતી અને પુરાણના ગ્રંથ હાલ છે તેજ પ્રમાણે પૂર્વે હશે, એનો નિશ્ચય થતો નથી. હાલમાં એવા ઉદાહરણો માલુમ પડ્યા છે તેમાના ત્રણ હેઠલ લખ્યા છે.

૧. જઘ્નેરલાલ ડમિયાશકરે મનુસ્મૃતિનો ગ્રંથ અર્થ સહિત છાપ્યો છે, તેમાં માત્ર મક્ષણ સંબંધી જેટલા વચનો છે તે કાઢી નાંખવાનો વિચાર કર્યો. પછી કોઈએ એમ ન કરવાનું કહ્યુંથી તે વચનો પુરવણીમાં દાખલ કર્યા છે.

૨. અધ્યાત્મરામાયણ અર્થ સહિત પુણામાં છાપ્યું છે, તેનો અર્થ કરનાર બૈચ્છવ છે, તેને "ગાનિવેશયયા વિધિ ॥ એ વચન સત્યમકાંડમાં છે, તેનો મૂળ સંસ્કૃત ટિકાકારનો અર્થ કરેલો છે, તે મુકીને નવો અર્થ પોતાના મત પ્રમાણે લખ્યો છે.

૩. યજ્ઞશ્રદ્ધાસ્ત્રીએ આર્યવિદ્યા સુધાકર નામનો સંસ્કૃત ગ્રંથ કપોટે, તેમાં પુનર્વિવાહનો વાદ લખ્યો છે પણ તે ઉપર પોતાનો અભિપ્રાય કાર્દ પણ લખ્યો નથી.

આગમશાસ્ત્ર શાવદ જેટલા ગ્રંથ છે તે વધારા નઠારા છે તે સર્વે વાંચી મુક્તા લાવકે એમાં તો કાર્દ પણ સંશય નથી એવી અમગઠ ઉપાસના ઉપર એટલા ગ્રંથ થયા છે એ મોટું આશ્ચર્ય છે. હિંદુસ્થાનના

લોકે આવી ઉપાસના ચલાવી તેથી એ લોકોમાં અજ્ઞાન કેટલું વધી ગયું હતું તેનો મર્યાદા ધ્યાનમાં આવતો નથી. હાલ જે નાથ પંથના લોક છે તે શિવના વંશના કેહેવાય છે. વંશ બે પ્રકારના એક નાથ અને બીજો વિંદુ. એટલે ઔરસ અને શિષ્ય પરંપરા. તે લોક કહે છે કે વ્રાહ્મણ વ્રહ્મદેવના વંશિક છે અને વ્રહ્માનો જનોઈ ધારણ કરે છે અને અમે શિવના વંશ માટે શિવની જનોઈ એટલે સૌલિ અને પુંગી ધારણ કરીએ છે. એ લોક ઘણા એક વામમાર્ગી જેવા છે. રાવઝ જોગી સાપ પકડનારા વાલિયો કાન ફાડનારા નાથ અવધુતમાર્ગી અવધ અધોરી એ વધ્યાય નાથ કેહેવાય છે. એ માર્ગમાં ઘણા વ્રાહ્મણ છાની રીતે છે કોકના ઘરમાં એક ગ્રંથ હશે તે ઉપર પોતે મોટો ઉપાસક કેહેવાય છે અને નાદાન લોક એની પૂજા અનુષ્ઠાનનું ઢોંગ જોઈને તેને વાકૂલિદિ છે. દેવતા પ્રસન્ન છે એવું સમજે છે મોટા મોટા રાજા પણ એ લોકોની ભક્તીમાં પડે છે. કેહેવત છે કે ઉપાસ ગ્રંથ પ્રકારના છે “મળીમંત્ર ઔષધી” પહેલાં બે છોટા છે અને ઔષધ માત્ર છારૂ. પણ અજ્ઞાની લોકોની એ શ્રાંતિ જતી નથી તો પણ પચાસ વરસ પૂર્વે જેટલો એ શ્રાંતિ હતો તેટલો આજ નથી. જેમ જેમ જ્ઞાનનો પ્રકાશ થશે તેમ તેમ એ અંધકાર મટશે. પણ એ ગ્રંથ અને એ શ્રાંતિનો પિસ્તાર વહુ યોગે તેથી જલ્દીથી મટવાનું નથી.

સંસ્કૃતભાષા હાલ મૃયું પામી છે, કોઈ વેશ મટીથી ચોલતો નથી. જે કોઈ અભ્યાસ કરે તેને માત્ર આપડે છે. પ્રાચીન ગ્રંથ વડા સંસ્કૃતમાં છે, માટે તેમાં શું છે તે ઘણા લોકો જાણતા નથી. તેથી આ ગ્રંથની આવૃત્તિ બચાવ યાવડે. પણ એ ગ્રંથ પ્રાચીન થઈ ગયો તો તેમાં કાંઈ

નથી એમ સમજીને મ્યુનિસિપાલિટીના કચરાનો ગાઢિમાં લોક નાંઘી
 દેશે એમાં જરા પણ સંશય નથી. આગલ જે ગ્રંથ લખ્યાછે તે ઉપરથી
 સારી પેઠે એ વાત માલુમ પડશે.

મૂલ ગ્રંથના વચનો લખ્યાછે. તે ગ્રંથના વેંચાર પ્રતિયો હાથમાં
 આવ્યા હોતતો શુદ્ધ વચન કિયું તેનો નિશ્ચય થાત, પણ એકજ પ્રત
 હાથમાં આવેલી તેમાં લેખકના પ્રમાદ ઘણા, તેથી જેમ હતું તેમજ ઉતારી
 લિધું. માટે કેટલેક ઠાંકાણે ચૂકો રહેલી જણાશે.

॥ શ્રીમત્કુલાર્ણવ ॥

શ્રીદેવ્યુવાચ ॥

કુલેશપરમેશાનકરુણામૃત્તવારિધે ॥

અંસારેષોરસંસારેસર્વદુઃખમલીમસાઃ ॥૧॥

નાનાવિધશરિરસ્થાશ્વાનંતાર્જોવજાતયઃ ॥

જાયંતેચમૃતંતેચતેપાંઅંતોનવિદ્યતે ॥૨॥

કેનોપાયેનદેવોન્નમુચ્યતેવદમેમમો ॥

ઈશ્વરઉવાચ ॥

ઘૃણુદેવોપ્રવક્ષ્યામોયન્માંત્વપરિપૃછાસિ ॥૩॥

તસ્યશ્રવણમાત્રેણસંસારાન્મુચ્યતેજનઃ ॥

ચતુરાશિતિલક્ષેપુશરોરેપુશરીરીણાં ॥૪॥

નમાનુપ્યંવિનામત્રતત્ત્વજ્ઞાનંચલ્ભ્યતે ॥

સોપાનભૂતંમોક્ષસ્યમાનુપ્યંપ્રાપ્યદુર્લભં ॥૫॥

यस्तारयतिनात्मानंतस्मात्पापतरोत्रकः ॥६॥
 विनादेहेनकस्पापीपुरुषार्थो नलभ्यते ॥७॥
 तस्माद्देहधनंरक्ष्यपुण्यकर्माणि साधयेत् ॥
 नरः प्राप्योत्तमं जन्म लब्ध्वा चैन्द्रियसौष्टवं ॥८॥
 न वेद्यात्महेतयस्तु स भवेन्नरघातकः ॥
 पुनर्ग्रामाः पुनः क्षेत्रं पुनर्वित्तं पुनर्त्वनं ॥९॥
 पुनः शुभाशुभं कर्म न शरीरं पुनः पुनः ॥
 निद्रादिर्मथुना हाराः सर्वेषां प्राणिनां समाः ॥१०॥
 ज्ञानवान्मानवः प्रोक्तो ज्ञानहीनपशुः प्रिये ॥
 वेदशास्त्रार्णवेघोररुद्धमाना इतः स्ततः ॥११॥
 पद्ददर्शनमहाकूपे पतिताः पशवः प्रीये ॥
 परमार्थं न जानन्ति पशुपाशानियन्त्रिताः ॥१२॥
 पठंमहर्निशं देवी परतत्त्वपराशुखः ॥
 अन्यथा शास्त्रसद्भावो व्याख्या कुर्वति नान्यथा ॥
 पठन्ति वेदशास्त्राणीवो धयन्ति परस्परं ॥१३॥
 न जानन्ति परंतत्त्वदर्शनापाकरसंयथा ॥
 मथित्वा ज्ञानग्रंथेन वेदागममहार्णवं ॥१४॥
 सारजेन महादेवो कुलधर्मसमुद्धृतः ॥
 कुलधर्ममहामार्गगता मुक्तिपुरीं व्रजेत् ॥१५॥
 कुलशास्त्रमनादृत्य पशुशास्त्राणीयोभ्यसेत् ॥

स्वगृहेपायसं त्यक्त्वा भिक्षामटतिदुर्मतिः ॥ १६ ॥
 अनालोक्यमनाघ्रेयमस्पृशंचाप्यपेयकं ॥
 मद्यं मांसं पशूनांतुकौलिकानां महत्फलं ॥ १७ ॥
 अमेध्यानि द्विजातीनां मद्यान्पेकादशैव तु ॥
 द्वादशंतु सुरामद्यं सर्वेषां मुत्तमं स्मृतं ॥ १८ ॥
 मद्यदृश्यादिदोषस्य प्रायश्चित्तमतीरोतं ॥
 अविधानेन यो हं न्यादात्मा र्थप्राणिनः प्रिये ॥ १९ ॥
 स वसेन्न रके घोरो दिनादिपशुरोमभिः ॥
 तृणं वाप्यविधानेन छेदयेन्न कदाचन ॥ २० ॥
 विधिना गां द्विजं वापि हत्वा यापैर्न लिप्यते ॥
 कुलशास्त्राणी सर्वाणि मयैवोक्तानि पार्वति ॥ २१ ॥
 प्रमाणानि न संदेहो न हंत व्यो न हेतुभिः ॥
 इति प्रथमोल्हासः ॥

ईश्वर उवाच ॥

शैवाद्याः श्वागमाः सर्वे रहस्याः परिकीर्त्तिताः ॥
 रहस्यादि रहस्यानां रहस्यमिदं त्रिके ॥ १ ॥
 मम पंचमुखेभ्यश्च पचाम्नायाः समुद्भूताः ॥
 पूर्वश्च पश्चिमश्चैव दक्षिणश्चोत्तरस्तथा ॥ २ ॥
 उर्ध्वाग्नायश्च पंचैते मोक्षमार्गाः प्रकीर्त्तितः ॥
 एकाम्नायं नु यो वै त्ति स मुक्तो नात्र संशयः ॥ ३ ॥

किपुनश्चतुरांम्नायवेत्तासाक्षात्छिवोभवेत् ॥
 अंतःपोढांकुलेशानीकुर्यात्पुंद्रीकवर्त्मना ॥४॥
 महापोढाब्धयंन्यासंततःकुर्यात्सिमाहितः ॥
 एवंचित्तांबुजेध्यायेत्अर्द्धनारीश्वरंशोवं ॥५॥
 श्रीप्रासादपरामंत्रं सर्वमंत्रशिखामणी ॥

जपन्भुक्तिंचमुक्तिंचलभतेनात्रसंशयः ॥६॥
 पानसंद्राक्षमाधूकखर्जुरीतांलमैक्षवं ॥
 मधूच्छंसंधुमाब्धिकमैरव्यंनालिकेरजं ॥७॥
 मद्यान्येकादशैतानिभुक्तिमुक्तिप्रदानीच ॥
 द्वादशंतुसुरामयंसर्वेपांडत्तमंप्रिये ॥८॥
 गौडिमाध्वीचपैष्टिचविज्ञेयान्निविधामुरा ॥
 सर्वसिद्धिकरपैष्टिमाध्वीभोगप्रदायानी ॥९॥
 गौडीमुक्तिकरज्ञेयांसुराख्यादेवताःप्रियाः ॥
 विद्याप्रदेक्षवीहालाद्राक्षाराजप्रदाभवेत् ॥१०॥
 तालजास्तंभनेशस्ताखर्जुरीरिपुनाशिनी ॥
 नालिकेरफलाश्रीदापानसाख्याशुभःप्रदा ॥११॥
 मधुकनाज्ञानकरीचारिष्टंरोगनाशिनी ॥
 मैरेव्याख्याकुलेशानीसर्वपापप्रणाशिनी ॥१२॥
 क्षीरनृक्षसमुद्रुतमाज्यंवलकसमुद्रवं ॥
 मधुपुष्पसमुद्रुतमासवंतंदुलोद्वं ॥१३॥

यक्षानंदंरुचिकरं सामोदं च मनोहरं ॥

मद्यंतदुतमं देवीदेवताः प्रीतिकारणं ॥ १४ ॥

सुरादर्शनमात्रेण सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥

तद्वंधघाणमात्रेण शतक्रतुफलं लभेत् ॥ १५ ॥

मादिरावृक्षजाग्राहयाचेतः शोधनसाधनं ॥

तासां मेकांसमादृत्य पुजा कर्मसमारभेत् ॥ १६ ॥

मत्स्यमांसादिसहिता अष्टगंधैः सुमिश्रिताः ॥

मांसंतु त्रिविधं प्रोक्तं खभूजलचरं प्रिये ॥ १७ ॥

यथा संभवमेष्ट्वेकं तर्पणार्थं प्रकल्पयेत् ॥

मांसदर्शनमात्रेण सुरादर्शनवत्फलं ॥ १८ ॥

पितृदेवतयज्ञेषु वैदग्ध्यं विधीयते ॥

आत्मार्थप्राणिनां हिंसा कदाचिन्नोत्तमा प्रिये ॥ १९ ॥

अनिमित्तं तृणं वा पिच्छेदयेन्न कदाचन ॥

देवतार्थं द्विजंगारं वा हत्वा पापैर्न लिप्यते ॥ २० ॥

मात्रेण मित्तकृतं पापं पुण्यं भवति शांभवी ॥

मद्यमांसविहीनेन न कुर्यात्पुजनं शिवे ॥ २१ ॥

पिशितं मापमात्रं तु तददृमं लिंबिंदुना ॥

सतत्तर्पणमात्रेण कोटियज्ञफलं लभेत् ॥ २२ ॥

कुलपुत्रांतरायं हियः करोति सदुर्मतिः ॥ २३ ॥

सहैतिनरकं घोरं मेकविंशतिभिः कुले ॥

तस्मात्सर्वप्रयत्नेनकुलपूजापरोभवेन् ॥२५॥
 लभतेसर्वसिद्धिचनावकायाविचारणा ॥
 सम्यक्क्रतुशतरुत्वायत्फलंसमवाप्नुयात् ॥२६॥
 तत्फलंसमवाप्नोतिदत्वाश्रीचक्रसाधनं ॥
 सार्धत्रिकोटितीर्थेषुस्नात्वायत्फलमाप्नुयात् ॥२६॥
 तत्फलंलभतेदत्वाभक्त्याश्रीचक्रसाधनं ॥
 शैवेचवैष्णवेशाकेसौरेसिद्धांतदर्शने ॥२७॥
 विनालिपिशिताभ्यांतुंपूजनंनिःफलंभवेत् ॥
 मंत्रपूतंकुलद्रव्यंगुरुदेवार्पितांप्रिये ॥२८॥
 पित्रंतितियेजनाःस्तेपांत्वत्पापंचनलिप्यते ॥
 सुराशक्तिःशिवोमांसंतद्रोकाभैरवःस्वयं॥२९॥
 तयोरैकंसमुत्पन्नोमानंदोमोक्षउच्यते ॥
 देवपितृन्समभ्यर्च्यदेवोशास्त्रोक्तवर्त्मना॥३०॥
 गुह्यंस्मरान्विब्रेन्मद्यंस्वादन्मांसंनदोपभाक् ॥
 यथाक्रतुपुविप्राणांसोमपानंनदपितं ॥३१॥
 मद्यपानंतथाकार्यसमयेभोगमोक्षदं ॥
 पूर्णाभिषेकयुक्तानापानंदेवीनिगद्यते॥३२॥
 पित्वापित्वापुनःपित्वायावत्पततिभूतले ॥
 पुनरुत्थाययःपित्वापुनर्जन्मनविद्यते ॥३३॥
 आनंदात्पुन्यतेदेवोमूर्च्छयामैररः स्वयं ॥

वमनात्सर्वदेवांश्चतस्मात्त्रिविधमाचरेत् ॥३४॥

दिव्यपानरतानां वैयत्सुखंकुलनायिके ॥

तत्सुखं सार्वभौमस्य नृपस्यापि न विद्यते ॥३५॥

उच्छिष्टं भक्षयेत्छिन्नांताभ्यामुच्छिष्टमर्पयेत् ॥

प्रवृत्ते ब्रह्मिरेव चक्रे सर्वे वर्णाद्विजातयः ॥३६॥

निवृत्ते ब्रह्मिरेव चक्रे सर्वे वर्णापृथक्पृथक् ॥

स्त्रिवाधपुस्तपःपण्डोचांडालोवा द्विजात्तमः ॥३७॥

त्रक्रमध्येन भेदोऽस्ति सर्वदेवसमास्मृताः ॥

क्षीरेण सहितं तोयं क्षीरमेव यथा भवेत् ॥३८॥

तथाश्राव्यक्रमध्ये तु जातिभेदो न विद्यते ॥

मद्रूपाः पुरुषाः सर्वे त्वद्रूपाः प्रमदाः प्रियो ॥३९॥

चक्रमध्ये तु मुढात्मा जातिभेदं करोति यः ॥

मद्यकुंभसहस्रैश्च मांसराशिशतानि च ॥४०॥

न तु प्यामि वरारोहे भगलिङ्गामृतं विना ॥

न च क्वांकिं न पञ्चांकिं न वज्रांकिं न दंजगत् ॥४१॥

लिङ्गांकिं च भङ्गांकिं च तस्माच्छक्तिशिवात्मकं ॥

शिवशक्तयोस्तु संयोगो यस्मिन्काले प्रजायते ॥४२॥

स साध्यकुलनिष्ठानां समाधिः स विधीयते ॥

योगिनो मदमत्ताश्च पतन्ति प्रमदो रसि ॥४३॥

मदाकुलाश्च योगिन्यापतन्ति पुरुषोपरि ॥

मनोरथंतुसंपूर्णकुर्वतश्चपरस्परं ॥४४॥
 एतंचक्रगतावात्ताबिहिर्नैवप्रकाशयेन् ॥
 भक्त्यासंरक्षतांधीरोगोपयेच्चप्रयत्नतः ॥४५॥
 शृणुदेवीप्रवक्ष्यामीयोगीयोगीशलक्षणं ॥
 तस्यश्रवणमात्रेणयोगःसाक्षात्प्रकाशते ॥४६॥
 ध्यानंतुद्विविधंप्रोक्तस्थूलसूक्ष्मविभेदतः ॥
 साकारस्थूलमित्युक्तंनिराकारंतुसूक्ष्मकं ॥४७॥
 नशृणोतिनचघ्रातिनशृएवतिनपश्यति ॥
 नजानातिसुखंदुखंनसंकल्पयतेमन ॥४८॥
 एवंशिवेविलीनात्मासमाधिस्तमिहोच्यते ॥
 यथाजलेजलंक्षिप्तंक्षिपेक्षिरंघृतेघृतं ॥४९॥
 अविशेषंभवेतद्वत्जीवात्मपरमात्मनी ॥
 यथाध्यानस्यसामर्थ्यात्कीटोपिभ्रमरायते ५०
 तथासमाधिसामर्थ्यात्त्रिद्विभूतोभवेत्परः ॥
 यथागाढांधकारस्थोनकिंचिदोहपश्यति ॥५१॥
 आसनस्कस्तथायोगीप्रपंचंनैवपश्यति ॥
 नपत्रासनतांयोगीननासाग्रनिराक्षणं ॥५२॥
 ऐक्यंजीवात्मनाराज्योगंयोगविशारदाः ॥
 क्षणंन्रह्माहमस्मितीयःकुर्यादात्मचिंतनं ॥५३॥
 तत्सर्वपातकंहन्यात्तमःसूर्योदयेयथा ॥

व्रतक्रतुस्तपःस्तिर्यदानदेवार्चनादिषु ॥५४॥
 यत्फलंकोटिगुणितंतदेवाप्नोतितत्त्ववित् ॥
 उत्तमासहजावस्थामध्यमाध्यानधारणा ॥५५॥
 जपःस्तुतिःस्यादधमाहोमपूजाधमाधमः ॥
 पूजाकोटिगुणंस्तोत्रंस्तोत्रंकोटिफलंजपः ॥५६॥
 जपकोटिफलं ध्यानं ध्यानात्कोटिफलंलयः ॥
 मंत्रोदकैर्विनासंध्याजपहोमैर्विनातपः ॥५७॥
 उपचारैर्विनापूजायोगोनिस्त्यसमाचरेत् ॥
 हृदाकाशेचिदादिव्येसदाभातिनिरंतरं ॥५८॥
 नोदेविनास्तमध्येतिकथं संध्यामुपास्महे ॥
 देहोदेवालयेदेवीजीवोदेवःसदाशिवः ॥५९॥
 त्यजेदज्ञाननिर्माल्यंसोहंभावेनपूजयेत् ॥
 जीवःशिवःशिवोजीवःसजीवःकेवलःशिवः ॥६०॥
 पाशचटोस्मृतोजीवःपाशमुक्तःसदाशिवः ॥
 तुपेनचटोर्ग्राहिस्यात्तुपाभावेनतंडुलः ॥६१॥
 कर्मनडस्तथाजीवोऽकर्ममुक्तःसदाशिवः ॥
 अर्पानिष्टतिविप्राणांददितिष्टंतियोगीनां ॥६२॥
 प्रतिमास्त्वन्नुद्वीनांस्तोत्रमनदाशिनं ॥
 अतिमांसंमनमंमंमंयत्सुखंज्ञापयेत्प्रिये ॥६३॥
 तदेवमोक्षविदुषामनुदानानुपानकं ॥

सदामांसासबोलाससदाचरणचितकः॥६४॥
 सदासंशयहीनोयःकुलयोगीसञ्च्यते ॥
 पिवेन्मद्यं पलं स्वाद्यं स्वेच्छाचारपरायणः॥६५॥
 आमिषासवसौरभ्यहीनं यस्य मुखं भवेत् ॥
 प्रायश्चित्तीसवर्जंश्च पशुरेव न संशयः॥६६॥
 अनाचारात्सदाचारः अकार्यकार्यमुत्तमं ॥
 असत्यं मपि सत्यं स्यात्कौलिकानां महेश्वरी ॥६७॥
 अपेयमपि पेयं स्याद्भक्ष्यं भक्ष्यमेव च ॥
 अगम्यमपि गम्यं च कौलिकानां कुलेश्वरी ॥६८॥
 न विधिर्न निषेधश्च न पुण्यं न च पातकं ॥
 न स्वर्गो नैव नरकः कौलिकानां कुलेश्वरी ॥६९॥
 दुर्गुणाः सगुणाय ते अकुलं तत्कुलायते ॥
 अधर्मश्चापि धर्मति कौलिकानां कुलेश्वरी ॥७०॥
 मृत्युर्वैजायते देवी स्वर्गः साक्षात्गृहायते ॥
 सर्वव्यापी यथा सूर्यः सर्वभक्षी यथा नलः ॥७१॥
 सर्वस्पर्शियथा वायुः स्तथा योगी सदा शुचिः ॥
 सर्वधर्माधिको देवी कुलधर्मः शीवो दितः ॥७२॥
 नाहं वसामि कैलासे न मे रौनचमं दिरे ॥
 कुलज्ञाय त्रतिष्ठंति तत्र तिष्ठामि भामिनी ॥७३॥
 दर्शनादर्थनात्तस्मात्त्रे सप्तकुलमुदरेत् ॥

समाशंसंतिपितरःसुवृष्टिमिववर्षकाः ॥७४॥
 अस्मत्कुलेपुपुत्रोवापौत्रोवाकौलिकोभवेत् ॥
 त्वद्भक्तपूजनाद्देवोपूजितोहंनसंशयः ॥७५॥
 कुलनिष्ठान्यरित्यज्ययश्चान्यस्मैप्रदीयते ॥
 स्मशानंतंगृहं देवादातापिनरकं व्रजेत् ॥७६॥
 तत्त्वप्राप्यतथायोगीत्पजेत्कर्मपरिग्रहं ॥
 पुण्यपापैर्नलिप्यंतेयेषां ब्रह्मत्वादिस्थितं ॥७७॥
 पृथिव्यांयानिकर्माणीजिहोयस्थनिमित्तकं ॥
 जीहोयस्थपरित्यागीकर्मणा किं करिष्यति ॥७८॥
 मद्यंमासंचमत्स्यंचमुद्रामैधुनमेवच ॥
 मकारंपचकंदेवोदेवताप्रीतिकारणं ॥७९॥
 लृण्णाष्टमीचतुर्दश्याममावास्यादिपूर्णमा ॥
 संक्रांतिःपंचयर्वाणीतेपुपुण्यदिनेषुच ॥८०॥
 यथाकालंयथादेशंतथापूजासमाचरेत् ॥
 भक्ष्यभोज्यान्नपानाद्यैःक्षीराज्यमधुमांसकैः ॥८१॥
 मत्स्यमांसादिविविधभक्ष्यभोज्यसमन्वितं ॥
 कुर्यान्नवकुमारीणांपूजामाश्वीनमासके ॥८२॥
 अष्टाष्टकार्चनंकुर्याच्छक्तिचैकैकवासरे ॥
 द्वातियागंतुयःकुर्यात्पूत्रोक्तविधिनाप्रिये ॥८३॥
 कूलपूजारतोभूयादाभिष्टफलासिद्धये ॥

कुलपूजाधिकोयज्ञःकुलपूजाधिकोव्रतं ॥८४॥
 नास्तिनास्ति पुनर्नास्तिमाशंककुलनायिके ॥
 कुलधर्मप्रसर्गंतुपशुनांपुरतःप्राये ॥८५॥
 कदाचिनैवकुर्वितशुद्राग्नेवेदपाठवत् ॥
 यथारक्षतिचौरैर्भ्योधनंधान्यावरादिकं ॥८६॥
 कुलधर्मतथादेवीपशुभ्यःपरिपालयेत् ॥
 अंतःकौलंवाहिःशैवंसभामध्येतुवैष्णवं ॥८७॥
 कौलंसुगोपयेद्देवीनालिकेरफलांबुवत् ॥
 वेदशास्त्रपुराणानिस्पष्टवैश्यांगनामिव ॥८८॥
 इयंतुशांभवीविद्यागुप्ताकुलवधूरिव ॥
 चांडालीचर्मकारीचमातंगीपुल्कसीतथा ॥८९॥
 श्वपचीकटकीचैवकैवर्त्तिविश्वयोपिता ॥
 कुलाष्टकमितिप्रोक्तंसमयाचारपालकाः ॥९०॥
 गुरवोब्रह्मवःसंतिवेदशास्त्रार्थपारगाः ॥
 दुर्लभोयंगुरुर्देवीकुलशास्त्रार्थपारगाः ॥९१॥
 गुरवोब्रह्मवःसंतिदिपवच्चगृहेगृहे ॥
 दुर्लभोयंगुरुर्देवीसूर्यवत्सर्वदापकः ॥९२॥
 गुरवोब्रह्मवःसंतिशिष्यवित्तापहारकाः ॥
 दुर्लभोयंगुरुर्देवीशिष्यदत्तापहारकाः ॥९३॥
 विनादीक्षानमोक्षस्यात्प्राणिनांशिवशासनान् ॥

गुरुपदिष्टमार्गेण बोधं कुर्याद्विचक्षणः ॥ १४ ॥
 पाशमुक्तक्षणाक्लिप्य परानंदमयो भवेत् ॥
 बोधविद्धाशिवः साक्षान्न पुनर्जन्मतां व्रजेत् ॥ १५ ॥
 एपातो व्रतरादीक्षा भवबंधविमोचनी ॥
 स जीवमो न युक्तेन सुरया पुरितेन च ॥ १६ ॥
 अयं सिद्धाभिपेक्षस्य आचार्याख्यस्य पार्वती ॥
 पूर्णाभिपेक्षहीना ये मृताश्च कुलनायिके ॥ १७ ॥
 सिद्धा पूर्णाभिपेक्षेण शिवसायुज्यमान्युयात् ॥
 तेन मुक्तिं व्रजंतीतीशां भवीवाक्यमब्रवीत् ॥ १८ ॥
 दीक्षया मोक्षमाप्नोति चांडालोऽपि दृच्छया ॥
 दीक्षया ह्यधर्मासौ मायविच्छिन्नबंधनः ॥ १९ ॥
 गतः परां ज्ञानकाष्ठानिर्व्रजस्तु शिवो भवेत् ॥
 दीक्षासंस्कारसंपन्ने जातिभेदो न विद्यते ॥ २० ॥
 न फलं तिष्ठेते पांशिलायामुक्तबीजवत् ॥
 देवी दीक्षाविहीनस्य न सिद्धिर्न च सद्गतिः ॥ २० ॥
 जपयज्ञात्परो यज्ञो नापरोस्ति ह कश्चन ॥
 तस्माज्जपेन धर्मार्थकाममोक्षलभेत्प्राये ॥ २० ॥
 पुण्यक्षेत्रे न दीतीरं महापर्वत्तमस्तकं ॥
 तीर्थप्रदेशं सिन्धुनां संगमः पावनं वनं ॥ २० ॥
 उद्यानानां विचित्रानां त्रिलमूलं तथा गारेः ॥

साधकानां प्रशस्तानी स्थानान्येतानि मंत्रिणां ॥ १०४ ॥
 अथवा निवसेत्तत्र यत्राचित्तं प्रसीदति ॥
 गृहेशतगुणं विद्यात् गोष्टेलक्षगुणं भवेत् ॥ १०५ ॥
 कोटिदेवा लये प्रोक्तं मनं तं शिवसंनिधौ ॥
 वाचिकं मानसं पापं कायिकं वापि यत्कृतं ॥ १०६ ॥
 तत्सर्वं निर्दहेक्षि प्रं प्राणायामत्रये कृते ॥
 अक्षमालाद्विधा प्रोक्ता कल्पिता कल्पितेति च ॥ १०७ ॥
 कल्पिता मणोक्लिप्ता च मातृकस्यादकल्पिता ॥
 अन्नदातुः फलः स्यार्थं कर्तुं श्वात्थं न संशयः ॥ १०८ ॥
 तस्मात्सर्वं प्रयत्नेन परान्नं वर्जयेत्प्रिये ॥
 मनो न्यत्र शिवो न्यत्र शक्तिरन्यत्र मारुतिः ॥ १०९ ॥
 दुर्लभं प्राप्यमानुष्यं तत्रापि ब्रह्मविग्रहं ॥
 पूर्वजन्मान्निता पुण्यानरो भूत्वा महीतले ॥ ११० ॥
 न सिध्यति वरारोहे लक्षकोटिजपादपि ॥
 वादार्थं पठ्यते विद्या परार्थं क्रियते तपः ॥ १११ ॥
 धनार्थं गम्यते तीर्थं भुज्यते क्रियते जयः ॥
 काम्यार्थं देवतायात्रा कथं सिद्धिवरानने ॥ ११२ ॥
 जपध्यानादियुक्तस्पर्शमंत्रः प्रसिध्यति ॥
 सिद्धमंत्रस्य सिध्यंति पट्टकर्मणि न संशयः ॥ ११३ ॥
 काम्यप्रयोगकर्तृणां परलोको न विद्यते ॥

होमतर्पणयंत्राद्यैर्मुद्राध्यानविशेषकैः ॥११४॥

आत्मनश्चपरश्चापीपट्कर्माणि समाचरेन् ॥

प्रयोगांते चक्रपूजासर्वमेव समाचरेत् ॥११५॥

कुलद्रव्यादिशुद्धिं च ज्ञात्वा पूजनमारभेत् ॥

सर्वकार्यदेवगृहे स्मशाने कुरकर्म च ॥११६॥

श्रीमासादपरामंत्रमष्टोत्तरसहस्रकं ॥

तरुणोऽष्टाससहितो मंडलं प्रजयेत्प्रिये ॥११७॥

अपमृत्युमहारोगजरामरणजंभयं ॥

जित्वा धिव्याधीरहितः पुत्रपौत्रसमन्वितः ॥११८॥

जीवेद्द्वर्षशतं साग्रं पूजितः सर्वमानवैः ॥

ब्रह्मादींस्तभयेद्देवीयमादीनां तु मारणं ॥११९॥

देवदानवगंधर्वसिद्धकिन्नरगुह्यंकान् ॥

विद्याधरान्मुनीन् रक्षान् नन्यान् प्रसरसः स्त्रियः १२०

सिंहव्याघ्रोर्मृगैर्द्रादिअन्यान् दुष्टमृगानपि ॥

वशीकरोत्यसंदेहः किंपुनर्मानवादिकान् ॥१२१॥

सर्ववश्यकरं देवैः सर्वैश्चर्यफलप्रदं ॥

स्वर्गादिपुण्यलोके पुजातिभेदो न विद्यते ॥

उर्ध्वान्नायः समाख्यातः समासेन च विस्तरात् ॥

कुलार्णवमिदं शास्त्रं योगिनीनां त्वादिस्थितं ॥१२२॥

प्रकाशितं मयानेन गोपनीयं प्रयत्नतः ॥

पुस्तकंचकुलेशानीपशुगेहेनानिक्षिपेत् ॥१२३॥

नदद्यात्पशुहस्तेननपठेपशुसंनिधौ ॥

नित्यंसंपुजयेद्भक्त्याजानीयाद्भुक्त्वक्तः ॥१२४॥

नापुत्रायप्रदातव्यंनाशिष्यायकदाचन ॥

साधकानांहितार्थायभुक्तिमुक्तिफलैपिणां ॥१२५॥

यस्तूर्द्धान्नायमहात्मंपठेश्रोचक्रसंनिधौ ॥

भक्त्यापरमयादेवीयशृणोतिसकौलिकः ॥१२६॥

व्रतदावतपस्तिर्ययज्ञदेवार्चनादिषु ॥

यत्फलंकोटिगुणितंलभतेनात्रसंशय ॥१२७॥

इतिश्रीश्रीमत्कुलार्णवमहारहस्येसर्वांगमोत्तमेस

पादलक्षग्रंथेपंचमखंडेमोक्षपादेनामवासनादीकथनं

मसप्तदशोल्हासः॥नमः श्रीकुलनायिकायेनमः ॥

अथश्यामारहस्यसार.

रूपाणीबहुसंख्यानिप्रकृतेःसंतिभामिनी ॥

तेषांमध्येमहेशानिकालिरूपमनोहरं ॥१॥

तस्याउपासकाश्चैवत्रत्सविष्णुशिवादयः ॥

चंद्रसूर्यश्चवरुणःकुबेरसेभिःस्तथापरः ॥२॥

दुर्वासाश्रीवसिष्ठश्चदत्तात्रेयोबृहस्पतिः ॥

कालिकायाप्रसादेनभुक्तिर्मुक्त्यादिभागिनः ॥३॥

॥ अथर्ववेदेऽयामोपनिषद् ॥

अथ हैनात्र रंघ्रे ब्रह्मस्वरूपिणीमाप्नोति मुभगां
 त्रिगुणां कृत्वा तद्वयं दक्षिणे कालिके इत्यभिमुख
 तां तदनुब्रज सप्त क्रमुचार्य बृहद्गानुजायामुच्चरेत्
 स तु शिवमयो भवेत् ॥ सर्वसिद्धिश्चरो भवेत् ॥
 स तु वागीश्वरः ॥ स तु देवेश्वरः ॥
 सर्ववेदैरधि तो भवतु ॥ स तु सर्वतीर्थेषु स्नातो भवति ॥
 स सर्वयज्ञे प्रादिक्षितो भवति ॥ इमं उपनिषदं
 यो नाधीते सा पुत्री पुत्रियति ॥ निर्द्धनी धनी भवति ॥
 धर्मार्थकाममोक्षाणां पात्रियते ॥ गंगादितीर्थ ॥
 क्षेत्राणां वन्हिष्टो मादियज्ञानां फलभागीयते ॥ इति ॥
 अर्चयन् विषयैः पुष्पैस्तक्षणात्तन्मयो भवेत् ॥
 न्यासःस्तन्मयता बुद्धिः सोहंभावेन चिंतयेत् ॥ १ ॥
 स्ववंशादधिकं ज्ञेयं गुरुवंशमहाशुभं ॥
 आदौ सर्वत्र देवेशमत्र दः परमो गुरुः ॥ २ ॥
 परात्परगुरुस्तोहि परमोऽष्टिगुरुस्तथा ॥
 तत्रादौ कालिका देवी तस्मात्कृणु गुरुक्रमं ॥ ३ ॥
 महादेवि महादेवास्त्रिपुरश्चैव भैरवः ॥
 दिव्यौघा गुरवः प्रोक्ता सिद्धौ वा कथयामिति ॥ ४ ॥
 ब्रह्मानंदः पूर्णदेवश्च णा चित्तश्च लोचनः ॥

कुमारःक्रोधनश्चैववरदःस्मरदीपनः ॥५॥
 मायामायावतीचैवमानवौघाशृणुमिमे ॥
 विमलःकुशलःश्चैवभीमसेनःसुधाकरः ॥६॥
 मौनोगोरक्षकश्चैवभोजदेवःप्रजापतिः ॥
 मुलदेवोरंतिदेवोविघ्नेश्वरहुताशनौ ॥७॥
 समयानंदसंतोषौकालिकागुरवःस्मृताः ॥
 आनंदनाथशब्दांतगुरवःसर्वसिद्धिदा ॥८॥
 स्त्रियोपिगुरुरुपाश्चैदंब्रान्ताःपरिकीर्त्तिताः ॥
 तांत्रिकीसंध्यांकुर्यात् ॥ गुस्तर्पयेत् ॥
 श्रीमार्तिडमैरवायप्रकाशशक्तिसहितायएषोर्घ्यः ॥
 स्वाहा ॥इतित्रिवारं।अथकालिगायत्रि ॥
 कालिकायैविद्महेस्मशानवासिनीधामिनी ॥
 तन्नोघोरःप्रचोदयात् ॥अस्यापठणमात्रेणमहापातकं
 कोटयः ॥सद्यःप्रलयमायांतिसाधकस्यनचान्यथा ॥
 रावणस्यगधाचैवरामचंद्रोविमोचितः ॥१०॥
 आत्मकन्याकर्पणाचत्रह्मापिचविमोचितः ॥
 मातृवधात्परशुरामोनिश्चयेनविमोचितः ॥११॥
 सुरापानाचश्रीकृष्णोदत्तात्रेयस्तथैवच ॥
 एवमेवमहाविद्यागोतन्यादेविसुंदरी ॥१२॥
 एवंध्यात्वामहाकालिजपेक्षचतुष्टयं ॥

रुधिरौक्तैः बिल्वपत्रैः तद्दशांशेन होमयेत् ॥ १३ ॥
 पूजादौ विजयास्विकारः ॥ इति विजयाकल्पे ॥
 ध्यानं ॥ करालवदनां वोरां मुक्तकेशी चतुर्भुजां ॥
 कालिका दक्षिणां दिव्यां मुंडमालां विभूषिताः ॥ १४ ॥
 सद्यः कृतशिरः खड्गमुद्धृत्य करांबुजां ॥
 अभयं वरदं चैव सिद्धिद्वयकरांबुजां ॥ १५ ॥
 महामेघप्रभां शामांतयैव च दिगंबरं ॥
 कंठावसक्तमुंडालिगले रुधिरचर्चितां ॥ १६ ॥
 कर्णावतंसतानीति शवयुग्मभयानकां ॥
 घोरदंष्ट्राकरालांचपीनोन्नतपयोधरां ॥ १७ ॥
 शवानां करसंघातैः कृतकांचिहसन्मुखीं ॥
 घोररूपां महारौद्रिस्मशानालयवासिनीं ॥ १८ ॥
 शवरूपमहादेवहृदयोपरी संस्थितां ॥
 महाकालेन च समं विपरीतरतातुरां ॥ १९ ॥
 इति ध्यात्वा ॥ सुरयात्रालियुक्तैश्च
 पूजयेद्वायथाविधी ॥ २० ॥

अथ सुराशापमोचनं ॥

उक्ताकारेण ब्रह्मशापं विमोचयेत् ॥ सुरेरुष्णशापं विमोचयेत् ॥
 अमृतं प्रापय स्वाहा ॥ इति मंत्रत्रयं देवि घटं धृत्वा पठेत्तिथा ॥
 शुक्रशापविमोचितायै सुरादेव्यै नमः ॥ अर्घ्यद्रव्यं ॥

मांसमीनमुद्राकुंडगोलसुरासंशोध्यनिक्षिपेत् ॥

प्रतद्विष्णुस्तवतेति ॥ मंत्रेणमांसंशोधयेत् ॥

त्र्यंबकेणमिनं, त्वद्विष्णोरितिमुद्रा, विष्णुर्योनिमिति
कुंडगोलोद्भवं, घटसमीपेगुरुपात्रं, देवतापात्रं, शक्ति
पात्रं, योगिनीपात्रं, वीरपात्रं, बलिपात्रं, स्वपात्रं,
पादपात्रं, अर्घ्यपात्रं, आचमनीयपात्रं, क्रमेणस्थापयेत्,
आनंदभैरवंतर्पयामि, ॥ इतिमंत्रेणतर्पयेत् ॥

॥ अथनैवेद्यं ॥

देवीपूजासदाशस्ताजलजैःस्थलजैरपि ॥

विहितैर्वानिपिदैर्वाभक्तियुक्तेनचेतसा ॥१॥

शालमत्स्यंचपाठीनंगोधामांसमनुत्तमं ॥

सशकंमेपखड्गश्वसार्द्रकंसहशर्करं ॥२॥

पक्षिमांसवराहश्वमांसंनानासमुद्भवं ॥

कृष्णछागंमहामांसंगोधिकाहरितंतथा ॥३॥

जलजेमत्स्यमांसेचगंडकीमांसमेवच ॥

नराछागास्तथामेषामहिपाशशक्तीस्तथा ॥४॥

एतेपांचैवरक्तानिदेयानिपरमेश्वरी ॥

राजानरबालिदद्यात्नान्योपिपरमेश्वरी ॥५॥

॥ अथबलिदानं ॥

अथातोबलिदानस्यविधानोत्रप्रचक्षते ॥

चामरं कृष्णसारश्चमत्स्यमेपश्चसुकरः ॥६॥
 महिषो वानरः खड्गो बलिच्छागादिको भवेत् ।
 ॥ श्वेतकृष्णो लोहितश्च कपिलः श्वित्रपांडुरौ ॥७॥
 पट्टविधः छागलः प्रोक्ता गृहस्थानां परो बलिः ॥
 पंचाब्दं महिषं श्वेतं प्रशस्तं परिकीर्तितं ॥८॥
 गंडैर्वर्षसहस्राणि महिषैश्चरदः शतं ॥
 छागलैवत्सरादुर्ध्वद्वादशाब्दं दशाब्दकं ॥९॥
 मनुष्ये कोटि वर्षाणि तृप्तिं गच्छति देवता ॥
 न दद्याच्छिपशो र्मांसं हव्यकव्येर्विशेषतः ॥१०॥
 हानेन्द्रीयपशो र्मांसं दुरितः परिवर्जयेत् ।
 दिवान् जुष्टुयान् मांसं संध्यायां सावसानके ॥११॥
 एकेन च सहस्रं स्यात् द्विगुणं चार्द्धरात्रके ॥
 पर्वसंधौ शतगुणं तिथि संधौ शतोत्तरं ॥१२॥
 योन्यां रटेशतगुणं स्थंडिलेपिनचाचरेत् ॥
 अथ संप्रोक्षणं कृत्वा बलिं समुत्सृजेत् बुधः ॥१३॥
 स्वयं पूर्वमुखो भूत्वा बलिकुर्याद्दुदं मुखं ॥
 अथ वैतद्यस्यं स्यात् सिंदुराद्यैरलंकृतं ॥
 अर्घ्यपात्रोदकैशुद्धैः मूलेन मोक्षयेत् त्रिशः ॥१४॥
 पुरुषसूक्तेन प्रोक्षणं ॥
 छागत्वं बलिरूपेण मम भाग्यदवस्थितः ॥

प्रणमामिसदाभक्त्यारूपिणंवलिरूपिणं ॥१५॥
 चंडीकावलिरूपायबलेतुभ्यंनमोनमः ॥
 यज्ञार्थेपशवःसृष्ट्वास्वयमेवस्वयंभुवा ॥१६॥
 अतस्त्वाघातयाम्यद्यतस्माद्यज्ञेवधोवधः ॥
 आनियखंडंपुरतोगंधादिभिःसमर्चयेत् ॥१७॥
 कृष्णं पिनाकपर्णांचकालरात्रिःस्वरूपिणं ॥
 आसीद्विशेषणःखड्गतीक्ष्णधारोदुरासदः॥१८॥
 श्रीगर्भवीजयःश्वेवधर्मपालनमोस्तुते ॥
 इतिध्यात्वायाजकः॥ उक्त्वडितिमंत्रेणस्कंधे
 खड्गानियोजयेत् ॥ पश्चात्खड्गेणछिंधि॥
 शिर्षोपरिज्वलद्दिषोयावत्कालप्रवर्तते ॥
 तावत्कालवसेत्स्वर्गेतस्माद्यत्नेनदापयेत् ॥१९॥
 मंत्रसिद्धिः॥ भूर्जेरोचनगंधाद्यैपद्ममध्येसुशोभनात्॥
 मंत्रसाधनयोरेक्यंदुर्लभंभुविमानवैः ॥२०॥

॥ अथपानं ॥

एकपात्रेपित्रेत्द्रव्यंभुंजितश्चैकभाजने ॥
 विनामंत्रेणयोपानंविनामांसेनतर्पणं ॥२१॥
 विनाशक्त्यानुयत्पानं॥तत्पानंनिष्फलंभवेत् ॥
 अन्योन्यंवंदनं कृत्वापित्रेतदमृतंपुनः ॥२२॥
 उच्छिष्टंभक्षयेत्छिण्णांतभ्यांनोच्छिष्टमर्पयेत् ॥

पीत्वापीत्वापुनःपीत्वायावत्पततिभूतले ॥२३॥
 साधकानांशिवाःसंतुआम्नायपरिपालिनां ॥
 जयंतिमातराःसर्वाजयंतियोगिनोगणः॥२४॥
 जयंतिसाधकाःसर्वेनंदतुभैरवादयः ॥
 तृप्यंतुपितराःसर्वे ॥सिद्धविद्याधरादया ॥२५॥
 शत्रवोनाशमायान्तुममर्निदाकराश्वये ॥
 इतिशांतिस्तोत्रं ॥ २६ ॥

॥ अथसहस्रनामानि ॥ . . .

'अथश्रीदक्षिणाकालिस्तोत्रस्यभैरवऋषीःस्मशा
 नकालिकादेवता ॥ धर्मार्थमोक्षार्थैर्जपेविनियोगः॥
 स्मशानकालिकाकालिभद्रकालिकपालिनो ॥
 गुह्यकालिमहाकालिमहाकालनितंत्रिनो ॥१॥
 भगरूपाभगस्थान्नीभगीनिभगवासिनो ॥
 लिंगस्थालिंगीनीलिंगरूपिणीलिंगसुंदरी ॥२॥
 कुंडपुष्पसदाप्रीतागौलपुष्पसदारतिः ॥
 कुंडगोलोद्भवप्रीताकुंडगोलाद्वात्मिका ॥३॥
 शुक्कालयाशुक्रभोगाशुक्रपुजासदारतिः ॥
 शुक्रस्नाताशुक्रदेहाशुक्रवृष्टिविधायिनी ॥४॥
 भगलिंगामृतप्रीताभगलिंगस्वरूपिणि ॥
 स्वयंभूकुसुमस्नातास्वयंभुपुष्पधारिणि ॥५॥

इत्यादि॥इतिकालिकानामांसहस्रंशक्तिभाषितं॥
 गुह्याद्गुह्यतरंसाक्षान्महापातकनाशनं॥
 ययंकामयतेकामंपठन्स्तोत्रमनुत्तमं॥६॥
 देवीवरप्रसादेनतंतंप्राप्नोतिमानवः॥
 स्वयंभुकुसुमैःशुकैःसुगंधिकुसुमान्वितैः॥७॥
 यवयावकसिंदुररक्तचंदनसंयुतैः॥
 मत्स्यमांसादिभिर्विरमधुभिसाव्यपायसैः॥८॥
 भक्त्योपनीतैःमंत्रेणसाधितैःशक्तिभिसह॥
 पंचोपचारैर्नैवेद्यैर्वालिभिर्वहुशोणितैः॥९॥
 धूपदीपैर्महादेवोपूजयित्वा मनोहरैः॥
 शवारुढाश्रितास्थोवास्मशानालयमागतः॥१०॥
 अनन्यचेताःस्थिरधीमुक्तकेशादिगंबरः॥
 सर्वविद्यावतांश्रेष्ठोदुर्जयःशत्रुमर्दनः॥११॥
 वायुतुल्यवलोलोकेसर्वसिद्धिसमन्वितः॥
 मार्कंडेयइवायुष्मान्जरापलितवर्जितः॥१२॥
 महेशइवयोगींद्रःसर्वाकर्षणकारकः॥
 बहुकिंकथ्यतेतस्यपठतःस्तवमुत्तमं॥१३॥
 कुत्रैरइवविताढ्योज्ञायतेमदनोपमः॥
 रजश्चलाभगंपठयन्जप्त्वाकालिमहामनुं॥१४॥
 आलोकयेत्चित्तयेद्वावेवस्त्रांपरयोपितां॥

सुरतेषुमनुं जप्त्वास्तु त्वाभगवतीं शिवां ॥ १५ ॥

शुक्रोत्सारणकाले च जपपूजापरायणः ॥

जप्त्वास्तु त्वा महाकालं खेचरो जायते चिरात् ॥ १६ ॥

स्तंभयेदखिलान् लोकान् राजानमपि मोहयेत् ॥

आकर्षयेद्देवकन्यां वशयेदपि केशवं ॥ १७ ॥

नरमार्जारमहिषं छागमूपकशोणितैः ॥

सासिपमांसैः समधुभिः सामृतैर्दुग्धपायसैः ॥ १८ ॥

यो निक्षालीत तोयेन भगालिङ्गामृतेन च ॥

शुक्रैः पूजाजपान्ते च कालि स तर्प्य साधकः ॥

मातेव कालिका तस्य सर्वत्र हितकारिणी ॥ १९ ॥

इति श्रीकालिकुलसर्वस्वोदयपरशुराम

संवादे महाकालिस्तुति सहस्रनामसंपूर्ण ॥

अथ रुद्रयामलौकशामास्तव प्रारंभ्यते ॥

॥ भैरव उवाच ॥

महती चेत्तनामायामहादेवी महेश्वरी ॥

इत्यादि ॥ अष्टोत्तरमकारनामानि ॥

यद्दं कीर्तयेद्भक्त्या विपमस्थो भवेद्यदि ॥

लोहपञ्जरमध्यस्थं तस्य नश्यति बन्धनं ॥ १ ॥

राजानो दासतां यांति भवेत्सर्वजनप्रियः ॥

अचलां श्रियमाप्नोति तस्य नश्यत्युपद्रवाः ॥ २ ॥

संग्रामेविजयेच्छत्रून्खगवत्यन्त्रगानिच ॥

नविपक्रमतेदेहेनमृत्युःपावकेजले ॥ ३ ॥

नाकालेमरणंतस्यकदाचित्संभविष्यति ॥ इतिस्तवं ॥

अथस्वरूपाख्यकर्पूरस्तववीरतंत्रे.

सलोमास्थिस्वैरंपल्लमपिमार्जारमपिते

परंमैपमौपंनरमहिपयोछागमपिवा ॥

बलितेपुजायामपिवितरतांमर्त्यवसतां

सतांसिद्धिःसर्वाप्रतिपदमपूर्वाप्रभवति ॥ १ ॥

श्रीसुंदरीणांचरणारविंदं, विनानमन्येनच

पूजयामो, नजल्पयामोनचकल्पयामो,

नचाश्रयामोनचदेवमन्यं ॥ २ ॥

॥ अथरुद्रयामलेकालभैरवसंवादेकालिकवचगुटिका ॥

भूर्जत्वचिसमालिख्यचक्रतत्रविनिर्मितं ॥

एतत्संत्रमहेशानिसुरासुरसुदुर्लभं ॥ १ ॥

गोरोचनाकुंकुमेनतत्त्वाद्येकवचंलिखेत् ॥

श्वेतसूत्रेणसंवेष्टयलाक्ष्यापरिमंडयेत् ॥ २ ॥

संपूज्यदेवतारूपागुटिकासर्वकामदा ॥

एपातुगुटिकादेवीकंठलग्नाखिलप्रदा ॥ ३ ॥

शोषेवद्वयकरीदेवीनाभौस्तंभनकारीणी ॥

वडावामभुजेत्पेपविरीपक्षक्षयंकरी ॥ ४ ॥

विद्याकरिललाञ्छयाशिखायांतुयशप्रदा ॥५॥

॥ अथवज्रपंजराख्यंकालिकवचं ॥

अपिरस्यस्मृतःशंभुःछंदःसंस्थतिरुत्तमं ॥

देवतादक्षिणांध्यात्वाकालिप्रत्यक्षरंन्यसेत् ॥६॥

क्रींवीजं ॥ इतिकालिकाकल्पेत्रैलोक्यं

मोहनंनामकवचं ॥ पुरश्चरणविधिः ॥

शिवोहमितिभावयेत्जपंकुर्यात् ॥

रात्रौमांसासवैर्देवीपूजयित्वाविधानतः ॥

ततो नग्रांस्त्रियंलग्नेरमणंदधतोपिवा ॥८॥

योनिकुंडेस्थितंसर्पिमांसमत्स्ययुतंभृशं ॥

दशांशतपर्येन्मद्यैर्मांसमित्रैःसुसाधकैः ॥९॥

मद्यमांसंचमत्स्यंचचर्चणंचमदापयेत् ॥

विनापीत्वासुरांभुक्त्वामांसंगत्वारजस्वलां ॥१०॥

योजपेद्दक्षिणादेवीतस्यदुखंपदेपदे ॥

तर्पयेच्चपयोभिश्चरक्तधारायुतैस्तथा ॥११॥

मज्जाभिश्चतथातद्वत्सुकायेनकचेनच ॥

मूपमार्जाररक्तेनतर्पयेत्पण्डेवतां ॥१२॥

एवंतर्पणमात्रेणसाक्षात्सिद्धिश्चरोभवेत् ॥

बृहस्पतिसमोभूत्वादिविवत्भुविमोदते ॥१३॥

नतस्यपापपुण्यानिजीवन्मुक्तोभवेद्भुवं ॥

योनिरुपंहिकुंडं वैरुत्वा संधिकसत्तमः ॥ १४ ॥

तत्रकार्याहिमंत्रेण अग्नेः स्थापनिका क्रियाः ॥

महकालाय देवाय दद्याच्च प्रथमा हुतिः ॥ १५ ॥

एवं मद्येन मांसेन भक्तेन रुधिरेण वा ॥

कृष्णपुष्पेण सारब्जेन सरक्तेन विशेषतः ॥ १६ ॥

श्रुतिः ॥ सुभगोदकेन तर्पणं तेनैव पूजनं ॥

॥ स सर्वहत्यांतरति ॥

अथ पंचमकारेण सर्वमाप्नोति ॥

विद्यापशुधनंधान्यं सर्ववशांच ॥

नान्यः परमं पंथा विद्यते ॥ स सर्वपापंतरति ॥

इत्याह भगवान् शिवः ॥ इति कालिका श्रुतौ ॥

आनीय कन्यकां भद्रां घृणालज्जाविकर्जितं ॥

॥ कुमारितंत्रे ॥

नटीकपालिवेश्याचरजकीनापितांगना ॥

ब्राह्मणी शुद्रकन्या च तथा गोपालकन्यका ॥ १७ ॥

मालाकारस्य कन्यापिनवकन्यामकीर्त्तितां ॥

एतामुकेधिदानोयततस्योनिमंडले ॥ १८ ॥

पूजयित्वा महादेवी ततो मैथुनमाचरेत् ॥

स्वाहांतोयं महामंत्रः शुक्रत्यागे विधीयते ॥ १९ ॥

॥ अथप्रयोगलिख्यते ॥ १ ॥

निशायांशकिर्णोकांस्ववामभागेसमानीय ॥

तत्गात्रेपुकल्योक्तन्यासान्विधाय ॥२०॥

अदोक्षिताचेत्तदापूर्वोकाभिपेकमंत्रेणाभिषेकंरुत्वा ॥

तस्याःकर्णेदेवीबुध्यामंत्रमुच्चरेत् ॥

इतिशक्तिशुद्धिःततोमकारपंचमेनदेवीसंपूज्य ॥

शिवोहमितिभावयन्उभयोःसंगमंरुत्वा ॥

॥ अथकुलिनाचारक्रमोलिख्यते ॥

कुलस्त्रीवीरनिदाचतत्द्रव्यास्यापहारणं ॥

स्त्रीपुरोपंप्रहस्यंचवर्जयेन्मतिमान्सदा ॥२१॥

स्त्रीमयंचजगत्सर्वस्ययंतावत्तथाभवेत् ॥

कुलजायुवतीवीक्ष्यनमस्कुर्यात्समाहित ॥२२॥

तासांप्रहारंनिंदांचकौटिल्यमप्रियंतथा ॥

सर्वथानचकर्तव्यमन्यथासिद्धिरोधरुत् ॥२३॥

स्त्रियोदेवाःस्त्रियःप्राणःस्त्रियएवविभूषणं ॥

स्त्रीद्वेपोनैवकर्तव्योविशेषासूजनंमहत् ॥२४॥

॥ कालिकातंत्रे. ॥

रजस्वलास्त्रियंगत्वारेतोरुधिरसंयुतं ॥

द्रव्यंवाष्टविधंमांसमत्स्यंबहुविधंप्रिये ॥२५॥

निवेद्यचात्मसात्कृत्वाकालिभक्तिपरायणः ॥

तदाभोगंचमोक्षंचलभतेनात्रसंशयः ॥२६॥
 ध्यानं ॥ शवाविष्टांमहाभीमांघोरदंष्ट्रावरप्रदा ॥
 मुक्तकोशिललज्जिह्वांपिब्रंतिस्वधिरंमुहु ॥२७॥
 वीरासनसमासीनांमहाकालोपरिस्थितां ॥
 मुंडमालागलद्रक्तचर्चितांपीवरस्तनीं ॥२८॥
 सेविताखिलसिद्धौघैःसिद्धिभिःसेवितांपरां ॥
 एवतांकालिकाध्यात्वापुजयेत्कुलनायकः ॥२९॥
 स्मशानशयनेवीरःकुलस्त्रीपुविहार मान् ॥
 कुलामृतनिपेसीचकालितत्वार्थकोविदुः ॥३०॥
 ब्रह्मादीभुवनेतत्स्यसमोनास्तिनरोपरः ॥
 सएवसुखतिर्लोकेसएवकुलभूषणः ॥३१॥
 धन्याचजननीतस्ययेनदेवीसमर्चिता ॥
 वत्क्रेसरस्वतीतस्यालक्ष्मिस्तस्यसदागृहे ॥३२॥
 तीर्थानीदेवीसंसंतियेनदेवीसमर्चिता ॥३३॥
 इतिश्रीपूर्णानंदपरमहंसपरिव्राजकविरचितेदयाः
 मारहस्येविद्यामहात्मकथितंनामसप्तमपरीछेदः ॥
 न्यासंविनाभवेन्मुक्तःसुप्तस्यादासनंविना ॥
 पल्लवेनविनामंत्रोन्नमःसंपरिकीर्तितः ॥१॥
 पल्लवोवासनाप्रोक्ताःशिरःश्रणवउच्यते ॥
 शिरोहिनोमृतःप्रोक्तोवृथामंत्रगुप्तंविना ॥२॥

पंचमांघ्रपरं नास्ति शाक्तानां सुखमोक्षयोः ॥

भगरूपाचयादेवीरेतः प्रीता सदानघे ॥३॥

रेतसातर्पणं तस्यान्मयैर्मसैः सहप्रिये ॥४॥

॥ अथकुंडगोलादीग्रग्रहणविधिः ॥

आनीय प्रमदां मत्तां दीक्षिता यौवनौन्नतां ॥

स्वकां तापरकां तावाघृणाल्लजाविवर्जितां ॥५॥

तस्याः योनौ न्यसेत् मन्त्रमैश्वर्यं न कारयेत्ततः ॥

मथ्यमाने पुरस्तस्या जायते तत्त्वमुत्तमं ॥६॥

गृह्णीयात् तत्प्रयत्नेन द्रव्यं कुंडोद्भवां शुभं ॥

निशंकर्माहितं द्रव्यं गृहित्वा तेन पूजयेत् ॥७॥

सांनिध्या जायते देवो सर्वकाममुपालभेत् ॥

चर्व्यं चोप्यं निवेद्याथ वस्त्रालंकरणादिकं ॥८॥

पूजयेदक्षतैः शुद्धैस्तस्याः मदनमंदिरं ॥

तस्यास्तु मदनागारे पूजयेत्परमेश्वरीं ॥९॥

शक्तियामले ॥

सुंदरीशोभनां क्षीणां पिनोन्नतपयोधरां ॥

द्विरष्टवर्षदेशीयां सदाकामाभिः उलापिनीं ॥१०॥

पूर्वोक्तक्रमयोगेन कृत्वान्यासादिकं ततः ॥

तत्प्रगृह्य यत्नेन पूजार्थं साधकोत्तमः ॥११॥

इदं गोलोद्भवं द्रव्यं देवतापुष्टीकारकं ॥

स्वयंभुकुसुमं दिव्यं त्रैलोक्ये चातिदुर्लभं ॥ १२ ॥

कुंडगोलोद्भवैर्द्रव्यैर्योनौ देवीं प्रपूजयेत् ॥

यं यं वा छेदितकामं च तंतं सापि प्रयच्छति ॥ १३ ॥

॥ अथ दुतीयजनं उत्तरतंत्रे ॥

शक्तिं नटीकपालोदित्यादिसंस्थाप्य पूजामारभेत् ॥

सुगंधिरक्तकुसुमां सर्वाभरणभूषितां ॥

समाकर्णे सपर्यंके पूजयेत्कुलनायिकां ॥ १ ॥

स्तनद्वये वसंतं च मदनं चैव पूजयेत् ॥

॥ अथ ज्ञानार्णवे ॥

शिवशक्तिसमायोगो योग एव न संशयः ॥

सीत्कारो मंत्ररूपं च वचनं स्तवनं भवेत् ॥ ३ ॥

आलिङ्गनं तु कस्तुरीचुंबनं कर्पूरं भवेत् ॥

नखदंष्ट्राक्षतान्पत्रं पुष्पाणि विविधानि च ॥ ४ ॥

मंथनं तर्पणं विद्विर्वीर्यपाते विसर्जनं ॥ ५ ॥

॥ कुलार्णवे ॥

आलिङ्गनं चुंबनं च स्तनयोर्मदनं तथा ॥

दर्शनं स्पर्शनं योनेर्विकारो लिङ्गघर्पणं ॥ ६ ॥

प्रवेशाच्च परं देवीर्न वपुष्पाणि पूजयेत् ॥

तेनामृतेन दिव्येन सर्वे तु प्राभवन्ति च ॥ ७ ॥

कुलामृतसमादाय ततोऽर्घ्यनिःक्षिपेद्बुधः ॥

मांसं प्रधाननैवेद्यं संध्याकाले निवेदयेत्
 नभावेन विना देवतं त्रिमंत्राफलप्रदाः ।
 केवलं कुलयोगेन प्रसीदामि न चान्यथा
 भैरवो हं न चान्योऽस्मि न देवो मत्परः क्वचित्
 शिवो हं भैरवानंदो मत्तो हं कुलनायकः ॥ १० ॥
 एवं भिक्षां चरन् भिक्षुभैरवाचारतत्परः ॥

॥ इति वीरभावः ॥

तस्माद्यत्नात् दोगयुक्तो भवेद्दीरवरः सुधीः ॥ ११ ॥
 भोगेन मोक्षमाप्नोति भोगेन कुलसाधनं ॥
 एकाकी विजने देशे स्मशाने पर्वते वने ॥ १२ ॥
 शुन्या गेहे न दीतारे निःसंगो विचरेन्मुदा ॥
 ब्रह्महत्यादीकं पापं क्षणान्नश्यति निश्चितं ॥ १३ ॥
 क्वचिच्छिष्टः क्वचिन्ष्टः क्वचिन्धृष्टः पिशाचवत् १४

॥ अथ पशुभावः ॥

नमत्स्य भोजनं कुर्यात्तस्त्रियं मनसा स्मरेत् ॥
 मेधुनं तत्कथालापं तद्गोष्ठिं परीवर्जयेत् ॥ १५ ॥
 विष्णुतंत्रोक्तपूर्वादी तदनुष्ठानमेव च ॥
 नित्यं श्राद्धं गवाग्रामं ॥
 संध्यावंदनमेव च ॥ इति पशुभावः ॥ १६ ॥
 महाचीनक्रमे देवांध्यात्वा न तत्र प्रपश्य च ॥

यामार्द्धाभ्यांतरे सम्यक्पुजोपकरणं बलिं ॥ १७ ॥
 सामिपान्नंगुडछागं मुरापिष्टकपायसं ॥
 तदापि च बलिं दद्यात्तमहिपं छागलेन वा ॥ १८ ॥
 सयाति परमांसिद्धिं देवैरपि सुदुर्लभाः ॥
 आकर्षणवाशिकारं मारणोच्चाटनादिकं ॥ १९ ॥
 स्तंभनं मोहनं चैव द्रावणं त्रासनं तथा ॥
 परकाया प्रवेशं च पुरप्रसवनं तथा ॥ २० ॥
 महेंद्रजालमिंद्रादीजालानां रचना तथा ॥
 सयाति खेचरत्वं च दैवत्वमपि चैव ही ॥ २१ ॥
 सर्वसिद्धिं भवत्येव अहोरात्रात्कलौ युगे ॥
 नारीरक्तयुतं कृत्वा पर्णानां शतमुत्तमं ॥ २२ ॥
 रेतोयुक्तेन पत्रेण चार्कं स्पैव सहस्रशः ॥
 स्मशानेभ्यर्चकालितु सर्वसिद्धिं सविंदति ॥ २३ ॥
 कारयेत् नान्न संदेहो महाकालवचं यथा ॥
 पूजनीया कलौ देवी केवलैरासवैश्चतैः ॥ २४ ॥
 सौत्रामण्यां कुलाचारे ब्रह्मणः प्रापि त्रेत्सुरां ॥
 अन्यत्र कामतः पित्वा प्रायश्चित्तीभवेन्नरः ॥ २५ ॥
 ॥ अथ शवपूजा ॥

चांडालचाभिभूयं च शीघ्रसिद्धिफलप्रदं ॥
 शवं प्रणवेन मोक्षयेत् पुष्पांजलिं दत्वा ॥

धूपादिपंकुत्वावलिदद्यात् ॥

यमायप्रेताधिपतयेनमः ॥

शवोपरिसमारुढगुरुपुजादिकंचरेत् ॥२७॥

॥ इतिविरसाधनं ॥

भैरवावटुकाश्चैवकुलशास्त्रपरायणः ॥

ध्यात्वाशवंजलेगतेवानिक्षिपेत्स्नानमाचरेत् ॥२८॥

छागमाहिपमेपाणांचतुर्दिक्षुःशवाक्षिपेत् ॥

कबंधान्मुंडपूजांश्चदिपादिभिरलंकृतान् ॥

इतिनीलक्रमं ॥२९॥

॥ अथजपं ॥

चंद्रसूर्यग्रहेचैवग्रासावधिविमुक्तिः ॥

नद्यासमुद्रगामिन्यांनामिमात्रोदकेस्थितः ॥३०॥

स्पर्शादिमुक्तिपर्यंतंजपंकुर्यादनन्यधीः ॥३१॥

॥ अथपूजा ॥

कृष्णांचतुर्दशीप्राप्यनवम्यांतंमहोत्सवे ॥

अष्टमीनवमीरात्रोपूजाकार्यविशेषतः ॥३२॥

दशम्यांपारणांकुर्यान्मस्यमासादिभिःशिवे ॥

सिंदूरेणनवकोणनृत्ताष्टादलंचतुर्द्वारात्मकंयंत्रं ॥

विलिख्यपुरतःसंस्थाप्य ॥ तत्रपूजांरुत्वाध्यायेत् ॥

मुंडोपरोभेन्मुंडंसन्दीपंसनिधापयेत् ॥३३॥

ततस्तुष्टाजगद्वान्निकालिकापरमेश्वरी ॥
 नायंप्रकाशयेद्विमान् प्राणैःकंठगतैरपि ॥३५॥
 नवदेभक्तिहिनायभैरवेनेतिभाषितं ॥३६॥
 इतिपंचदशःपरिच्छेदः ॥१५॥

॥ अथकुंडनियमः ॥

शांतौपुष्टौतथारोग्येकुंडंचचतुरस्रकं ॥
 आकर्षणेत्रिकोणंस्याउच्चाटणेचवर्तुलं ॥१॥
 होमद्रव्यं ॥ नारीरजोंकितंरुत्वापर्णानांशतमुत्तमं ॥
 नतस्यदुर्लभंकिंचिन्निपुलोकेपुविद्यते ॥२॥
 रक्तपुष्पेणसाज्येनसरक्तेनविशेषतः ॥
 आमियादिभिरप्येवंजुहुयात्सर्वसिद्धये ॥३॥
 मांसंरक्ततिलंकेशंनखंआज्यंचषायसं ॥
 कर्पूरहोमतोमंत्रोसर्वाभिष्टानिसाधयेत् ॥४॥

॥ अथपूजा ॥

रक्तैराकर्षणेपुष्पैर्पीतैःस्तंभनकर्मणा ॥
 गारणेकृष्णपुष्पैस्तुपूजयेधोरदाक्षिणां ॥५॥
 मद्यमांसंविनावत्सकुलपूजांसमाचरेत् ॥
 जन्मांतरसहस्रस्यमुठंतस्यनश्यति ॥६॥
 नरास्थिनिलिखेन्मंत्रेक्षारयुक्तहरिद्रया ॥
 निक्षिप्यतेयस्यगेहेतस्यमृत्युंक्षिमासतः ॥७॥

स्मशानांगारमादायमंगलेवासरेनिशि ॥
 कृष्णवस्त्रेणसंवेष्टयन्वाभियारक्ततंतुना ॥८॥
 शताभिमंत्रितंतच्चनिक्षिपेद्वैरीवेश्मनी ॥
 सप्ताहाभ्यंतरेतस्यचोद्याटनभिदंमहत् ॥९॥

॥ अथवेतालसिद्धिः ॥

भौमवारेमध्यरात्रेस्मशानेसाधकोत्तमः ॥
 तस्योपरीशवंकृत्वापूजयित्वायथाविधि ॥१०॥
 ततोमात्रेवल्लिङ्गत्वाकाष्टमामत्रयेत्ततः ॥
 अथवाकृष्णमाज्जरमेकघातेनघातयेत् ॥११॥

॥ अथकौलिकार्चनं ॥

अश्वमेवसहस्राणोवाजपेयशतानिच ॥
 इष्ट्वायत्फलमाप्नोतितत्फलंकौलिकार्चनात् ॥१२॥
 कौलिकांनिंदयेद्यस्तुकुलशास्त्रपरायणः ॥
 सयातिनरकेधोरेसस्यमेवनसंशयः ॥१३॥
 इतिअष्टादशपरीछेदः ॥

॥ तारासूक्ते ॥

अथाहैनांत्रद्वारंभेरातामाप्नोतितारयतीतीतारा ॥
 ब्रह्मविष्णुरुद्रेश्वरसदाशिवविदु
 • मेलनरूपानित्यायथाएयानिलाख्यासरस्वती ॥
 इमांमयीयमारंस्तर्कागमपुराण

व्याकरणकाव्यादिवाग्धीशोभवति ॥२॥

हेभगवत्स्येकजटोविघ्नहेविकटदंष्ट्रैर्धोमही ॥

॥ तन्नस्ताराप्रचोदयात् ॥

प्रणवंसर्वविघ्नाश्चउत्सारयहुंफट् ॥

उग्रतारादेवता॥ हुंबीजंफट्शक्तिः ॥

ह्रींकीलकंनीलसरस्वतिदेवी॥ त्रिपुलोकैषुगोपिता ॥

पायसंरुपरंदद्यान्मोदकंखंडशर्करां ॥१॥

वल्लिदद्यात्तुच्छागंचगोधमांसमनुत्तमं ॥

रंभापुष्पशालमत्स्यंजुहुयाच्चप्रयत्नतः ॥२॥

योनियुग्मलिखेदुर्बेलाक्षारसेनमंत्रवित् ॥

वेष्टितंपीतवस्त्रेणरज्जुनापरिवेष्टयेत् ॥३॥

स्त्रीणांवामभूजेनैवशिशुनांकठभूषणं ॥

बंध्यापिलभ्यतेपुत्रान्निर्धनीधनमाप्नुयात् ॥४॥

इतिश्रीमहामहोपाध्यायपरमहंसपरीव्राजकश्रीपूर्ण

नंदगीरोविरचितेदयामारहस्येद्वाविंशतितमःपरीच्छेदः॥

सवत्. १८९० ॥

॥ अथदेवीरहस्य ॥

॥ भैरवउवाच ॥

अधुनादेवीवक्ष्यामोसुरोत्पत्तीमहेश्वरी ॥

यस्याश्रवणमात्रेणदीक्षाफलमवाप्नुयात् ॥१॥

समुद्रेमथ्यमानेतुक्षीराब्धौसागरोत्तमे ॥
 तत्रोत्तन्नासुरादेवीकुमारीरूपधारीणी ॥२॥
 नग्नाकांलाग्नीसदृशीरुतहासोलसन्मुखी ॥
 अष्टादशभुजादिव्यानवकुंभधरातथा ॥३॥
 नवपात्रधरातद्वन्मदिरारूणलोचना ॥
 नानाकुसुमभूषाढ्यामुक्तकेशीत्रीलोचना ॥४॥
 नानारत्नांगदयुतामुक्ताहारलतांचिंता ॥
 रत्नागुलीयशोभाढ्यातुंगपीनस्तनांचिता ॥५॥
 विचित्ररत्नखचिताकांचिगुणनितंबिनी ॥
 रत्नसिंहासनयुतापरमानंददायिनी ॥६॥
 तांद्वपूवातुष्टुबुद्धेर्वीत्रह्यविष्णुमहेश्वराः ॥
 ससुरासुरगंधर्वाः सेश्वराचसदांशिवा ॥७॥
 तदाप्रसन्नवदनावरदानोद्यतासुरा ॥
 पात्रात्त्रिदुःपपातोर्व्याजातागोमजातयः ॥८॥
 तत्कणेभ्योपिदेवेशाजातवैधान्यजातयः ॥
 पैष्टिप्रोक्तामुरादेवीपरमानंददायिनी ॥९॥
 ततौददौपरंपात्रंविष्णवेप्रभत्तिष्णवे ॥
 पात्रात्त्रिदुपतंतोर्व्यासंविजाताततःप्रीये ॥१०॥
 सत्कणेभ्योपिदेवेशातिदेदाःकनकादयः ॥
 अन्येचब्रह्मोजाताभेदामदनवर्धनाः ॥११॥

विजयेतिमयाप्रोक्तविष्णवीपरमार्थदा ॥

संविदासवयोर्मध्येसंविदेवगरीयसी ॥१२॥

ततोददौपरंपात्रंश्रीसुरापरमेष्ठिने ॥

पात्राब्धिदुःपतंतोव्याजाताशीघ्रंषरूपकाः ॥१३॥

तत्कणेभ्योपिसंजाताभेदाक्षौत्ररसादयः ॥

पानकंप्रोक्तमिशानीसर्वसाधारणंपरं ॥१४॥

ततोददौपरंपात्रंइंद्रायामृतनिर्भरं ।।

पात्राब्धिदुःपपातोव्याजाताजातोफलादयः ॥१५॥

तत्कणेभ्योपिसंजाताभेदाश्वामलकादयः ॥

पानकंनामतद्विव्यरसायनमुदाहृतं ॥१६॥

ततोददौपरंपात्रंगुरुवेगीरजेसुरा ॥

पात्राब्धिदुःपतंतोव्यागुडपुष्पततःशिवे ॥

जातंतत्कणजाभेदानारीकेलफलादयः ॥१७॥

पानकंनामदेवेशोरसायनमिदंपरं ॥

ततोददौपरंपात्रंशुक्रायामृतपुरीतं ॥१८॥

पात्राब्धिदुःपपातोव्याजाताखर्जुरपादपाः ॥

तत्कणेभ्योपिसंजाताभेदावाढामकादयः ॥१९॥

पानकंतदपिप्रोक्तंदिव्यंसंतोषकारणं ॥

ततोददौपरंपात्रंसूर्याचंद्रमसौत्सकृत् ॥२०॥

पात्राब्धिदुःपतंतोव्याजातासंजीवनौषधीः ॥

तत्कणेभ्योपिसंजाताविविधौपधयःशिवे ॥२१॥

पानकंचदपिप्रोक्तं सर्वसाधारणंपरं ॥

सर्वार्थफलदंदेवोसर्वसारस्वतंप्रदं ॥२२॥

दत्त्वादिव्यंरसंदेवोसुरातत्रतिरोदधे ॥

तेसर्वेपरमेशानीसुरानेदैकनिर्भराः ॥२३॥

सदाशिवादयोदेवाःसुरायैववरंददुः ॥

येपिब्रंतिपरंपानंपरमानंदकारणं ॥२४॥

तेसर्वेयांतिपरमंपदंशाश्वतमव्ययं ॥

विनागौडीर्विनामाध्वीसुरांयःपुजयेछिवां ॥२५॥

शिवंनारायणंरुद्रंसभवेनिरयास्पदं ॥

अदोक्षितःपशुर्देवीदिक्षीतोप्यसुरःपशुः ॥२६॥

तस्मात्सुरांशिवेभ्युच्युःपूजायांवैष्णवोत्तमः ॥

पिबेद्गौडीतथामाध्वोपैष्टीमासवमुत्तमं ॥२७॥

पानकंचशुभंसर्वपूर्वाभावेपरःपरः ॥

॥ देव्युवाच ॥

भगवन्सर्वतंत्रज्ञकौलिकेश्वरशंकर ॥

त्वत्प्रसादान्मयावाप्ततत्त्वंदेव्याःसुदुर्लभं ॥१॥

तंत्रमंत्रात्मकंगुह्यंसूचितंभवतास्वयं ॥

परदेवरहस्याख्यंदीक्षापूर्ववदस्वमे ॥२॥

॥ श्री भैरव उवाच ॥

देवीरहस्यमीशानिशृणुत्वंभक्तिपूर्वकं ॥
 येनश्रवणमात्रेणकोटिपूजाफलंलभेत् ॥१॥
 विचार्यविधिवद्दीमान्दीक्षाकर्मसमाचरेत् ॥
 दीक्षीतःसभवेज्ञानोदीक्षाहीनोभवेत्पशुः ॥२॥
 गुरोरभावेदेवेशोपुस्तकंगुरुमाश्रयेत् ॥
 तत्रादौशुभनक्षत्रेस्नात्वासंपूज्यभैरवं ॥३॥
 गत्वानदितटंदिव्यंलताकुसुमसुंदरं ॥
 द्विपंवापरमंपुण्यंदेवानामपिदुर्लभं ॥४॥
 तत्रदेवीपरादेव्याःश्रीचक्रंतुविभावयेत् ॥
 त्रिकोणंविंदुसंयुक्तंपट्कोणंवृतमंडलं ॥५॥
 दीक्षायंत्रमिदंदेवीदिक्षाकालेप्रपूजयेत् ॥
 ब्राह्मोनारायणीचैवकौमारीचापराजिता ॥६॥
 माहेश्वरीचचामुंडावाराहीनारसिंहिका ॥
 वामावर्तक्रमेणैवपूजनीयाविशेषतः ॥७॥
 तत्रैवपूजयेदष्टभैरवान्भैरवेश्वरी ॥
 महाकालंचकालाग्निकरालंविकरालकं ॥८॥
 संव्हाररुस्मिशानंकपिलेन्मतभैरवं ॥
 संपूज्यविधिवत्तत्रगंधाक्षतप्रसूनकैः ॥९॥
 पत्रमभ्यर्च्यदेवेशोगुरुसंपूजयेत्ततः ॥

पूर्वततः खनेत्कुण्डं यो निरुपं त्रिकोणकः ॥ १० ॥

वन्हे समक्षं त्रयाग्रे दीक्षां परमदुर्लभां ॥

कर्णमूले महाविद्यां श्रीविद्यां साधकेश्वरः ॥ ११ ॥

ततो देव्याश्च गायत्री ततो मूलमहेश्वरी ॥

एवं समर्प्य देवेशीकृत्वा होमं यथाविधि ॥ १२ ॥

रात्रौ परस्त्रीयां बालां श्यामां वामदं नतुरां ॥

आनीय पूजयेन्मन्त्रीयथोक्तविधिना शिवे ॥ १३ ॥

नग्नो मुककचो धीरो मधुपानपरायणः ॥

शक्तिवक्षः समाश्लिष्टो जपेन्मूलं यथाविधि ॥ १४ ॥

कर्मणामनसा वाचामन्त्रो कल्पद्रुमो भवेत् ॥

दशाशंसं स्मृतो मन्त्रो भवेच्चिंतामणी क्षणात् ॥ १५ ॥

प्रवृत्ते भैरवे चक्रे सर्वे वर्णाद्विजातयः ॥

सर्वपापविनिर्मुक्तः सर्वसिद्धिः समन्वितः ॥ १६ ॥

इह लोके श्रीयं प्राप्य भूयस्त्वा भोगान्यथेप्सितान् ॥

परत्र परमेशानो मृतो देवीपदं व्रजेत् ॥ १७ ॥

॥ देव्युवाच ॥

देवदेव महादेव शरणागतवत्सल ॥

सुरापानविधिं ब्रूहीयेन सिद्धिर्भवेत्पुनः ॥ १ ॥

॥ भैरव उवाच ॥

शृणु देवी प्रवक्ष्यामी पानपूजाविधिं परं ॥

विनापानंनसिद्धिस्यात्साधकानांकलौयुगे ॥२॥

संपूज्यसाशिवां देवीं प्रवृत्तेभैरवार्चने ॥

तत्रपानंमुरादेव्यामहानंदप्रदायकं ॥३॥

अहोरात्रंसुरापानंभोगदंमोक्षदंशिवे ॥

यावन्नचलतेदृष्टीर्यावन्नचलतेमनः ॥४॥

तावत्पानं प्रकर्तव्यं पशुपानंततः परं ॥

अधुना देवीवक्ष्यामिशोधनं सर्वकामदं ॥५॥

सुदिने देवि गत्वा दौस्मशानं साधकोत्तमः ॥

कपालं नरदंतानां मालाकंकणमोश्वरी ॥६॥

अष्टोत्तरशतजप्त्वामूलं यंत्रं निवापयेत् ॥

स्मशानभस्मलितेन शुद्धेन सुरवंदिते ॥७॥

वामाचारपरः श्रीमान् योनिकुर्यान्महेश्वरी ॥

यंत्रमालाविना तस्य मंत्रहानिर्भवेत्पुत्रं ॥८॥

॥ इति देवीरहस्यं संपूर्णं ॥

॥ अथ ककारादिकालि सहस्रनामं लिख्यते ॥

विपरीतरतिं कृत्वा चितयंति भजंति ये ॥

ते पावरं प्रदास्यामी तत्र नित्यं वसाम्यहं ॥१॥

मयैर्मासैस्तथाशुक्रैः सर्वरक्तैरपि प्राये ॥

तर्पयेत् पुजयेत्कालिं विपरीतरतिं चरेत् ॥२॥

खड्गहस्तोमुक्तकेशोदिगंबरविभुषितः ॥
 शैयास्थोमैथुनानंदिवेश्यासंगपरायणः ॥३॥
 पठेन्नामसहस्राख्यंमेधासाधनान्यदायकं ॥
 विपरीतरतौदेविकालितिष्ठतिनिश्चयः ॥४॥
 महाकालेनचसमउपविष्टरतांतुरां ॥
 स्मशानस्थोमहारुद्रोमहाकालोदिगंबरः ॥५॥
 ज्वलत्पावकमध्यस्थोभस्मशय्याव्यवस्थितः ॥
 विपरीतरतांतत्रकालिकाहृदयोपरी ॥६॥
 पेयंखाद्यंचचोष्यंचतौचरुत्वापरस्परं ॥
 एवंसंचितयेत्कालीसर्वसिद्धिप्रजायते ॥७॥
 र्चकींकालींक्रूंकरालींकल्याणींकमलाकलाः ॥
 कुलटाचुंबनोशुकाकुलटासंगतोपिता ॥८॥
 कुचमर्दनसंतुष्टाकामगेहविकाशिनी ॥

॥इत्यादिसहस्रनामः॥

योनिपुष्पैःलिङ्गपुष्पैकुंडगोलोद्भवैरपी ॥१०॥
 कालिपुष्पैर्लिङ्गतौघैर्योनिक्षालनविंदुभिः ॥
 पुजयित्वामहाकालिंशोधितैःशोणितैरपि ॥११॥
 तांबुलपूरितमुखैर्मुक्तकेशोदिगंबरः ॥
 शवयोनिःस्थितोवास्मशानमुरतान्वितः ॥१२॥
 सर्वदुःखाविनेर्भुक्तःत्रैलोक्यविजयीभवेत् ॥

शत्रुहर्ताकाव्यकर्ताभवेत्शिवसमःकलौ ॥१३॥

ऐश्वर्यकमलासाक्षात्सिद्धाश्रीकालीकांतिका ॥

मनोरथमयीसीद्धिःतस्यहस्तेसदाभवेत् ॥१४॥

परदारासमालिङ्ग्यसचुञ्च्यपरमेश्वरी ॥

योनिर्विष्यपठेस्तोत्रंकुवेरादधिकोभवेत् ॥१५॥

विद्यारार्त्रितुसंपूज्यपठेन्नामसहस्रकं ॥

तरुणीसुंदरीरम्यांचंचलांकामगर्वितां ॥१६॥

समानीयप्रयत्नेनसंशोध्यन्यासयोगतः ॥

प्रसन्नमंचेसंस्थाप्यदेव्यावरणसंयुतं ॥१७॥

अष्टोत्तरशतंयोनिंसंमञ्च्यचुञ्च्ययत्नतः ॥

सयोगीभूयजस्रज्यंसर्वविद्याधिपोभवेत् ॥१८॥

गुन्यागारेशिवारण्येशीवदेवालयेतथा ॥

स्मशानेचतडागेचगंगागर्भचतुष्पथे ॥१९॥

कुटीनीग्रहमध्यस्तेएकलिङ्गेशिवालये ॥

मुंडेयोनीसतुस्नानाग्रहेवेश्याग्रहेतथा ॥२०॥

कालिसंचित्यप्रजपेदेतन्नामसहस्रकं ॥

पंचानंदपरोभूत्वापठित्वाकालिकास्तवं ॥२१॥

विष्टरेशववस्त्रेवापुष्पवस्त्रासनेपिवा ॥

जप्त्वाकालिसहस्राख्यंस्वेचरीसीद्धिभाग्भवेत् २२

ब्रह्मादिस्तंभयेदेवीयमादिनांतुमारणं ॥

नवीनविष्णुनोर्माणं माहेशं मोहयेत्क्षणात् ॥ २३ ॥

मेपमाहिपमार्जारस्वरच्छागनरादिकैः ॥

शौणीतैसास्थिमांसैश्चमुरासिष्टैश्चपायसैः ॥ २४ ॥

योनिक्षालणनिरैश्चयोनिअंगामृतैरपी ॥

स्वजातांकुसुमैपुज्यं जपातेतर्पयेत्शिवां ॥ २५ ॥

वेश्यालतागृहेगत्वा तस्य चुंबनतत्परा ॥

तस्यायोनौ मुखंदत्वा तद्रसं विलपन् जपेत् ॥ २६ ॥

कालिकादर्शनंतस्य भवेत्येव न संशयः ॥

नृत्यपात्रागृहं गत्वा मकारं पंचकान्वितः ॥ २७ ॥

पात्रं साधनकं कृत्वा दिग्बद्धां तां समाचरेत् ॥

शतद्वयंकुचद्वंद्वेशतनाभौकुलेश्वरी ॥ २८ ॥

शतयोनौ महेशानोऽत्पायचशतत्रयं ॥

शतावधानो भवति मासमात्रेण साधकः ॥ २९ ॥

दंतमालाजपेत्कार्यागले धार्या नृमुंडजा ॥

मातंगीनी समाहूय मुंडयंत्रं प्रपूजयेत् ॥ ३० ॥

अन्यां मालिग्य प्रजपेत् अन्यां संचुञ्च्य वैपठेत् ॥

अन्यां संपूजयेत् तत्र अन्यां संमर्दयेत् जपेत् ॥ ३१ ॥

अन्ययोनौ शिवंदत्वा जपेनाम सहस्रकं ॥

राजा भवति देवेशो मासपंचकयोगतः ॥ ३२ ॥

यवनिं शक्तिमानीय गानशक्तिपरायणं ॥

कुलचारक्रमेणैवतस्यायोनिविकाशयेत् ॥३३॥
 तत्रजिह्वाप्रदत्वातुजपेनामसहस्रकं ॥
 महाकविवरोभूयान्नात्रकार्याविचारणा ॥३४॥
 सिंदुरतिलकोदेवीवेद्यालापोनिरंतरं ॥
 वेद्याग्रहनिशाचारोरात्रीपरयटन्तथा ॥३५॥
 शक्तिपुञ्ज्यायोनिदृष्टीःतांबूलपूरिताननः ॥
 वेद्याभ्यगतंवीरंकदापद्याभिसाधकं ॥३६॥
 एवंवदतिसाकालितस्मात्वेद्यावरामता ॥
 कुमारीपूजयेत्भक्त्याजपतेदेववत्प्रये ॥३७॥
 भक्त्यापूज्यकुमारीतुंवेद्याकुलसमुद्रवां ॥
 स्ववामभागेसंस्थाप्यषष्ठेनामसहस्रकं ॥३८॥
 पुष्पयुक्ताभवेत्देवीसंयोगानंदतत्परः ॥
 त्रैलोक्याकर्षणाविद्यातस्यहंस्तासदाभवेत् ॥३९॥
 कलौकालिकलौकालीकलौकालीतिकेवला ॥
 गोपनियंगोपनियंगोपनियंप्रयत्नतः ॥४०॥
 कलौकालीकेवलास्यात्नात्रकार्याविचारणा ॥
 तस्मान्नानिद्येत्मनसाकर्मणावचसाकिमु ॥४१॥
 कलौकालिविहायाधयत्काश्चित्मोक्षमिच्छति ॥
 सतुशक्तिविनादेवीरतिसंभोगमिच्छति ॥४२॥
 स्तंभनंमोहनंचैवमारणाकर्षणप्रीये ॥

वठयकारंतथोच्चाटंपौष्टीकंसुमनोहरं ॥४३॥

देवाःसर्वेनमस्यंतिकिंपुनर्मानवादयः ॥

ब्रह्माविष्णुशिर्वेन्द्राश्चमोहनंजायतेशावे ॥४४॥

रावणादिमहाशत्रून्नुच्चाटयतितत्क्षणात् ॥

आकर्षयेदेवकन्यामनुष्याणांचकाकथा ॥४५॥

मेपमाहिपरकेननररकेनचैवहि ॥

एतत्पर्णमात्रेणसाक्षात्सिद्धिश्चरोभवेत् ॥४६॥

श्रीमदादीनाथविरचितायांमहाकालसहितायांकालि
महाकालसंवादेसुंदरीशक्तिदानाख्यंसर्वसाध्याजमेधाना
माख्यंदक्षिणाकालिककारादीसहस्रकंनामस्तोत्रं. ॥

भगंकुंडंस्तुवालिंगरोमदर्भश्चमेवच ॥

वीर्यंआज्यमनोहोताइत्युक्तंभैरवागमे ॥१॥

दूतिजनसमाहूयगृहीत्वातत्त्वमुत्तमं ॥

निक्षिप्यचालिपात्रेचततःपूजासमारभेत् ॥२॥

उत्तरज्ञानार्णवतंत्रे, महारहस्ये.

चांडालिकर्मकारीचमातंगीमांसकारकी ॥

मद्यकारीचरजकीक्षौरकीविश्वयोनिका ॥१॥

अष्टेताकुलयोगिन्योसर्वसिद्धिप्रदायिका ॥

सुरूपातरुणीशांतानुकूलामुदिताशुचीः ॥२॥

शंकाहीनाभक्तियुक्तागुढशास्त्रोक्तयोगिनी ॥
 गुरुदैवतभक्ताचसुचित्ताकौलिकाप्रिया ॥३॥
 मनोहरासदाचाराशक्तिरेयासुलक्षणा ॥
 दुष्टोग्राकर्कशालुब्धाकुत्सिताकुलदूषिता ॥४॥
 निद्रासक्तानिदुर्गन्धाहीनांगोव्याधिपीडिता ॥
 ईदृशमंत्रयुक्तावातुतिर्यागेविवर्जयेत् ॥५॥
 रासोल्लासतंत्रे.

॥ पंचमीप्रयोगः ॥

देवताग्रेस्ववामभागेत्रिकोणंपञ्चकारयेत् ॥
 तस्योपरीआसनंसंस्थाप्य ॥
 आसनोपरीशक्तिनम्रांस्थापयेत् ॥
 तस्याकर्णेमायाबीजंसमुच्चरेत् ॥
 शक्तिहस्तंगृहित्वानिवेशयेन् ॥
 तस्याःशरीरेन्यासान्कृत्वापोडशोपचारैःपूजयेत् ॥
 पश्चात्संयोगंकारयेत् ॥
 याशक्तिसामहेदानीहररूपस्तुसाधकः ॥
 अन्योन्यंचितयेद्देवोदेवत्वमुपजायते ॥
 मंत्रानंकारयेत् ॥ मूलअष्टोत्तरशतंजप्त्वा ॥
 ओं ऐं ह्रीं श्रीं इति पठित्वा भगव्यकोणत्रये मूलेन वृजयेत् ॥
 धर्माधर्मकलास्तेहपूर्णवन्धौ जुहोम्यहं ॥

पूर्णाहुतिदद्यात् ॥ ततोतत्त्वंसंगृह्य ॥
यंत्रराजंतर्पयामो ॥ इतिदुतियागः ॥

वामेरामारमणकुशलादक्षिणेचालीपान्नं ॥
अग्नेमुद्राश्वणकवटकौसूकरश्चोष्णशुद्धिः ॥
तंत्रीवीणासरसकवितासद्गुरुःसत्कथायां ॥
कौलोमार्गेनिगमगहनोयोगिनामप्यगम्यः ॥१॥
अलीपिशितपुरंधिभोगपूजांपरोहं ॥
बहुविधकुलमार्गारंभसंभावितोहं ॥
पशुजनविमुखोहंभैरवीमाथ्रीतोहं ॥
गुरुचरणरतोहंभैरवोहंशिवोहं ॥२॥
करेपात्रंमुखेस्तोत्रंमानंदोहृदयांतरे ॥
भक्तिगुरुपदांभोजेशरणंकिमतःपरं ॥३॥
वामेचंद्रमुखीमुखेचमदिरापात्रंकरांभोरुहे ॥
मूर्ध्निश्रीगुरुचित्तनंभगवतिध्यानास्पदंमानसं ॥
जिह्वायांजपसाधनंपरिणातिःकौलक्रमाभ्यासने ॥
येसंतोनियतंपिबंतीसुरसंतेभुक्तिमुक्तिगतः ॥४॥
वामाचारंप्रवक्ष्यामीश्रीदुर्गासाधनंपरं ॥
संविधायकलैश्रीघंमांत्रिकःसिद्धिभाग्भवेत् ॥५॥
मानानृपेनसंभुतापात्रंपापाणमुंडकं ॥
आसनंसींहचमांशुकैकगणेशाकचोद्वं ॥६॥

द्रव्यमासवतत्वाढ्यंभक्ष्यंमांसादिकंशिवे ॥
 चर्वणंपलमत्स्यादिमुद्रावीणारवाकथा ॥७॥
 मैधुनंवरकांताभिःसर्ववर्णसमानतः ॥
 वामाचारइतिप्रोक्तःसर्वसिद्धिप्रदःशिवे ॥८॥
 कुलाचारप्रवक्ष्यामीसेव्ययोगीभिरुत्तमैः ॥
 कुलस्त्रियंकुलगुरुंकुलदेवींमहेश्वरी ॥९॥
 हटादानीवसंपूज्यतथाभोगंविधायच ॥
 रेतसातर्पयेदेवीश्रीदुर्गाचक्रनायकीं ॥१०॥
 पानैःपयैस्तथाभक्ष्यैसंतर्प्यंकुलयोपितां ॥११॥
 इत्याचारपरःश्रीमान्कुलस्त्रीगुरुपूजकः ॥
 वामाचारपरोमंत्रोमुक्तिभाग्भवतिब्रुवं ॥१२॥
 इत्यैवपटलोमुह्योदेव्याश्वाचारवह्मभः ॥

अदातव्योपिभक्तेभ्योनप्रकाशोमुमुक्षुभिः ॥१३॥
 विधायधारं वदने सुधायां श्रीचक्रमभ्यर्च्यकुलक्रमेण ॥
 आस्वाद्यमद्यं पिशितं मृगाक्षी आलिंग्य मोक्षं सुधियोलभते १४
 आस्वादयंतः पिशितस्य खंडमाकंठपूर्णमदिरां पिवंतः ॥
 मृगेक्षणासंगममात्ररंतो भुक्तिंच मुक्तिंच वयंत्रजामः ॥१५॥
 नास्वादितं वा पिशितस्य खंडपंचाक्षरी पूर्णजपो न यत्र ॥
 न यत्र संगो मृगलोचनायाः स्तत्तदिनंदुर्दिनमेव मन्ये ॥१६॥
 हालां पिबेद्दीनितमं दिरेपु स्वपन्निशायां गणिका गृहेषु ॥

तृगृहेभोजनमाचरंतोविराजतेकौलिकचक्रवर्त्ति । १७॥
 स्तिभोगोनहितत्रमोक्षोयत्रास्तिमोक्षोनहितत्रभोगः १८॥
 इदरतिर्पणतत्पराणांभोगश्चमोक्षश्चकरद्वयेपि ॥१९॥

॥ कौलिकरहस्ये ॥

नौयेननखादितौसचणकौवेदयापिनालिङ्गिता ॥
 लायेनसहोदरानजभितामांसंचनोभक्षितं ॥
 न्यायेननसेवितारतिमुखेपीतंनमद्यंतृपां ॥
 र्थतस्यगुस्तुक्तमोहिनितरांमाहेश्वरोनैवसः । १॥
 लिंग्यवालापरीपीयहालांमास्वाद्यलीलामपनीयलौल्यं ॥
 चक्रवालेविचरन्विशालेकालंनयेत्कौलिकएवनान्यः २॥
 भोगमोक्षप्रदोभोगो नान्यौस्तिचमहीतले ॥
 तस्मात्सर्वप्रयत्नेनसाधनीयश्चसाधकैः ॥३॥
 वामाचारःकुलाचारोधर्मदोह्यथदःस्तथा ॥
 कामदोवेदनंतस्मादसौमार्गोत्तमोत्तमः ॥४॥
 वामाचारकुलाचारौद्वौतुशंकरभाषितौ ॥
 समौचतौतुविज्ञयौभोगमोक्षप्रदौह्यतः ॥५॥

॥ कुलचंद्रीकायां ॥

सर्वेषांउत्तमोधर्मोविष्णवाश्चततःपरः ॥
 शैवस्तस्मादक्षिणश्चशक्तिभक्तिपरायणः ॥१॥
 तस्मारिसधांतधर्मोवैतस्मादपिचकौलिकः ॥

कौलात्परतरौनेतिनान्यपंधेतिशासनात् ॥२॥
 अस्मादेवभवेज्ञानंयथार्थपरमात्मनः ॥
 ज्ञानादेवतुकेवल्यमित्येवंवक्तिवैश्रुतिः ॥३॥
 वारांगनाप्रयागश्चरजकीपुष्करस्तथा ॥
 चर्मकारिभवेत्काशीसर्वतीर्थारजस्वला ॥४॥
 अयंतुपरमोधर्मःकौलमार्गोमहेश्वरी ॥
 असिधाराव्रतसमोमनोनिग्रहकारकः ॥५॥
 अयंसर्वोत्तमोधर्मःशिवोक्तःसुखसिद्धिदः ॥
 जितेन्द्रियस्यसुलभोनान्यस्यानंतजन्मभिः ॥६॥
 रुद्रयामल.

॥ मकारदानफल ॥

द्रव्यमधुतथामत्स्यमासंमुद्राचमैधुनं ॥
 मकारपंचसंयुक्तं पूजयेत्भैरवंेश्वरं ॥१॥
 कन्याकोटिप्रदानस्यहेमभारशतानिच ॥
 फलमाप्नोतिदेवेशीकौलिकेविंदुदानतः ॥२॥
 पृथ्वीहेमसंपूर्णादत्वायत्फलमाप्नुयात् ॥
 तत्पुण्यंकौलिकेदत्वात्तृतीयंप्रथमायुतं ॥३॥
 द्वितीयंप्रथमायुक्तंयोदद्यात्कुलयोगीने ॥
 नृप्यंतिमातरःसर्वायोगीन्योभैरवादयः ॥४॥
 अश्वमेधादिकंपुण्यंमन्त्रदानान्महर्षिणां ॥

तत्फलं लभते देवी कौलिके दत्तमुद्रया ॥५॥

गवां कोटिप्रदानेन यत्पुण्यं लभते नरः ॥

तत्पुण्यं लभते देवी पञ्चमस्य प्रदानतः ॥६॥

पञ्चमेनाविनाद्रव्ययः कुर्यात्साधकाधमाः ॥

तत्सर्वनिष्फलं देवी सत्यं सत्यं न संशयः ॥७॥

चांडाली चर्मकारी च मातंगी मांसकारिणी ॥

मद्यकर्त्रि च रजकोक्षौरको धनवल्लभा ॥८॥

अष्टौ तान्कुलयोगिन्यः सर्वसिद्धिप्रदायकः ॥९॥

रुद्रयामल

अजपानामगायत्री योगिना मोक्षदायिनी ॥

तस्याः संकल्पमात्रेण नरः पापैः प्रमुच्यते ॥

पद्मशतानि दिवारात्रौ सहस्राण्येकविंशतिः ॥

एतसंख्येति मंत्रेण जीवो जपति सर्वदा ॥१०॥

हंकारेण ब्रह्मरिप्ता सकारेण विशेत्पुनः ॥

हंसः सो हेति मंत्रेण जीवो जपति सर्वदा ॥

इतीश्रीकैदारकलोविख्यातपुराणे श्रीइश्वरकार्तिक
संवादे पञ्चयोगेन्द्रइच्छासिद्धिजीवन्मुक्तिप्राप्तये महापथशिव
दर्शने सदैव कैलासगमने रुद्रायामले प्रथमपटलः ॥

॥ आगमनो अर्थ ॥

आचारकथनादिव्यंगतिप्राप्तनिदानतः ॥

महार्थतत्त्वकथनादागमःकथितःप्रिये ॥

॥ दीक्षानोअर्थ ॥

दिव्यभावप्रशमनात्क्षालणात्कल्मषस्यच ॥

दीक्षेति कथितासद्विर्भवबंधविमोचिनी ॥२॥

॥ मंत्रनोअर्थ ॥

मननातत्त्वरूपस्यदेवस्यामिततेजसः ॥

त्रायतेसर्वभयतस्तस्मान्मंत्रमितीरितं ॥३॥

॥ मुद्रानोअर्थ ॥

मुदंकुर्वतिदेवानामनांसिद्रावयन्तिच ॥

तस्मान्मुद्रादितिख्यातादर्शितव्याकुलेश्वरी ॥४॥

॥ सुरानोअर्थ ॥

सुमनःसेवितत्वाच्चराजत्वात्सर्वदाप्रिये ॥

आनंदजननाद्देवीसुरेतिप्रतिकीर्तिता ॥५॥

॥ मांसनोअर्थ ॥

मांगल्यजननाद्देवीसंविदानंददानतः ॥

तथासर्वप्रियत्वाच्चमांसमित्यभिधीयते ॥६॥

॥ आम्नायनोअर्थ ॥

आदित्वात्सर्वमार्गाणामनोछासप्रवर्तनात् ॥

यज्ञादिधर्महेतुत्वादान्नायइतिकीर्तितः ॥७॥

॥ इतिद्वितीयभागसंपूर्ण. ॥

भाग ३ जो.

आ भागमां मंत्रशास्त्रना ग्रंथ जेटळा माळुम पडया तेनी संख्या अने नाम ककारादि अनुक्रमे लख्यांछे. त्यारपछी तंत्रशास्त्रमां संज्ञा शब्द आवे छे तेने परिभाषा कहेछे तेमांना केटलाएक शब्द लख्याछे. तारवाद आ ग्रंथना कर्तानां नाम माळुम पडयां ते लख्यांछे. पछी यंत्रनां नाम पछी देव, देवी जेने मंत्रशास्त्री मानेछे तेमनां नाम लख्यांछे. तारवाद मुद्रानां नाम अने बीज लख्याछे.

तांत्रिक ग्रंथनां नाम.

अ

अगस्तिसंहिता ४५००
अथर्वरहस्य ४९ (तापिनी)
आगमोद्योत.
आगमसिंभु.
आरुणेशनंन.
आगमामृत.
आगमामृतमंजिरी.

आगमालंकार.
आत्मतंत्र.
इंद्राणीतंत्र.
इंद्रजाल ५०००
उत्तरआरुणेश.
उत्तराम्नतंत्र.
उर्वाम्नतंत्र ३५०
उद्दामरतंत्र.
उगमहेथरतंत्र.

उत्तरतंत्र ६००

उल्लिष्टगणपतिपद्धति.

ऋग्रहस्य.

एकवीराकल्प.

क

कलाविधितंत्र.

कलनाद.

कलासार.

ककारादिकालिसहस्रनाम.

वसिष्ठ कल्प.

विश्वामित्र कल्प.

कालितंत्र १४०००

कालिकुलसर्वस्व.

कालिकुलसद्भाव.

कामिकतंत्र.

कामकलातंत्र.

कालाग्निभैरवतंत्र.

कालिकापुराण १९०००

काल्यायनतंत्र ६०००

कालिकाषटल.

कामकलाकेलिविलास ६००

कालिकाश्रुति.

कामेश्वरतंत्र.

कालि सहस्रनामपरशु

रामकृत.

कालिस० विजगर्भ.

कालिगायत्रि.

कालियागपद्धति.

कालिकाकल्प.

कुलार्णव ३६ उल्लास

१०००००

कुलसार.

कुलोद्देश.

कुलचूडामणी ६००

कुण्डिकामतंत्र.

कुलादेशतंत्र.

कुलार्चनदीपिका.

कुलवालितंत्र.

कुलप्रदीप ५००

कुमारितिलक ६००
 कुमारिकल्प. १४०००
 कुंडमंडपविधी.
 केदारकल्प ३०००
 कैवल्यतंत्र.
 कौमारीतंत्र ६००
 कौलोपनिषद्.
 कौलरहस्य(लक्ष).
 कौलचंद्रिका.
 कंकालभैरवतंत्र.

ख

खट्वाला, स्वाहांत, नमांत,
 शुद्ध.
 खेचरीपटल.

ग

गणेशदुर्गा.
 गणपतिपंचाग.
 गायत्रितंत्र.
 गुह्यतंत्र.

गुरुरत्नतंत्र.
 गुह्यतंत्र.
 गौतमीयतंत्र ३०००
 गौरियामल ६००
 गंडभिरुंडअनुष्ठानपद्धती.
 गंधर्वतंत्र.

च

चक्रभेद.
 चामुंडातंत्र.
 चिदंबररहस्य.
 चंडोग्रशुलपाणितंत्र.
 चंडेश्वरतंत्र.
 चंद्रज्ञान.
 चंडिपाठ. १०००
 चंडिपाठपद्धती.

छ

छिन्नारहस्य ६००
 छिन्नाशिरोमणि.
 ज
 ज्योत्स्नापञ्चतंत्र.

ड

डामरतंत्र ६००

त

त्रिजाकल्प.

त्रिपुरासर्वस्व.

त्रोतल.

त्रोतलोत्तर.

तत्वनमैतरंगिणी.

तरणीरहस्य.

तत्त्वशम्भर १२०००

तारातंत्र.

ताराप्रदीप.

तारारहस्य.

ताराभक्तिमुधारणव.

तारामूक.

तंत्ररत्न.

तंत्रमहोदधि.

तंत्रसार.

तंतुविधान.

तंत्रमुक्तावलि.

त्रिपुरासारसमुच्चय १३००

त्रिकुंडिश्वर.

त्रिपुराणवतंत्र ६००

द

दक्षणाम्नतंत्र.

दक्षिणामूर्तिसंहिता.

दक्षिणाम्नतंत्र.

दत्तात्रयतंत्र. ३०००

दमनकपूजापद्धति.

दशमहाविद्याउपनिषद्.

दुतियागपद्धति.

देविमत.

देवीरहस्य ४०००

देवीपुराण १२०००

ध

धनुर्वेद.

न

नारदपंचरात्र ४०००

निर्वाणतंत्र १४०००

निरुत्तर.

नीलतंत्र १४०००

नंदिकेश्वरसंहिता.

नृसिंहपंचाग.

प

पञ्चमाम्न.

पंचामृततंत्र.

परमानंदतंत्र ६००

पाशुपतागम.

पटल.

पद्धति.

पुष्टिकाम्नतंत्र.

पुरुषार्चनचंद्रिका.

पूर्णाभिषेकपद्धति.

पूर्वाम्नतंत्र.

पौष्करतंत्र १२०००

प्रत्यंगीराकल्प.

फ

फेत्कारितंत्र ६००

व

वगलामुखीतंत्र ६००

वालाविलासतंत्र ६००

वालासहस्रनाम.

वालानिपुरारीपद्धति.

बीजकोश.

त्रिंदुमालिनीतंत्र ३०००

ब्रह्मतंत्र.

ब्रह्मयामल.

ब्रह्मास्त्रप्रयोग.

बृहद्योनितंत्र ६०००

बृहड्डामरतंत्र.

भ

भवदेवकल्प.

भावनोपनिषद्.

भुवनेश्वरीतंत्र.

भुतडामरतंत्र.

भूतशुद्धीतंत्र.

भूतोड्डामर.

भैरवतंत्र.

भैरवीतंत्र.

भैरवाष्टकतंत्र.

भैरवनाथतंत्र.

भैरवसर्वस्व.

म

महाभूतडांमर.

महानील.

महानिर्वाणतंत्र १४०००

महाकालसंविहता १९०००

महामायातंत्र.

महासंमोहन.

महादेवमतोत्तर.

महाकालिमत.

महाभैरव.

मकारशोधनसंस्कार

महोद्यताराकल्प.

मत्स्यसूक्त.

मातृकातंत्र तरंग ३९

मालिनीतंत्र.

माहेश्वरीतंत्र.

मुद्राग्रकाश.

मुंडमालातंत्र.

मोक्षखंड.

मंत्रमहोदधि ५०००

मृत्युंजयकल्प.

य

यामलाष्टक.

योगीनीतंत्र ६०००

योगीनिहृदयः

योगीनीजालशम्बर.

योगीनीभैरव.

र

रामरक्षा.

रुद्रयामलतंत्र (लक्ष)

रूपभेद.

वृद्धभेद.

ल

लिगाचंनतंत्र.

लिंगतंत्र.

लिङ्गागम.

व

वर्णाविलासतंत्र,
 वर्षेष्टतंत्र.
 वसिष्ठसंहिता.
 वनदुर्गापटल.
 वाराहीसंहिता ६००
 वामकेश्वरतंत्र.
 वामजुष्ट.
 वातुल.
 वातुलोत्तरतंत्र.
 वाराहीतंत्र ६००
 विश्वसारतंत्र.
 विश्वसारोद्धारतंत्र.
 विष्णुधर्मोत्तर,
 विद्योत्पत्तितंत्र.
 विष्णुयामल,
 विमलतंत्र.
 विजयाकल्प.
 वीरागम,
 वीरतंत्र.

वीरचुडामणी.
 वीणाख्यतंत्र,
 वैशंपायनसंहिता
 वैष्णवीतंत्र.

श

शक्तिसंगमतंत्र ३०००
 शरभप्रयोग.
 शक्तिभैरवतंत्र.
 शक्तियामल.
 शामारहस्य ४०००
 शाक्तक्रम.
 शाक्तवादतरंगिणी.
 शारदातंत्र ६०००
 शारदातिलक १२०००
 शारदापटल.
 श्यामार्चनविधि
 शांडिल्यतंत्र १२०००
 श्यामोपनिषद्.
 श्यामातंत्र.
 श्यामार्चनचंद्रोका,

शिवदुतितंत्र.
 शिवयामल.
 शिवरहस्य ६००००
 शिवकवच.
 शिवागम.
 शुकसंहिता.
 शम्बरतंत्र.
 श्रीचक्रार्चनचंद्रिका.
 श्रीवत्सनारायणीय १२०९०
 प
 पञ्चक्रभेद.
 स
 सनत्कुमारतंत्र.
 सनकसंहिता.
 सनत्कुमारसंहिता!
 सनंदनसंहिता (६, १०)
 सर्वज्ञानोत्तमतंत्र.
 स्वच्छंदसंग्रह.
 सारस्वततंत्र.
 सिद्धभैरवतंत्र.
 सिद्धसिद्धांत ७०००

सिद्धेश्वरतंत्र.
 सिद्धसारस्वत.
 सुदर्शनसंहिता ४०००
 सुंदरतापिनी.
 सुंदरीतंत्र ६०००
 सौम्यतंत्र.
 सौभाग्यरत्नाकर ४०००
 सौभाग्यकल्पद्रुम स्कंद-
 ३०००
 संमोहनतंत्र १४०००
 संकेततंत्र.
 ह
 हनुमत्पटल.
 हनुमत्कवच.
 हटप्रदीप.
 हटयोगप्रदीप.
 क्ष
 क्षेवशुधि.
 ज्ञ
 ज्ञानार्णव ६०००

परिभाषा.

उत्कीलन.
 शापोद्धार.
 वलि.
 पटल.
 कवच.
 पंजर.
 स्तवराजः.
 सहस्रनाम.
 हृदय.
 आसन.
 न्यास.
 महापोढा.
 जारण.
 मारण.
 उच्चाटण.
 स्तंभनः.
 वशोक्तिरण.

पंचमकार.

दशपात्र.

१ वलि २ गुरु
 ३ श्री ४ शंखहेतु
 ५ मुद्रा ६ आत्म
 ७ रस ८ तीर्थ
 ९ सुधा १० परमग्रहस्य
 सर्वाङ्ग्य.

पात्रस्थापन.

शुद्धि.

अमृत.

सिद्धि.

दूतियाग.

श्रीयंत्र

गायत्रियंत्र.

बीज.

पूर्णाभिषेक — शामानो.

पद्माभिषेक. — तारानो.

कुमारीपूजा.

दमनकपूजा

कालियाग.

कालरात्रि — नकै १४

महारात्रि — शिवरात्रि.

महोरात्रि — जन्माष्टमी.

दारुणा — होलि.

कुंडविधि:

सोहन.

विद्वेषण.

नवार्णव.

अर्गला.

कोलक.

८ सीधि.

अणिमा.

गरीमा.

महिमा.

लचीमा.

इशत्व.

वशीत्व.

प्राप्ति.

प्राकाश्य.

९ नीधी.

महापद्म.

पद्म

शख.

मकर.

कछप.

मुकुंद.

कुंद.

नील.

स्वर्व

॥ दीक्षा ॥ ६

कलावति १

पांचायन २

मेधावी ३

साम्राज ४

सामान्य ५

अनुत्तर ६

कर्ता.

शिव.

देवी.
ब्रह्मांडानंदनाथ.
स्वरूपानंद.
आदिनाथ.
सत्यनाथ.
नित्यनाथ.
सिद्धनाथ.
पूर्णानंद.
भास्कराचार्य.
माधवानंद.

यंत्र.

श्रीचक्र.

- १ भूपृष्ठ.
- २ कुर्मपृष्ठ.
- ३ मेरुपृष्ठ.
- स्वस्तिक.
- कुंडलि.
- पट्कोण.
- पंचकोण.

गायत्रियंत्र.
चतुष्कोण.
त्रिकोण.
अष्टदल.

॥ देवता. ॥

श्रीकालि.
महाकाल.
श्रीसुंदरी.
श्यामा,
तारा.
वाराही.
नारसिद्धि.
वैष्णव.
रुद्राणी.
इंद्राणी.
शत्रुवाहना.
चामुंडा.
माहिषामुरमर्दिनी.
शीवा.

शक्ति.
 शरभ.
 नृसिंह.
 सरस्वति.
 उमा
 कुमारी.
 विंयावासिनि.
 राजमातंगी.
 उल्लिष्टचांडालिनि
 अघोरभैरव.
 उन्मत्तभैरव
 कालाग्निरुद्र.
 कालभैरव.
 बाला
 बगलामुखी.
 त्रिपुरसुंदरी.
 सिद्धलक्ष्मी.
 भुवनेश्वरी.
 गौरी.
 देवी.

शितला.
 कमला
 घोरा.
 महामारी.
 शीतला
 सप्तश्रृंगी.
 सिंहासना.
 श्रीविद्या
 कामेश्वरी.
 वज्रेश्वरी.
 ब्रह्माणी.
 भामरी.
 वनदुर्गा.
 महाविद्या
 योगीणी.
 मातृका.
 पूर्णा.
 नारायणी.
 प्रद्युम्नी
 भद्रकालि.

दुर्गा.
 धनुर्धारी.
 खड्गिणी.
 अर्बुदा.
 कामाक्षी.
 तुलजा.
 पद्मा.
 उग्रा.
 अष्टभुजा.
 शरभ.
 रुंडभेरुंड ३३ कोटिहात
 व्याघ्रजा.
 बहुचरा.
 अंबा.
 आरासुरी.
 शैलपुत्रि.
 ब्रह्मचारिणी.
 चंद्रघंटा.
 कुष्मांडा.
 स्कंदमाता

कात्यायनि.
 कालरात्रि.
 महागौरी.
 सिद्धिदात्रि.
 मीनाक्षी.
 शची.
 मेधा.
 सावित्रि.
 विजया.
 जया,
 देवसेना.
 स्वधा.
 स्वाहा.
 मातरा.
 लोकमातरा.
 ब्राह्मी.
 माहेश्वरी.
 कौमारी.
 बालामुखी.
 भैरवी.

धृति.
 तुष्टि
 कुलदेवता.
 वास्तुदेवता
 चिंतामणि.
 छिन्नमस्तका.
 लक्ष्मी.
 नंदिनी.
 नलिनी.
 असितांगभैरव.
 रुरुभैरव.
 भीषणभैरव.
 संव्हारभैरव.
 कपालभैरव.
 क्रोधभैरव.
 रेणुका.
 चंडभैरव.
 कालभैरव.
 वटुभैरव.
 मार्तण्डभैरव.

उच्छिष्टभैरव.
 मुद्रा.
 —
 संव्हारमुद्रा.
 योनिमुद्रा
 अंकुशमुद्रा.
 कूर्म.
 पंकज.
 लिंग.
 मुमुख,
 संपुट
 शकट.
 यमपाश.
 मच्छ.
 मुसल.
 चक्र.
 मुष्टी.
 मृगी.
 शक्ति
 ध्यान.

પરિશિષ્ટ.

કુરુ

વાળા કેટલાક તંત્રમાં ઔષધી ઉપાય, ટાળાટચકા અને મંત્ર વતાવ્યા ત્રિશૂનો નમુનો જણાવા સારુ ડહામર તંત્રનો યોડો ભાગ ઉતારી લીધો છે. એવા પ્રયોગ ઘણાજરા લોટાછે, પળ પાલંડિ, ટોંગી, દંભી, અને અજ્ઞાની, મોઝિયા, મુર્ખ એમની વચ્ચે એ વાત ભાજગડ ચાલેછે. કોઈ છોકરો માગેછે, કોઈ વશીકરણ, કોઈ શત્રુનાશ કરાવા માગેછે અને વાવા હા હા કહેછે. એ પ્રકરણમાં વશી ઘણાં સામીલ થાયછે, ઘડી ઘણીનો વાશીડિયો, ત્રાસ પામેલો વહુઓ, એ પ્રકરણ વહુ ચલાવેછે. યંત્ર, મંત્ર, તોલજો વગેરે અપાય છે તે વદ્ધાય તાંત્રિક માર્ગ છે.

ડહામર.

॥ દેવ્યુવાચ ॥

ઈશ્વરશ્રોતુમિછામિલોકનાથજગત્પતે ॥

પ્રસાદકુસુમેદેવબ્રૂહિધર્માર્થસાધનં ॥૧॥

વશીકરણમુચ્ચાટંમોહનંસ્તંભનંતથા ॥

ચક્ષુર્હાનીર્મનોહાનિશ્રૂતિહાનિતથૈવચ ॥૨॥

જ્ઞાનહાનિક્રિયાહાનોકિલકંચતથાપરં ॥

કાર્યસ્તંભવિશેષેણતત્સર્વવદમેપ્રભો ॥૩॥

॥ ઈશ્વરઉવાચ ॥

શ્રુણુત્વંહિવરારોહેસિદ્ધાર્થયદિપૃછાસિ ॥

તંવદિપ્યામિતેદેવીસર્વતત્સમુદાત્મતં ॥૪॥

प्रथमंभूतकरणंद्वितीयोन्मादनंतथा ॥
 तृतीयंद्वेपणंचाथचतुर्थोच्चाटनंतथा ॥५॥
 ग्रामउच्चाटणंचाथपष्टंचजलस्तंभनं ॥
 वन्हिस्तुस्तंभनंचाथवशीकरणमुत्तमं ॥६॥
 आकर्षणंभुजंगानांमानवानांतथाडुहं ॥
 परपूरप्रवेशंचगजवाजीप्रकोपनं ॥७॥
 गुप्तागुप्ततराकार्यानूरक्षितव्याप्रयत्नतः ॥
 अन्यानपिप्रसंगाश्चबहुनपिवरानने ॥८॥
 सुमेरुंचालयेत्स्थानात्सागरैःप्लावयेन्महीं ॥
 सुर्यचपातयेद्भूमौनेदंमिथ्याभविष्यति ॥९॥
 तथैवेद्रस्यवज्रचपाशंचवरुणस्यच ॥
 यमस्यचतथादंडवन्हेःशक्तिवृथाभवेत् ॥१०॥

॥ ज्वरोकरणं ॥

अथान्यसंप्रक्ष्यामीप्रयोगंतुविदुर्लभं ॥
 येनैवकृतमात्रेणज्वरोगृण्हंतिमानवं ॥११॥
 निर्वकाष्टाकृतिंकृत्वाचतुरंगुलमानवं ॥
 धत्तुरस्यरसेनैवहृदयेनामसंलिखेत् ॥१२॥
 मांसेनवेष्टयेत्तमंत्रंअण्णेतऔरंशतंजपेत् ॥
 उल्कामुखीचामुंडाक्षीरमांसशोणितभोजनी
 अमुकंखःखःअगुकज्वरेणगृह्णाप्यहुंफट्स्वाहा ॥

॥ अथ उच्चाटनं ॥

अथातः संप्रवक्ष्यामी प्रयोगं भुवि दुर्लभं ॥ १ ॥
 येन विज्ञानमात्रेण शत्रो रुच्छाटनं भवेत् ॥ १ ॥
 ब्रह्मदंडि चित्ताभं स्मका कजं घासमान्वितं ॥ २ ॥
 निक्षिपेत् शिरसि शत्रुन् शिघ्रमुच्चाटयेत् रिरिपुं ॥ २ ॥
 सर्पकंचुकमादाय कृष्णोरगा शिरस्तथा ॥ ३ ॥
 निखने यस्य च द्वारे तस्योच्चाटनं गृहात् ॥ ३ ॥

॥ अथ मारणं ॥

मुरा मनुष्यमां संच संमादाय विचक्षणः ॥ ४ ॥
 गृध्रास्थि शत्रुविष्टा च द्वारमध्ये निखादयेत् ॥ ४ ॥
 समाहेन भवेन्मृत्युयथा रुद्रेण भाषितं ॥ ५ ॥

॥ अथ शत्रुनाशनं ॥

लांगुलं गृहगोधस्य मूषकस्य शिरस्तथा ॥ ६ ॥
 श्वेतमंडुकमां संच मूत्रं चैव गजोष्ठजः ॥ ६ ॥
 गृहीत्वा समभागानि मूक्षमचूर्णानि कारयेत् ॥ ७ ॥
 एतानि शोषयित्वा च कल्प्यं कृत्वा पुनः पुनः ॥ ८ ॥
 मंत्रः ॥ ओं ह्रीं यमाय शत्रुनाशनाशाय स्वाहा ॥ ९ ॥
 संजायते ज्वरास्ति त्रिष्विष्यते समरात्रतः ॥ १० ॥
 अष्टोत्तरसहस्रं तु ततो मंत्रं प्रपूजयेत् ॥ ११ ॥

इति उद्दामरे महातंत्रे प्रथमपाटलः ॥ १ ॥

॥ अथस्तंभन ॥

चंद्रस्यचशिरंगृहंनकुलंमकरस्यच ॥

डिडुभस्यशिरोगृहंसर्वाण्येकत्रकारयेत् ॥

अनेनमंत्रयित्वातुततःसिध्यंतिनान्यथा ॥

॥ मंत्रः ॥

औनमोभगवतेस्तंभनायहुंफट्स्वाहा ॥

॥ अथकुंभिकरणं ॥

मूलंकनकविजानोधृतचूर्णसमेततः ॥

खानेपानेप्रदातव्यंततोन्मतोभविष्यति ॥

॥ अथकुट्टिकरणं ॥

अथातःसंप्रवक्ष्यामिकुट्टिकरणमुत्तमं ॥

येनैवकृतमात्रेणकुट्टिभवतिमानवः ॥१॥

भल्लातकरसंगुंजातथामंडूककारिका ॥

गृहगोधासमायुक्ताभक्षेपानेप्रदापयेत् ॥

सप्ताहाजायतेकुट्टियथारुद्रेणभापितं ॥

॥ अथवाशिकरणं ॥

अथातःसंप्रवक्ष्यामिवाशिकरणंपरं ॥

येनविज्ञानमात्रेणलोकोभवतिकिकराः ॥

राणीकहृदयंचूर्णयस्यमूर्ध्नि सनिक्षिपेत् ॥

नियतं किकराभूत्वायावज्जीवसतिष्ठति ॥

॥ अथांजनं ॥

मूपवकस्यचनेत्रस्यसूक्ष्मचूर्णानिकारयेत् ॥
अंजनंरतिमात्रेणगत्रौपश्येत्सथादिवं ॥
एतेपांयोगनामोयंमंत्रहीनानपश्यति ॥

॥ मंत्रः ॥

ओंनमोभगवतेरुद्रायशिवायज्योतिषांपतं
येददातिज्योतिषांवर्तवीर्यावराणास्वाहा ॥
इतिउड्डामरेमहातंत्रेअंजनाधिकारेद्वितीयपटलः ॥

॥ अथलुताकरणं ॥

रुष्णसर्पशिरोगृह्यमुखेनिक्षिप्यसर्पपान् ॥
भल्लातकविभक्तांस्तुरुष्णसूत्रेणवेष्टयेत् ॥
वाल्मिकस्यमृदावेष्टयंअंतर्धूमेनपाचयेत् ॥
सुपक्वंचावेजानीयसप्रगृह्यचसर्पपान् ॥
विपस्यचूर्णकृत्वाचशत्रुमुर्ध्निविनिक्षिपेत् ॥
लुताचसविषांकूर्यान्नात्रकार्याविचारणा ॥

वीजं दत्तात्रेयतंत्र एजप्रमाणे छे तेमायो नीचे लखेला श्लोक
नमुना वास्ते उतार्याछे.

॥ श्रीदत्तात्रेयउवाच ॥

कैलासशिखरासीनंदेवदेवमहेश्वरं ॥
दत्तात्रेयपरीपृच्छशंकरंलोकशंकरं ॥१॥

कृताञ्जलीपुटोभुत्वापृच्छतेभक्तवत्सलं ॥
 भक्तानांचहितार्थायकल्पतंत्रश्चकथ्यते ॥२॥
 कलौसीद्धिमहाकल्पतंत्रविद्याविधानकं ॥
 कथयंतीमहादेवदेवदेवमहेश्वरं ॥३॥
 संतिनानाविधालोकेयंत्रमंत्राभिचारिका ॥
 आगमोक्तापुराणोक्तावेदोक्ताडामरेतथा ॥४॥
 उदिशेमादितंत्रेचकालचंडोश्वरेमते ॥
 राधातंत्रेचउच्छिष्टेधारातंत्रेमृतेश्वरे ॥५॥
 तत्सर्वेकिलनंरुत्वाकलौवीर्यविवर्जिता ॥
 ब्राह्मणोकामक्रोधीचतस्यकारणहेतवे ॥६॥
 विनाकीलकमंलाश्चतंत्रविद्याकथंशिवे ॥
 तंत्रविद्याक्षणांसिद्धिरुपांकुसुमप्रभो ॥७॥
 ॥ ईश्वरउवाच ॥ ॥
 शृणुसिद्धिमहायोगिसर्वयोगवीशारदः ॥
 तंत्रविद्यामहागुह्यंदेवानामपिदुर्लभं ॥८॥
 तवाग्रेकथितंदेवीतंत्रविद्याशिरोमणी ॥
 गुह्याद्गुह्यमहागुह्यंगुह्यंगुह्यंपुनःपुनः ॥९॥
 गुरुभक्त्यायदातव्यंभक्तंनकदाचन ॥
 मानसंशिवभक्तैवददायित्तैसमन्विते ॥१०॥
 शिरंदद्यात्पुतांदद्याच्चदद्यात्तंत्रकल्पकं ॥

यस्मैकस्मैनदातव्यं नान्यथा शंकरोदितं ॥११॥

अथातः संप्रवक्ष्यामि दत्तात्रेयतथाश्रुणु ॥

कलौ सिद्धी महातन्त्रं विना कालेन कथ्यते ॥१२॥

न तथोर्न च नक्षत्रं नियमो नास्ति वासरः ॥

न त्रयं नियमं होमं कालं वेला विवर्जितं ॥१३॥

केवलं तन्त्रमंत्रेण ओपधीं सिद्धरूपिणीं ॥

यस्य साधनमात्रेण क्षणसिद्धिश्च जायते ॥१४॥

मारुणं मोहनं स्तंभं विद्वेषोच्चाटनं वशी ॥

आकर्षणं इंद्रजालं यक्षिणीं च रसायनं ॥१५॥

कालज्ञानं अनाहारं हारं च निधीदर्शनं ॥

बंध्यापुत्रवतियोगं मृत्वात्सासुतजीवनं ॥१६॥

जयवादे वाजिकरणं भूतग्रहनिवारणं ॥

सिंहव्याघ्रभयं सर्पवृश्चिकानां तथैव च ॥१७॥

दधिमत्स्यं घृतं सत्यं नान्यथा शंकरोदितं ॥

गोप्यं गोप्यं महागोप्यं गोप्यं गोप्यं पुनः पुनः ॥१८॥

॥ अथ सर्वोपरि मंत्र ॥

ओं परं ब्रह्म परमात्मने नमः दुत्यतिस्थिति ॥

प्रलयकराय ब्रह्म हरिहराय त्रिगुणात्मने ॥

सर्वकौतुकानीदृश्याय २ दत्तात्रेय नमः ॥

तन्त्राणि सिद्धि कुरु २ स्वाहा ॥

अष्टोत्तरंशतजपेत्सिद्धिः ॥

इति श्रीदत्तात्रेयतंत्रेइश्वरदत्तात्रेयसंवादे ॥

प्रथमोऽपटलः ॥१॥

॥ अथ मारणंइश्वरोवाच ॥

चिताभस्मविपंगुक्तं धत्तूरं चूर्णसंयुतं ॥

यस्यांगे निक्षिपेत् भौमे सद्यो यांति यमालयं ॥१॥

भल्लातकोद्वं तैलं रुष्णासपस्यदंतकं ॥

विपिधत्तूरसंयुक्तं यस्यांगे निक्षिपेत् मृत्तिं ॥२॥

नरास्ति चूर्णं तांबूलोभुक्तमृत्युभवेत् ध्रुवं ॥

सर्पास्ति चूर्णं यस्यांगे निक्षिपेत् मृत्फमाप्नुयात् ॥३॥

चिताकाष्ठं गृहीत्वा तु भौमे च भरणीयुते ॥

निस्वने च गृहेद्वा रेमासे मृत्फभविष्यति ॥४॥

रुष्णसर्पत्वचाग्राह्या तद्वर्तिज्वा लये निशि ॥

धत्तूरबीजतैलेन कब्जलं नृकपालके ॥५॥

चिताभस्मसमायुक्तं लवणं पंचसंयुतं ॥

यस्यांगे निक्षिपेत् चूर्णं सद्यो यांति यमालये ॥६॥

गृहीत्वा वृश्चिकं मांसं कंटकं चूर्णसंयुतं ॥

यस्यांगे निक्षिपेत् चूर्णं सद्यो यांति यमालये ॥७॥

पंचदशालिखेयं त्वं चिताभस्मविलेपतः ॥

स्मशानाग्निं निक्षिपेत् यंत्रं भौमे वा रे मृते रिपु ॥८॥

उष्ट्रविष्टागृहीत्वातुविषचूर्णसमन्वितं ॥
 यस्यांगेनिक्षिपेत्चूर्णसद्योयांतियमालयं ॥९॥
 खरविष्टागृहीत्वातुविषचूर्णसमन्वितं ॥
 यस्यांगेनिक्षिपेत्चूर्णसद्योयांतियमालयं ॥१०॥
 रिपुविष्टागृहीत्वातुनृकपालेतुधारयेत् ॥
 उद्यानेनिखनेद्रूमौयस्यनामलिखेसति ॥११॥
 यावत्क्षुष्यतिसाविष्टातावत्शत्रुमृतोभवेत् ॥
 यस्मैकस्मैनदातव्यंनान्यथाशंकरोदीतं ॥१२॥
 कृकलावशालैयत्ग्राह्यंयस्यांगेर्विदुमात्रतः ॥
 निक्षिपेत्स्त्रीयतेशत्रुयदिरक्षतिइश्वरः ॥१३॥
 गृहेदीपंतुनिक्षिप्तेलवणंविजीयायुतं ॥
 यस्यनामात्मृत्युसत्यंमासमेकोनसंशयः ॥१४॥
 ॥ अथमंत्रः ॥

ॐ नमो कालरूपाय अमुकं भस्मीकुरु २ स्वाहा ॥
 अष्टोत्तरशतं जपेत्सिद्धिः ॥
 इति श्रीदत्तात्रेयतन्त्रे इश्वरदत्तात्रेयतंत्रसंवादे मार
 णनाम द्वितीयपटलः ॥२॥

॥ अथ मोहनं ॥ इश्वरोवाच ॥
 तुलशीबीजचूर्णं तु सह देविरसे शयेत् ॥
 तिलकं च रवौ वारे मोहनं सर्वतो जगत् ॥१॥

हरीतालंअश्वगंधाकदलीसहपेसयेत् ॥
 गोरोचनंसमंयुक्तंतिलंकंलोकमोहनं ॥२॥
 शृंगीचंदनसंयुक्तंवचाकुट्टासमन्वितं ॥
 धूपंदेहेतथावस्त्रंमुखेचैवविशेषतः ॥३॥
 राजाप्रजापशुपक्षीदर्शनांमोहकारकः ॥
 गृहित्वामूलतांबूलंतिलंकंलोकमोहनं ॥४॥
 सिंदुरंकुंकुमंचैवगोरोचनसमन्वितं ॥
 धात्रिरससमंयुक्तंतिलंकंलोकमोहनं ॥५॥
 मनःशिलाचकर्पूरंकदलीरसपेसयेत् ॥
 अनेनैवतुतंत्रेणतिलंकंलोकमोहनं ॥६॥
 सिंदुरंचवचाश्वेतातांबूलंसपेशयेत् ॥
 अनेनैवतुमंत्रेणतिलंकंलोकमोहनं ॥७॥
 भृंगराजअपामार्गलज्वालुसहदेविका ॥
 एभिस्तुतिलंकंरुत्वात्रैलोक्यमोहयेन्नरः ॥८॥
 गृहित्वादुंबरंपुष्पंवर्त्तिरुत्वाविचक्षणैः ॥
 नवनीतेषप्रज्वालयकज्जलंपातयेत्निशी ॥९॥
 कजलंचांजयेनेत्रमोहनंसर्वतो जगत् ॥
 यस्मैकस्मैनदातव्यंदेवानामपिदुर्लभं ॥१०॥
 श्वेतदुर्वागृहित्वानुहरितालंचपेशयेत् ॥
 रोभिस्तुतिलंकंरुत्वात्रैलोक्यमोहयेन्नरः ॥११॥

श्वेतगुंजारसंपुष्यं ब्रह्मदंडीचमूलकं ॥
 लेपमात्रेशरीराणां मोहनं सर्वतो जगत् ॥ १२ ॥
 स्वेतार्कमूलमादाय श्वेतचंदनसंयुतं ॥
 अनेन तिलकं भाले मोहनं सर्वतो जगत् ॥ १३ ॥
 विल्वपत्रं गृहीत्वा तु छायाक्षुष्कं तु कारयेत् ॥
 कपिलाप्यसाद्धेन वटिकृत्वा तु गोलकं ॥ १४ ॥
 एभिस्तु तिलकं कृत्वा मोहनं सर्वतो जगत् ॥
 क्षणं मोहनतां याति प्राणैरपि धनैरपि ॥ १५ ॥
 विजयापत्रमादाय श्वेतसर्पपसंयुतं ॥
 अनेन लेपयेत् देहं मोहनं सर्वतो जगत् ॥ १६ ॥
 गृहीत्वा तु लशीपत्रं छायाक्षुष्कं च कारयेत् ॥
 अश्वगंधासमायुक्तं विजयाबीजसंयुतं ॥ १७ ॥
 कपिलादुग्धसाद्धेन वटी टंकप्रमाणतः ॥
 भक्षणात्प्रातरुत्थाय मोहनं सर्वतो जगत् ॥ १८ ॥
 पंचांगदाडीमीपीष्टा श्वेतगुंजासमन्वितं ॥
 एभिस्तु तिलकं कृत्वा मोहनं सर्वतो जगत् ॥ १९ ॥
 कटुतुंबीबीजतैलेन ज्वालयेत् पटवार्त्तिका ॥
 कज्जलं चांजयेन्नेत्रं मोहनं सर्वतिष्ठुवं ॥ २० ॥
 इति श्रीदत्तात्रेयतंत्रे इश्वरदत्तात्रेयसंवादे मोहनं नाम
 तृतीयपटल ॥ ३ ॥

॥ अथभूतग्रहनिवारणं ॥

॥ ईश्वरउवाच ॥

॥ शीपपत्रपुष्पंचरवीवारेसमुद्वरेत् ॥

उल्लुविष्टाग्रहीत्वातुह्यष्टरोमंचसंयुतं ॥ १ ॥

श्वानविष्टासमायुक्तंमार्जारोवक्त्रसंयुतं ॥

गोमयंचैवसंयुक्तंगंधकंसंयुतंरुतं ॥ २ ॥

स्वेतगुंजासमायुक्तकटुतेलैर्नपाचयेत् ॥

धूपंदत्वाजपेन्मंत्रंभूतवाधाचनस्यति ॥ ३ ॥

राक्षसौभूतवेतालैर्देवभूतचूरीहीपु ॥

डाकीर्नाग्नेतनीचैवधूपदेयपलायते ॥ ४ ॥

डोमोस्मन्नवनवासीनेभूतादिपलायनंकुरुस्वाहा ॥

॥ अथग्रहनिवारणं ॥

॥ ईश्वरोवाच ॥

अर्कमूलंचधर्तुरंअपामार्गस्यमूलकं ॥

दुर्वामूलंवटमूलंअश्वत्थमूलमेवच ॥ १ ॥

शमीपत्रंआम्रपत्रंपत्रोदुंबरमेवच ॥

मृन्मयंपात्रमध्यस्थंदुग्धंघृतसमन्वितं ॥ २ ॥

तंदुलंचणकमुद्गंचगोधूमतिलसंयुतं ॥

गोमूत्रसर्पपाश्वेताकुशाचंदनसंयुतं ॥ ३ ॥

मधुसंयुक्तयेत्तत्रसंध्याकालेशनौदिने ॥

अश्वत्थमूलखननं ग्रहोपद्रवनाशनं ॥४॥
 महादारिद्रहरणं महापातकनाशनं ॥
 यावज्जीवतिसालोके गृहपीडा भवेन्ही ॥५॥
 जैनमोभास्कराय अमुकं सर्वग्रहाणां पीडानाशनं
 कुरु २ स्वाहा ॥

॥ अथ सिंहव्याघ्रसर्पवृश्चिकभयनाशनं ॥
 ॥ ईश्वरोवाच ॥

सिंहं दृष्ट्वानमस्कारं मंत्रजाप्य पुनः पुनः ॥
 पलायंते सिंह सर्वे नान्यथा शं करोदितं ॥१॥
 पुण्याकं न गृहीत्वा तु श्वेताकं स्य तु मूलकं ॥
 धारयेदक्षिणे हस्ते सिंहत्राधाभयं नही ॥२॥
 ॥ मंत्रः ॥

जैनमो अग्निरूपायर्क्षानमः ॥

॥ अथ सर्पनिवारणं ॥

अस्तीकं मुनिराजं च नमस्कारं पुनः पुनः ॥
 स्वप्ने सर्पभयं नास्ति नान्यथा शं करोदितं ॥१॥
 गृहीत्वा पुण्यनक्षत्रे अमृतामूलकं हरेत् ॥
 तन्मूलं धारयेत्कंठे सर्पत्राधाभयं नही ॥२॥
 ॥ अथ व्याघ्रभयनिवारणं ॥

गृहीत्वा शुभनक्षत्रे धतूरं मूलकं तथा ॥

धारयेदक्षेणेवाहौ व्याघ्रवाधाभयं नही ॥१॥

गृहीत्वा शुभनक्षत्रे अपामार्गस्य मूलकं ॥

धारयेदक्षिणे कर्णे वृश्चिको भयनाशनं ॥२॥

॥ अथ अग्निभयनिवारणं ॥

उत्तरस्यांचदोग्भागे मरीचो नाम राक्षसः ॥

तस्य मुत्रपुरीषाभ्यां हुतोस्तं भो भवस्वहा ॥

अनेन मंत्रेण सप्तजलिजलं अग्निमध्ये निक्षिपेत् ॥

अग्निशाम्पाति ॥

गृहीत्वा रवीवारे तु श्वेतकरवीरमूलकं ॥

धारयेदक्षिणं हस्ते अग्निवाधाभयं नही ॥

इति श्रोतृदत्तात्रेयतंत्रे इश्वरदत्तालयसंवादे सिंहव्या

घादिनिवारणं नाम पटलः ॥

॥ आसनस्तंभनं ॥

चर्मकारस्य कुंडानिमलं ग्राह्यं तथारजं ॥

चडाचिरुधिरं युक्तं यस्याग्रे च विनिक्षिपेत् ॥१॥

स्वस्थानेषु भवेत्तंभः सिद्धी योगमुदाहृतं ॥

यस्मै कस्मै न दातव्यं नान्यथा शंकरोदितं ॥२॥

॥ मंत्रः ॥

ओं नमो दिगंबराय अमुकं आसनं स्तंभनं कुरु स्वाहा ।

अष्टोत्तरशतं जप्ते सिद्धिः ॥

॥ अथबुद्धिस्तंभनम् ॥

उष्ट्रविष्टागृहीत्वातुच्छायाशुष्कंतुकारयेत् ॥

तांबुलैरिषुदस्तव्यंबुद्धिरस्तंभनमुत्तमं ॥१॥

॥ मंत्रः ॥

ओंनमोभगवतेशत्रुणांबुद्धिस्तंभनंकुरु २ स्वाहा ॥

॥ अथशस्त्रस्तंभनम् ॥

पुण्याकैःनसमुधृत्यविष्णुक्रांताचमूलकं ॥

वक्त्रेसिरसिधार्यतेशस्त्रसंहरणेनृणां ॥१॥

गृहीत्वापुण्यनक्षत्रेअपामार्गस्यमूलकं ॥

लेपमात्रशरीराणांसर्वशस्त्रनिवारणं ॥२॥

॥ मंत्रः ॥

ओंअहोकुंभकर्णमहाराक्षसैनैकपागर्भसंभूत

परसैन्यस्तंभनंमहाभगवान्बुद्धोज्ञापयतिस्वाहा ॥

अष्टोत्तरशतंजपेत्सिद्धिः ॥

॥ अथशस्त्रलेपः ॥

विष्णुक्रांतानिबीजानोमंत्रभावेनग्राहयेत् ॥

ततैलंग्राहयेत्तयंत्रेविपंचैवसमन्वितं ॥१॥

भिहतातकंचसंयुक्तंशस्त्रलेपंतुकारयेत् ॥

रणेदारुणशस्त्रोवंतस्यखंडप्रजायते ॥२॥

पलायंतेशस्त्रादृष्यायथायुधेपुकातरा ॥

वृथाभवतिशस्त्रं च न भवेत् विद्यते क्वचित् ॥३॥

॥ अथ मंत्रः ॥

ओं नमो विकरालरूपाय महाबलपराक्रमाय ॥

अमुकस्य भुजबंधयदृष्टिस्तंभय २ अंगानि धूनय
पातय २ महीतलेहुं ॥

अष्टोत्तरशतजपेत्सिद्धिः ॥

॥ अथ सेनापलायनं ॥

गोरोचनगलेन ध्वाकाकोलूकस्य पक्षयोः ॥

सेनानी सन्मुखं गच्छेन्नान्यथा शंकरोदितं ॥१॥

शब्दमात्रे सैन्यमक्षये पलायतेति निश्चितं ॥

राजा प्रजागजाश्वादिनान्यथा शंकरोदितः ॥२॥

॥ मंत्रः ॥

ओं नमो भयंकराय खड्गधारिणे मम शत्रुसैन्यं

पलायनं कुरु २ स्वाहा ॥

अष्टोत्तरशतजपेत्सिद्धिः ॥

॥ अथ मेघस्तंभनं ॥

इष्टकाद्वयमादाय स्मशानांगारसंपुटे ॥

स्थापयेत्वनमध्ये च मेघस्तंभकरं भवेत् ॥१॥

॥ अथ गोमहिष्यादिस्तंभनं ॥

उत्प्लूरो मंगृहित्वा तु पशुपरिविनिक्षिपेत् ॥

पशूनां भवते स्तंभसिद्धियोगमुदाहृतं ॥ १ ॥

॥ अथ नौकास्तंभनं ॥

भरण्यां क्षिरवृक्षं च कीलपंचांगुलिं क्षिपेत् ॥

नौकास्तंभ भवेत् शिघ्रं यथा शंकरभाषितं ॥ १ ॥

॥ जलस्तंभनं ॥

पद्मकं नाम यद्रव्यं सूक्ष्मं चूर्णितुं कारयेत् ॥

वापिकुपतडागादिनिक्षिपेत् त्र्यंघ्रयेज्जलं ॥ १ ॥

॥ मंत्रः ॥

ओं नमो भगवते रुद्राय जलस्तंभय ॥ २ ॥

इति दत्तात्रेयतंत्रे चतुर्थपटलः ॥

॥ अथ विद्वेषणं ॥

विद्वेषनरनारीणां विद्वेषं राजमंत्रिणां ॥

मार्जारविष्टामादाय विष्टामादाय मूपकं ॥ १ ॥

पादानां मृत्तिकायुक्तं पुतलिक्रियते नरः ॥

नीलवस्त्रेण संवेष्ट्य मंत्रयित्वा शतेन च ॥ २ ॥

विद्वेषं तत्क्षणाच्चैव भ्रातृतातश्च पुत्रकौ ॥

विद्वेषं जायते सत्यं सिद्धयोगमुदाहृतं ॥ ३ ॥

॥ अथ मंत्रः ॥

ओं नमो नारायणाय अमुकं अमुकेन सह विद्वेषणं

कुरु स्वाहा ॥

इतिदत्तात्रेयतंत्रेइश्वरदत्तात्रेयसंवादेविद्वेषणंनाम
पंचमपटलः ॥

॥ अथउच्चाटणं ॥

ब्रह्मदंडोचिताभस्मंशिवलिंगविलेपयेत् ॥

उच्चाटणंभवेत्स्यस्त्रीपुत्रपशुत्रांधवैः ॥१॥

गृहित्वागर्धभोधूलीवामपादेननिश्चितं ॥

मध्यान्हेकुजवारेचयत्गृहेनिक्षिपेत्नरः ॥२॥

उच्चाटनंभवेत्तस्यजायतेमरणांतिकं ॥

॥ मंत्रः ॥

ओंनमोभगवतेरुद्रायदंष्ट्राकरालयअमुकंसपुत्रबांध
वैसहहन २ पच २ शीघ्रंउच्चाटयं २ हुंफट्स्वाहा ॥
ठं ठं ठं ॥

अष्टोत्तरजपेनसिद्धिः ॥ ॥

॥ अथसर्वजनवशीकरणं ॥

गृहित्वावटमूलंचजलेनसहघर्षयेत् ॥

रवौवारेरुतेयोगंसर्वलोकवशंकरं ॥१॥

हरितालंअश्वगंधंसिदुरंकदलीरसं ॥

तिलकंक्रियतेभालेसर्वलोकवशंकरं ॥२॥

॥ मंत्रः ॥

ओंनमोसर्वलोकवशंकरायकुरु २ स्वाहा ॥

॥ श्री भगमालिनी मंत्र. ॥

ओंहेभगभुगेभगिनीभगोदरीभगांगेभगमालेभगांव
हेभगगुह्येभगयोनीभगनिपातिनीसर्वभगवशंकरीभगरूपे
नित्यक्लिन्नेभगस्वरूपेसर्वाणिभगानिमेह्यानयवरदेसुरेतेभ
गक्लिन्नेक्लिन्नद्रवेक्लेदयद्रावयसर्वसत्वान्भगेश्वरीअसोघे
भगावेद्येक्षुभक्षोभयसर्वसत्वान्भगेश्वरीअसोघेभगवि
द्येक्षुभक्षोभयसर्वसत्वान्भगेश्वरीसर्वाणिभगानिमेवशमा
नयभगमालिनीनित्यश्रीपादंपूजयामिवशंकुरु ॥ २॥

इतिदत्तात्रेयतंत्रेवशंकरणंनामषष्ठमपटलः ॥

॥ अथस्त्रीवशीकरणं ॥

चिताभस्मवचाकुण्ठंतगरंकुंकुमंसमं ॥

पूर्णस्त्रीशिरसिक्षित्वावशीकरणमदुतं ॥

॥ अथपुरुषवशीकरणं ॥

गोरोचनंयोनिरक्तंकदलिरससंयुतं ॥

एतैश्वतिलकंरुत्वापतिवश्यकरंपरं ॥ १॥

लवंगमलजिब्हाचखानेपानेप्रदापयेत् ॥

पतिवश्यकरंसत्यंदासांदासस्तुजायते ॥ २॥

मंत्रः॥ ओम् ॥

नमोमहायक्षिणिपतिमेवशंकुरु २, स्वाहा ॥

॥ अथराजवश्यं ॥

हरितालंअश्वगंधाकपूरंचमनःशिला ॥
 अजाक्षोरेणतिलकंराज्यवश्यकरंपरं ॥१॥
 मंत्रः॥ओंनमोभास्करायंत्रिलोकात्मने ॥
 अमुकमहीपतीमेवश्यकुरु २ स्वाहा ॥
 इतिदत्तात्रेयतंत्रेराजवश्यसप्तमःपटलं ॥

॥ अथआकर्षणं ॥

नृकपालेलिखेन्मंत्रंगोरोचनसहेवचः ॥
 तापयेत्खदीरांगारोत्रिसंध्यंतुप्रयत्नतः ॥१॥
 राजाप्रजाचसर्वेषांसत्यंआकर्षणंभवेत् ॥
 उर्वशीमपिमर्यातिनान्यथाशंकरोदितं ॥२॥
 यस्मैकस्मैनदातव्यंदेवानामपिदुर्लभं ॥३॥

॥ मंत्रः ॥

ओंनमोआदिस्पायअमुकंआकर्षणंकुरु २ स्वाहा ॥

॥ अथईद्रजालकौतुकं ॥

॥ मंत्रः ॥

ओंनमोनारायणायविश्वंभराय ॥

इंद्रजालकौतुकानिदर्शयसिद्धिकुरु २ स्वाहा ॥
 भौमवारेसर्पमुखेनिक्षिप्त्वाकार्पासबीजकै ॥

तद्विजोद्भवकर्पासंज्वालैरंडतैलकैः ॥१॥
 तद्वर्तिज्वालयेत्द्रात्रौसर्पवत्दृश्यतेध्रुवं ॥
 कार्पासानिचबीजानीनकुलोमुखनिक्षिपेत् ॥२॥
 रवौवारेरुतेयोगंतत्कौतुकशाम्यति ॥

॥ अथयक्षिणामंत्रसाधनं ॥

ओंनमोभगवतेरुद्रायकर्णपिशाचायस्वाहा ॥
 अयुतंजपेत् ॥

॥ अथरसायनं ॥

चूर्णहिंगोलकंकट्वावेष्टवस्त्राणियत्नतः ॥
 गर्तिकुण्डेविनिक्षिपेपलाशंकाष्ठवन्दिना ॥१॥
 तद्रुस्माज्जायतेसिद्धिः रिद्धिः सिद्धीः सनामकं ॥
 ताम्रपालेअग्निमध्येविंदुमात्रसनिक्षिपेत् ॥२॥
 तक्षणाज्जायतेस्वर्णनान्यथाशंकरोदितं ॥
 वनेतापुत्रमित्रादिगोप्यंसिद्धिप्रदायकं ॥३॥
 इतिरसायनपटलं ॥

॥ अथकालज्ञानं ॥

अथअनाहारं ॥ अथनिधिदर्शनं ॥
 • अथबंध्यागर्भधारणं ॥ अथजयवादं ॥
 इत्यादिअनेकप्रकरणाः ॥

ઉપર હટ્ઠામરતંત્ર અને દત્તાત્રેય તંત્રના પ્રકરણ લખ્યાં છે, તેના
રાખોમાં પણ આવે છે. તેના પુરાવામાં અગ્નિ પુરાણના અધ્યાય નોંધે
જાર્યા છે.

॥ અથ ત્રયઃ સિંહાદિકશતતમોઽધ્યાયઃ ॥

॥ નાનાવ્રલાની ॥

॥ ઇશ્વરુવાચ ॥

પરસૈન્યં શ્રુણુમહઃ પ્રયોગેણ પુનર્વદે ॥

સ્મશાનાદ્ગારમાદાયવિષ્ટાઙ્ગોલ્લકકાકયોઃ ૧૫

કર્પટે પ્રતિમાલિખ્ય સાધ્યસ્યૈવાક્ષરં યથા ॥

નામાયનવધાલિખ્યારિપોશ્ચૈવ યથાક્રમં ॥ ૧૬ ॥

મૃદ્ધિવત્કેલલાટે ચ હૃદયે ગુહ્યપાદયોઃ ॥

પૃષ્ઠે તુ ત્રાહુમધ્યે તુ નામૈવ નવધાલિખેત્ ॥ ૧૭ ॥

મોઢ્યે ચુદુકાલે તુ ઉચ્ચરિત્વા તુ વિદયા ॥

તાક્ષાચક્રં પ્રવક્ષ્યામિ જયાર્થં ત્રિમુખાક્ષરં ॥ ૧૮ ॥

ક્ષિપર્ઓસ્વાહાતાક્ષાત્માશત્રુરાંગવિપાદિનુત્ ॥

દુષ્ટભૂતઘર્તાર્તસ્ય વ્યાધિતસ્યા તુરસ્ય ચ ॥ ૧૯ ॥

કરોતિયાદશહ કર્મતાદશાં સિધ્યતે સ્વગાત્ ॥

સ્થાવરં જહુ ગમશ્ચૈવ લુપ્તાશ્ચ ણિત્રિમં વિધં ॥ ૨૦ ॥

તત્સર્વનાશમાયાતિ સાધકસ્યા વલ્લોકનાત્ ॥

પુનર્વ્યાપેન્મહાતાદર્યદ્વિપક્ષં માનુષાદૃતિં ॥ ૨૧ ॥

द्विभुजं वक्त्रचक्षुचगजकूर्मधरं प्रभुं ॥

असङ्ख्योरगपादस्थमागच्छन्तं स्वमध्यतः ॥२२॥

असन्तश्चैव खादन्तं तु दन्तं चाहवेरिपून् ॥

चक्षाहताश्च द्रष्टव्याः केचित्पादैश्च चूर्णिताः २३

पक्षपातैश्चूर्णिताश्च केचिन्नृपादिशोदश ॥

ताक्ष्यं ध्यानान्वितो यश्च त्रैलोक्ये ह्यजयो भवेत् २४

पिच्छिकान्तु प्रवक्ष्यामि मन्त्रसाधनजां क्रियां ॥

ओं हूं पक्षिन् क्षिप ओं हूं सः महाबलपराक्रम
सर्वसैन्यं भक्षय २ ओं मर्दय २ ओं चूर्णय २ ओं
विद्रावय २ ओं हूं खः ओं भैरवी ज्ञापयति स्वाहा ॥

अमुचंन्द्रग्रहणे तु जपइकृत्वा तु पिच्छिकां ॥२५॥

मन्त्रयेद्भ्रामयेत्सैन्यं सन्मुखं भजसिंहयोः ॥

ध्यानाद्रवान्मर्हयेच्च सिंहारूढो मृगाविकान् ॥२६॥

शब्दाद्दृग्प्रवक्ष्यामि दूरं मन्त्रेण बोधयेत् ॥

मातृणां च रुकंदद्यात्कालरात्र्याविशेषतः ॥२७॥

दम्भशानभस्मसंयुक्तं मालतीचामरीतया ॥

कार्पासमूलमात्रन्तु तेन दूरन्तु बोधयेत् ॥२८॥

ओं अहे हे महेन्द्रि अहे महेन्द्रि भजत हि ओं

जहि मसानं हि स्वाहि स्वाहि किलि किलि ओं हूं फट् ॥

अरे चांशं दूरं शब्दाज्जपयाभ इगादिपन्ना ॥

अपराजिताचधुस्तूरस्ताभ्यान्तुतिलकेनहि ॥२९॥

ओं किलि किलि विकिलि इच्छाकिलि भूतहनि
शङ्खिनि उमे दण्डहस्ते रौद्री माहेश्वरि उल्कामुखि
ज्वालामुखि शङ्कुकर्णे शुष्कजङ्घे अलम्बुपे हर ओं
सर्वदुष्टान् खन ओं यन्मान्निरीक्षयेद्देवि तांस्तान् मोहय
ओं रुद्रस्य हृदये स्थिता रौद्री सौम्येन भावेन आत्म
रक्षान्ततः कुरु स्वाहा ॥

वाह्यतोमातृःसंलिख्यसकलारुतिवेष्टिताः ॥

नागपत्रेलिखेद्विद्यांसर्वकामार्थसाधनीं ॥३०॥

हस्ताद्यैर्द्वारितापूर्वब्रह्मरुद्रेन्द्रविष्णुभिः ॥

गुरुसङ्ग्रामकालेतुविद्ययारक्षिताःसुराः ॥३१॥

रक्षयानारसिंहाचभैरव्याशकिरूपया ॥

सर्वत्रैलोक्यमोहिन्यागौर्यादेवासुरैरणे ॥३२॥

बीजसम्पुटितं नामकर्णिकायांदलेपुच ॥

पूजाक्रमेणचाङ्गानिरक्षायन्त्रंस्मृतंशुभे ॥३३॥

मृत्युञ्जयंप्रवक्ष्यामिनामसंस्कारमध्यग ॥

कलाभिर्वेष्टितं पश्चात्सकारेणनिबोधितं ॥३४॥

जकारंविन्दुसंयुक्तंओङ्कारेणसमन्वितं ॥

धकारोदरमध्यस्थंवकारेणनिबोधितं ॥३५॥

चन्द्रसम्पुटमध्यस्थंसर्जदुष्टविमर्दकम् ॥

अथवाकारिणिकायाश्चलिखेन्नामचकारणम् ॥३६॥

पुर्व्वेदलेतयोंकारंस्वदक्षेचोत्तरेलिखेत् ॥

आग्नेय्यादौचहुंकारन्दलेपोडशकेस्वरान् ॥३७॥

चतुस्त्रिंशद्वलेकाद्यान्वाह्येमंत्रंचमृत्युजित् ॥

लिखेद्वैभूजं पत्रेतुरोचनाकुंकुमेनच ॥३८॥

कर्पूरचन्दनाभ्यांचञ्चेतसूत्रेणवेष्टयेत् ॥

सिक्थकेनपरिच्छाद्यकलशोपरिपूजयेत् ॥३९॥

यंत्रस्यधारणादोगाःशाम्यन्तिरिषवोमृतिः ॥

विद्यांतुभेलखींवक्ष्येविप्रयोगमृतेर्हरीं ॥४०॥

ओं वातले वितले विडालमुखि इंद्रपुत्रि उद्भवो
वायुदेवेन खीलि आजी हाजा मयी वाहइहादि दुःख
नित्यंकण्ठीचैमुहूर्तान्विया अह मां यस्महं उपाडि ओं
भेलखि ओं स्वाहा ॥

नवदुर्गासप्तजप्तान्मुखस्तन्भोमुखस्तन्भोमुखास्थितात् ॥
ओं चण्डि ओं हूं फट् स्वाहा ॥

गृहीत्वासप्तजप्तंतुखड्गयुद्धेऽपराजितः ॥४१॥

॥ अथ चतुस्त्रिंशदधिकज्ञाततमोऽध्यायः ॥

॥ त्रैलोक्यविजयविद्या ॥

॥ इश्वर उवाच ॥

त्रैलोक्यविजयांवक्ष्येसर्वयन्त्रविमर्दिनीं ॥

ओं हूं क्षूं हूं ओं नमो भगवति दंष्ट्रिणि भीमवक्त्रे
 महीग्ररूपे हिलि हिलि रक्तेनेत्रे किलि किलि महानिखने
 कुलु ओं विद्युज्जिह्वेकुलु ओं निर्मासे कट कट गोनसा
 भरणे चिलिचिलि शवमाला धारणी द्रावय ओं महारौद्री
 सार्द्रचर्मा कृताच्छदे विजृम्भ ओं नृत्य असिलताधारिणि
 भृकुटी कृतापाङ्गे विपमनेत्रकृतानने वसामेदो विलिप्त-
 गात्रे कह २ ओं हस २ कुद्र २ ओं नीलजीमूतवर्णे
 अभ्रमालाकृताभरणे विस्फुर ओं घण्टारवावकीर्णदेहे ओं
 सिसिस्थे अरुणवर्णे ओं ह्रां ह्रीं हूं रौद्ररूपे हूं ह्रीं
 क्लीं ओं ह्रीं हूं ओं आकर्ष ओं धून २ ओं हे हः खः
 वज्रिणि हूं क्षूं क्षां क्रोधरूपिणि प्रज्वल २ ओं भूमि-
 भीषणे भिन्द ओं महाकाये च्छिन्द ओं करालिनि
 क्रिटि २ महाभूतमातः सर्वदुष्टनिवारिणि जये ओं विजये
 ओं त्रैलोक्याविजये हूं फट् स्वाहा ॥

नीलवर्णाग्नेतसंस्थांविंशहस्तांयजेज्जये ॥१॥

न्यासं कृत्वा तु पंचांगं रक्तपुष्पाणि होमयेत् ॥

सङ्ग्रामे सैन्यभङ्गः स्यात् त्रैलोक्याविजयापठात् ॥२॥

ओं बहुरूपाय स्तम्भय स्तम्भय ओं मोहय ओं
 सर्वेश्वरान् द्रावय ओं ब्रह्माणमाकर्षय विष्णुमाकर्षय
 ओं माहेश्वरमाकर्षय ओं इन्द्रं टालय ओं पर्वतान् चा-

लय ओं सप्तसागरान् शोषय ओं छिन्द छिन्द बहु
रूपाय नमः ॥

भुजंगनाममृन्मूर्त्तिसंस्थंविद्यादरिन्ततः ॥

इत्याग्नेये महापुराणे युद्धजयार्णवे त्रै लोक्यविजयविद्या
नाम चतुर्ल्लिंशदधिकशततमोऽध्यायः ॥

॥ अथसप्तत्रिंशिदाधिकशततमोऽध्यायः ॥

॥ महामारीविद्या ॥

॥ ईश्वरउवाच ॥

महामारीं प्रवक्ष्यामिविद्यांशनुविमर्हिनीं ॥

ओं ह्रीं महामारि रक्ताक्षि रुष्णवर्णे यमस्याज्ञा-
कारिणि सर्वभूतसंहारकारिणि अमुकं हन २ ओं दह २
पच २ ओं छिन्द २ ओं मारय २ ओं उत्सादय २ ओं
सर्वसत्त्वशंकरि सर्वकामिके हुंफट् स्वाहेति ॥

ओं मारि हृदयायनमः ॥ ओं महामारि शिरसे
स्वाहा । ओं कालरान्नि शिखायै वौषट् । ओं रुष्णवर्णे
स्वःकवचाय हुं । ओं तारकाक्षि विशुद्धिब्दे सर्वसत्त्व
भयंकरि रक्त २ सर्वकार्येषु हुं त्रिनेत्राय वषट् । ओं
महामारि सर्वभूतदमनि महाकालि अस्त्राय हुं फट् ॥

एपन्यासोमहादेविकर्त्तव्यःसाधकेनतु ॥१॥

शवादिवस्त्रमादायचतुरस्त्रन्त्रिहस्तकं ॥
 कृष्णवर्णात्रिवक्त्रांचचतुर्बाहुंसमालिखेत् ॥२॥
 पटेविचित्रवर्णैश्चधनुःशूलंचकर्तृकां ॥
 खट्वांगन्धारयन्तींचकृष्णाभंपूर्वमाननं ॥३॥
 तस्यदृष्टिनिपातेनभक्षयेदग्रतो नरं ॥
 द्वितीयंयाम्यभागेतुरक्ताजिह्वंभयानकं ॥४॥
 लेलिहानंकरालंचटं प्रोत्कटभयानकं ॥
 तस्यदृष्टिनिपातेनभक्ष्यमाणंहयादिकं ॥५॥
 तृतीयंचमुखंदेव्याःश्वेतवर्णगजादिनुत् ॥
 गन्धपुष्पादिमध्वाङ्गैःपश्चिमाभिमुखंयजेत् ॥६॥
 मन्त्रस्मृतेरक्षिरोगशिरोरोगादिनश्यति ॥
 वदयाःस्ययक्षरक्षाश्चनाशमायान्तिशत्रवः ॥७॥
 समिधोर्निववृक्षस्यह्यजारक्तविमिश्रिताः ॥
 मारयेत्क्रोधसंयुक्तोहोमादेवनसंशयः ॥८॥
 परसैन्यमुखोभूत्वासप्ताहंजुहुयाद्यदि ॥
 व्याधिभिर्गृह्यतेसैन्यन्भंगोभवातित्रैरिणः ॥९॥
 समिधोऽष्टसहस्रन्तुयस्यनाम्नातुहोमयेत् ॥
 अचिरान् ध्रियतेसोपित्रह्मणायदिरक्षितः ॥१०॥
 उन्मत्तसमिधोरक्ताविपयुक्तसहस्रकं ॥
 दिनं वयंससैन्यश्चनाशमायातित्रैरिपुः ॥११॥

राजिकालवर्णैर्होमाङ्गोऽरेः स्याद्दिनत्रयात् ॥
 खररक्तसमायुक्तहोमादुच्चाटयेद्विपुं ॥१२॥
 काकरक्तसमायोगहोमादुत्सादनं हरेः ॥
 वधायकुरुते सर्व्वयत्किञ्चिन्मनसेऽपि ॥१३॥
 अथ सङ्ग्रामसमये गजारूढस्तसाधकः ॥
 कुमारीद्वयसंयुक्तो मन्त्रसन्नद्विग्रहः ॥१४॥
 दूरशङ्खादिवाद्यानि विद्यया ह्यभिमन्त्रयेत् ॥
 महामायापटंगृह्य उच्छेत्त व्यंरणाजिरे ॥१५॥
 परसैन्यमुखो भूत्वा दर्शयेत्तं महापटं ॥
 कुमारीर्भोजयेत्तत्र पश्चात्पिण्डचभ्रामयेत् ॥१६॥
 साधकश्चिन्तयेत्सैन्यम्पापानामिव निश्चलं ॥
 निरुत्साहं विभ्रमैश्च मुह्यमानं च भावयेत् ॥१७॥
 एषस्तम्भो मया प्रोक्तो न देयो यस्य कस्यचित् ॥
 तैलोक्यविजयामायादुर्गैर्वभैरवी तथा ॥१८॥
 कुलिकाभैरवोरुद्रो नृसिंहपटादिना ॥
 इत्याग्नेये माहापुराणेषु दुर्जयार्णवे महामारीनाम
 सप्तत्रिंशदविकशततमोऽध्यायः ॥

॥ अथचत्वारिंशदाधिकशततमोऽध्यायः ॥

॥ वर्यादियोगाः ॥

॥ ईश्वरउवाच ॥

वर्यादियोगान्वक्ष्यामिलिखेद्वाष्टपदेत्विमान् ॥

भृंगराजःसहदेवीमनूरस्यशिखातथा ॥१॥

पुत्रंजीवरुतड्जलौह्यधःपुष्पासुदन्तिका ॥

कुमारोसुद्वजटास्याद्विष्णुक्रान्ताशितोऽर्ककः॥२॥

लङ्गालुकामोहलतांठण्णधस्तुरसंज्ञिता ॥

गोरक्षःकर्कटीचैवमेपशृङ्गीसुहीतथा ॥३॥

ऋत्विजो१६वन्हयो३नागाः८पक्षौ२मुनि३मनू१४

शिवः११वसवो८दिक्१०रसा६वेदा४ग्रह९ऋतु६रवि

१२चंद्रमाः१ ॥ ४ ॥

तियथश्च१५क्रमाद्वागाओपवीनांप्रदाक्षिणं ॥

प्रथमेनचतुष्केणधूपश्चोद्वर्त्तनंपरं ॥५॥

तृतीयेनाञ्जनंकुर्यात्स्नानंकुर्याच्चतुष्कतः ॥

भृंगराजानुलोमाच्चतुर्द्वालेपनंस्मृतं ॥६॥

मुनयोदक्षिणेपार्श्वेयुगाद्याश्चोत्तराःस्मृताः ॥

भुजगाःपादसंस्थाश्चईश्वरामुर्धिसंस्थिताः ॥७॥

मध्येनसार्कशशिभिर्धूपःस्यात्सर्वकार्यके ॥

एतैर्विलिप्तदेहस्तुतिदशैरापिपूज्यते ॥८॥

धूपस्तुपोऽशाद्यस्तुगृहाद्युद्वर्त्तनैस्मृतः ॥

युगाद्याश्वाज्जनेप्रोक्तावाणाद्याःस्नानकर्मणि ॥९॥

रुद्राद्याभक्षणेप्रोक्ताःपक्षाद्यापानकेस्मृताः ॥

ऋत्विग्वेदवर्त्तनयनैस्तिलकंलोकमोहनं ॥१०॥

सूर्याग्निदशपक्षैश्चशैलैःस्त्रिलेपतोवशा ॥

चंद्रेन्द्रफणिरुद्रैश्चयोनिलेपाद्वशाःस्त्रियः ॥११॥

तिथिदिग्गुणवाणैश्चगुटिकातुवशंकरि ॥

भक्ष्येभोज्ये तथापानेदातव्यागुटिकावशे ॥१२॥

ऋत्विग्ग्रहाक्षिशैलैश्चशस्त्रस्तम्भमुखेधृता ॥

शैलेन्द्रवेदरंध्रैश्चअङ्गलेपाज्जलेवसेत् ॥१३॥

वाणाक्षिमनुरुद्रैश्चगुटिकालुत्तृपादिनुत् ॥

विपोऽशदिशावाणैर्लेपात्स्त्रादुर्भगाशुभा ॥१४॥

त्रिदशाक्षिदेशानेत्रैर्लेपात्क्रांटेचपन्नगैः ॥

त्रिदशाक्षेशभुजगैर्लेपात्स्त्रासूयतेसुखं ॥१५॥

सप्तदिङ्मुनिरंध्रैश्चद्युतजिह्वस्त्रलेपतः ॥

त्रिदशाक्ष्यब्धिमुनिभिर्ध्वजलेपात्स्त्रासुतः ॥१६॥

यहाद्विसर्पत्रिदशैर्गुटिकास्यात्त्वशंकरि ॥

ऋत्विक्पदास्थितौपध्याः प्रभावः प्रतिपादितः १७

इत्यामेयेमहापुराणेषुद्वयार्णवेपोऽशपदकानाम्

चत्वारिंशदधिकशततमोऽध्यायः ॥

॥ अथद्विचत्वारिंशदाधिकशततमोऽध्यायः ।

॥ मन्त्रौपधादिः ॥

॥ इत्थरउवाच ॥

मन्त्रौपधानिचक्राणिवक्ष्येसर्वप्रदानिच ॥

चौरनाम्नोवर्णगुणोद्भिन्नोमात्राश्वतुर्गुणाः ॥१॥

नाम्नाल्लतेभवेच्छेषश्चौरोऽथजातकंवदे ॥

प्रश्नेयेविपमावर्णास्तेगर्भेपुत्रजन्मदाः ॥२॥

नामवर्णैःसमैःकाणोवामेऽक्षिणविपमैःपुनः ॥

दक्षिणाक्षिभवेत्काणंस्त्रीपुत्रामाक्षरस्यच । ३॥

मात्रावर्णाश्वतुर्निम्नावर्णपिण्डेगुणेरुते ॥

समेच्छाविपमेनास्याद्विशेषेचमृतिःस्त्रियाः ॥४॥

प्रथमंरुपशुन्येऽथप्रथमंघ्रियतेपुमान् ॥

प्रभंसुक्ष्माक्षरैर्गृह्यद्रव्यैर्भागेऽखिलेमतम् ॥५॥

शानिचक्रंप्रवक्ष्यामितस्यदृष्टिपरित्यजेत् ॥

राशिस्थसप्तमेदृष्टिश्चतुर्दशशतेर्द्विका ॥६॥

एकद्वाष्टद्वादशमपाददृष्टिश्चतंत्यजेत् ॥

दिनाधिपःप्रहरभाक्शेषायामर्द्धभागिनः ॥७॥

शनिभागन्त्यजेशदेदिनराहुंवदामिते ॥

रवीपूर्वंऽनिलेमंदेगुरीयाम्येऽनलेभृगी ॥८॥

अग्नीकुजेभवेत्सौम्येस्थितेराहुर्बुधेसदा ॥

फणिराहुस्तप्रहरमैशेवन्हौचराक्षसे ॥९॥
 वायौसंवेष्टयित्वाचशत्रुंहंतीशसन्मुखं ॥
 तिथिराहुंप्रवक्ष्यामिपूर्णिमाग्नेयगोचरे ॥१०॥
 अमावास्यावायवेचराहुःसन्मुखशत्रुहा ॥
 काद्याजान्ताःसन्मुखेस्युःसाद्यादान्ताश्चदक्षिणे ११
 शुक्लेत्यजेतकुजगुणान्धाद्यामान्ताश्चपूर्वतः ॥
 याद्याहान्ताउत्तरेस्युस्तिथिदृष्टिंविवर्जयेत् ॥१२॥
 पूर्वाश्चदक्षिणास्तिस्त्रोरेखावैमूलभेदके ॥
 सूर्यराश्यादिसंलिख्यदृष्टौहानिर्जयोऽन्यथा ॥१३॥
 विष्टिराहुंप्रवक्ष्यामिअष्टौरेखास्तुपातयेत् ॥
 शिवाद्यमंयमाद्यायुंवायोरिन्द्रंततोऽम्बुपं ॥१४॥
 नैर्ऋताश्चनयेचंद्रचन्द्रादग्निंततोजले ॥
 जलादीशेचरेद्राहुर्विष्टयासहमहाबलः ॥१५॥
 ऐशान्यांचतृतीयादौसप्तम्यादौचयाम्यके ॥
 एवंरुष्णेसितेपक्षेवायौराहुश्चहन्त्यरीन् ॥१६॥
 इन्द्रादीन्भैरवादींश्चब्रह्माण्यादीन्ग्रहादिकान् ॥
 अष्टाष्टकंचपूर्वादौयाम्यादौवातयोगिनीं ॥१७॥
 यमादिशंवहतेवायुस्तत्रस्योघातयेदरीन् ॥
 दृढीकरणमाख्यास्येकण्ठेबाह्यादिधारिता ॥१८॥

पुण्योभृताकाण्डलक्ष्यंवारयेत्शरपुङ्खिका ॥

तथापराजितापाठाद्वाभ्यांखड्गंनिवारयेत् ॥ १९ ॥

ओं नमो भगवति वज्रशृङ्खले हन२ ओं भक्ष२

ओं खाद ओं अरे रक्तं पिव कपालेन रक्ताक्षि रक्त-
पटे भस्मांगि भस्मालितशरीरे वज्रायुधे वज्रपाकारांने
चिते पूर्वा दिशं बन्ध२ ओं दक्षिणां दिशम्बन्ध२
ओं पश्चिमां दिशम्बन्ध२ उत्तरां दिशम्बन्ध२ नागान्
बन्ध२ नागपत्नीर्वन्ध२ ओं असुरान् बन्ध२ ओं
यक्षराक्षसपिशाचान् बन्ध२ ओं प्रेतभूतगंधर्वादयो ये
केचिदुपद्रवास्तेभ्यो रक्ष२ ओं उर्ध्वं रक्ष२ अधा रक्ष२
ओं क्षुरिक वन्ध२ ओं ज्वल महाबले घटि२ ओं
मोटि२ सटावलिवज्राग्निवज्रप्राकारे हुं फट् ह्रीं हूं श्रीं
फट् ह्रीं ह्रीं फूं फैं फः सर्व ग्रहेभ्यः सर्वव्याधिभ्यः
सर्व दुष्टोपद्रवेभ्यो ह्रीं अशोपेभ्यो रक्ष२ ॥

ग्रहज्वरादिभूतेषु सर्वकर्मसु योजयेत् ॥

इत्याग्नेये महापुराणे युद्धनयार्णवे मंत्रोपधादिर्नाम

द्विचत्वारिंशदधिकशततमोऽध्यायः ॥

સદર્હુ ઉપરથી એમ સમજવામાં આવશે કે તંત્ર અને પુરાણોની મા-
 ઇવંદિ છે. સારાંશ હિંદુસ્થાનમાં સાચી વિજ્ઞાનો આરંભ થયો. માયા,
 ઔષધી, ગ્રહ, તર્ક, સંવધી શાસ્ત્રોનો વિદ્વાન લોકોએ પાયો ઘાલ્યો.
 એટલામાં સંપત્તિની અંધાધૂંદમાં મૂઝના સય શોધક જે વિદ્વાન હતા તે
 ગયા પછિ, તેમની સંતતિ, તોફાની અને પાછંડી થઈ. અને તેમણે
 સય જોઈવાનું અને દટ, પદાર્થનો ઉપયોગ જાણવાનું કામ છોડી
 દિધું. અને અસત્ય, પાછંડ, અને દંભનો ઢંકો વગાડ્યો. અને જુઠા,
 મંત્ર જતર, અજ્ઞાની, લોકોને છેતરવાને વાસ્તે મનકલ્પનાથી, લખવાનું
 કામ શરૂ કર્યું, અને તે ઉપર કોટયાવધી ગ્રંથ રચ્યા. તેમાં અનેક
 કલ્પિત, જુઠા, સુતના મંત્ર, અને તંત્ર, અને પાછંડી ક્રિયા, વતાવી
 તેથી લોકોનું મન સય અને સૃષ્ટ પદાર્થ ઉપરથી નાશી ગયું. શાનું
 અધિ સ્તંભન ? એ જાણ્યું હોય તો, ધિમા કરવાની શી જરૂર ? ઉ-
 જાટન, જાણ્યું હોય તો, આટલા જાહાજ અને વાહાણો અને રેલવેની
 શી જરૂર ? સૈન્ય સ્તંભ—સેનાની સ્તંભ, જયવાદ, શ્લોકો ઉપાસથી
 સૈન્યનો નાશ થતો હોય, અને જય મળતો હોય, તો આટલી તોપો,
 અને બંદુકો, અને કવાયતો, શાવાસ્તે રાખવી પડે ? એક મંત્રશાસ્ત્રોને
 સાથે રાખિયે તો દશ પલટણો નાશી જાય. ભારત વૈજ્ઞાની ગ્રંથ છે,
 તેમાં પણ અસ્ત્ર અને મંત્ર પ્રયોગ લખ્યા છે. ત્યારે ભારતના પેહેલાં એ
 વડો રસ્તો ચાલતો હશે. અને પદાર્થ વિજ્ઞાન, અને સય શોધ હુંવી
 ગયાથી, ઘણો કાઝ ગયો, તેથી હિંદુ લોકોની પડતી થઈ. આવા
 જુઠાનમાં, હિંદુલોક ગર્ક થયા, તે અરસામાં અન્યદેશના લોક પરમે-
 શ્વરની રૂપાથી, સય શોધ કરવા લાગ્યા, તેમણે વાજકર્મ ઉત્પન્ન

કયું, તેથી વાહાણો ચાલેછે, વળતર, ટંકસાઝ, શાંદ કરવાનું, પાણી
 ફાંદવાનું इत्यादिक, મનુષ્ય શક્તિથી, અને જનાવરની શક્તિથી, ન થાય
 એવાં કામોં ચાલેછે. અને તેથી વ્યાપારનું રૂપ ફરી ગયું. રોજગાર
 ગયો. પરદેશની સામગ્રિ ખાંદને, હિંદુલોક હતવર્ષ, હતલક્ષ્મી, હતગર્વ,
 હતરાજ્ય, હતએક્ય, હતસંપદા થઈને, હજારવર્ષથી રહ્યાછે. યુદ્ધની
 કુશલતા, અને શસ્ત્રો નવા નિકલ્યા, તેથી સર્વ રાજા અપજય પામીને,
 ધૂલમાં ગયા. બ્રાહ્મણ, અને મંત્ર શાસ્ત્રિ, ગ્રહણમા અને, મસાળમાં
 જપ કરતા રહ્યા. અને ઓરઢિમાં દેવીનું પૂજન અને ધ્યાન કરતા રહ્યા.
 છોકોની અક્લ જાતિ રહી, શુ માનવુ, અને શુ ન માનવુ, તેનો આધાર
 રહ્યો નહિ. રાજા, મંત્રશાસ્ત્રિને લોક્ષતા કરેછે સિદ્ધિ હાત આવશે એ
 ઉમેદથી અનુષ્ઠાનો કરાવેછે, આવા તુફાનમા દ્રવ્યનો વ્યય થાયછે, ત્યારે
 ધરે કામે લગાડવા વાસ્તે, ભાગ રહ્યો નહિ. નવા ગ્રંથ લખવાને, પૈસો
 નથી, વિદ્યા મળવાને, પૈસો નથી, મોટાં યાંત્રિક કારખાનાં કરવાને
 વાસ્તે પૈસો નથી, પરદેશમા જવાને, પૈસો નથી, સુવારો કરવાને પૈસો
 નથી. વરઘોડાને વાસ્તે પૈસો છે, વરો કરવાને પૈસો છે, યાત્રા કરવાને છે,
 મંદિરોમાં અર્પણ કરવાને, બ્રાહ્મણ જમાડવા વાસ્તે છે. રાજાને ઘેર પણ
 એજ પ્રમાણે નિરુપયોગી ખર્ચ કરવાને વાસ્તે પૈસો છે, નિશાઝ સ્થાપવાને
 વાસ્તે, પૈસો નથી. સારા માણસને પગાર આપવાને પૈસો નથી, હુદ્દા
 છુટ્ટે લાયક છે તેમને વાસ્તે છે. મુર્ખ મશ્કેરા, નીચ લોકોને વાસ્તે, છે. એ
 પ્રમાણે સર્વ દેશની સ્થિતિ હિમાલયથી તે કંન્યાકુમારી સુધી એક સરલો છે.
 તે પ્રમાણે દરિદ્ર વધેછે. ત્યારે આપણે શુ કરવું ? આ પાલાડિ, તૂતના, ઘ્યાલ
 મુકી દેવા. અને સત્ય અને પ્રમાણથી જે વાત સિદ્ધ છે, અને જે પદાર્થ જોવામા

આવેછે, તેના અનુભવથી જે ગુણ માલુમ પડે તે સ્વરા, બાકિ બહુ તુફા-
 નછે તેનો આશ્રો કરવો નહિ. ધર્મશાસ્ત્ર પણ જે આપણને કનડતુ હોય
 તે કાઢિ નાખવું, લગ્ન સમંધી રીત માત, પરદેશમાં જવાની રીત,
 વિધવા વિશે ક્રૂર નિયમ, જેથી લોકોને દુઃખ થાયછે તે કાઢી નાખવાં.
 અને તેને વદલે વીજા કરવા. પ્રાચીન કાલથી એમ કરતા આવ્યાછે. •
 'કલિયુગ' ચાલ્યું ત્યારે કેટલાએક નિયમ ફેરવો નાહ્યા. અસલનો ધર્મ •
 આજ એક સોમે ભાગે ચાલતો નથી. ત્યારે વિદ્વાન વિચારવંત લોક
 જ્યાંહાં સુધિ દેશમાં હતા, ત્યાં સુધિ એ પ્રમાણે વિધિનો નિષેધ, અને
 નિષેધનો વિધિ, કરતા આવ્યા પછિ મૂર્ખ થયા, ત્યારથી એમ કહેવા
 લાગ્યા, કે આપણાથી કશું ફેરવાય નહિ. એમ કહિને વદાય બાઝક
 કે જનાવર જેવા, અટકી રહ્યાછે. પણ હાલ વિચાર વધવા લાગ્યો છે,
 પુસ્તકો વધવા લાગ્યાંછે, વિદ્યા વધેછે, સર્વપ્રાચીન મૂલો ઉપર પ્રકાશ
 પડવા લાગ્યો છે, તેથી ક્રમેકરીને એની અસર થશે, અને સારા દાહાડા
 આવશે એવી આશાછે. દુરાગ્રહી, તૂતપાણડના, અભિમાની મરતા જાયછે,
 અને ઉત્પન્ન થોડા યાયછે. ઇંગ્રેજ સરકારની છાયા તઠે વિચારનો વૃક્ષ
 વધશે, પણ દેશિરાજાનું એવું ધોરણ નથી, કારણ કેઝવળી પામેલાં કોઈ
 વિદ્વાન રાજા નથી, જે છે તે કેવળ અજ્ઞાની અને દુર્ગુણી છે, તેમના
 તાપમા વિચાર બઝિજાયછે. વિદ્વાન ઠેકાણુ નથી, તો પણ આશા છે,
 આગળ જતાં એમને પણ મળવાની જરૂર પડશે, એમની સંતતિ પણ
 મળશે. •છેક, અંધારુ રહશે નહિ. બહુકાઝનું અંધારુ તે તરત જાય નહિ.
 સુર્યોદય થતાં પણ ધિરે ધિરે, અંધારુ જાય છે. ત્યારે આજના દેશને

વઝગી પડેલું અંધારુ એકદમ કેમ જાય? પણ જેટલા પ્રકાશ થશે તેટલા કરવા સરા,

હિંદુસ્થાનમાં મોટું જહર એજ છે, કે વિચાર સમૂહદો ગયો. કેટલા એક નિયમ, કેવળ મૂર્ખાઈથી, પાડે છે. તેમાં કશો આધાર નથી, એવાં હજારો નિયમ માને છે, પણ કોઈ એ નિયમ વિષે સત્ત્વ કે અસત્ત્વ છે, તેનો વિચાર કરતા નથી. શાસ્ત્રમાં કોઈ ટેકાળે એ નિયમ છે, કે નહીં એનો તપાસ કરતા નથી. સ્ત્રી શાથી પાડે? એ સ્ત્રીથી કલ છે કે નહિ, તેનો વિચાર કરતા નથી. તેજ પ્રમાણે અનેક સ્ત્રી, અને સંપ્રદાય, અને રીતમાત્ર, ચાલે છે પણ તેનો શોધ કરતા નથી. આંધળાની પેઠે હેંટતા જાય છે. અનેક શંખલા પોતાને ચહાતે ઘડિ ઘડિને બંધન કરેલું એવું રાષ્ટ્રવીજું પૃથ્વી ઉપર નથી. પરદેશના લક્ષાવધી લોક આવીને આ દેશમાં રહ્યા, અને આ ભૂમીના સ્ત્રી વારસ તે ભિક્ષમાગતા થયા, અને આ દેશનો લક્ષ્મી, અને સંપત્તિ, હજાર રસ્તેથી બાહર જાય છે, તેને અટકાવાની તકવીજ કે વિચાર કરતા નથી. એવી પ્રેતાવસ્થા, પામેલા લોક અન્યત્ર છે, એ જાણતું નથી, જે પ્રમાણે એક વાસણને હજાર કાળાં પડે છે, તેમાં જલ રહેતું નથી. તે પ્રમાણે હાલ આ દેશસ્ત્રી પાત્રને કાળાં પડ્યાં છે અને તેમાંથી ધન નિકળી જાય છે. પણ કોઈ તેને અટકાવતું નથી. હવે કેવી હાલત જોઈએ કે તેમાં આ દેશ આવે તો જાગૃત થાય? તેની કલ્પના થતી નથી. આ દેશમાં સ્ત્રી વિદ્યાની વૃદ્ધિ કરવાની ઘણી છે, સ્ત્રી પાવાનું જાણે છે, પણ કરવાનું જાણતા નથી. પાણી સોંદવાની ઘણી છે, લોહોટું, તાંબું, કપોલ, કોયલ, રૂપા-દિક ઉપયોગી વસ્તુ ઘણી છે પણ તેનો તપાસ કોઈ કરતું નથી. પ્રા-

હાથ આઝસું તે મક્કતનું લાવાનું શિલ્પાછે, બીજી નાતના લોક અજ્ઞાની
 છે, રાજા તે કરતાં અજ્ઞાનીછે, ત્યારે ઉદ્યોગ કરવાને કોઈ રહ્યો નથી.
 એ પ્રમાણે સાંપ્રત સ્થિતીછે. ગ્રહસ્થ લોક, વ્યવહારમાં જાણેછે. પણ તે
 મટ ભાઈથી દબાઈ જાયછે. એવું કોઈ ગામ નથી કે જેમાં અજ્ઞાની
 મટ ભાઈનું પ્રાવલ્ય નથી. ગ્રહસ્થ લોકોમાં, હિંમત નથી. અને મટ,
 વેદિયા, શુકલને માન આપેછે, તેથી તેમને આજ્ઞાંકિત કરેછે, અને
 પોતાનું જોર વધારે વતાવેછે. આ મટભાઈનું જોર નાશ પામવું જોઈયે.
 અને સદ્ ગ્રહસ્થોનું જોર વધવું જોઈએ. એ લોકનો જમાવ મોટો છે.
 નિરુદ્યોગી દેશ તેમાં, ખિચારી વધારે હોય તો, તે આશ્ચર્ય નથી. તેથી
 ગ્રહસ્થોને એ લોક લાઝેછે કે હમે તમારે ઘેર આવિયે નહીં, શ્રાદ્ધ
 જામિયે નહીં, વાઝવામાં આવિયે નહીં, એમ કહે તારે ગ્રહસ્થોને એમ
 લાગેછે કે આપણે આવરુ જશે એ નાગા લોકો સાથે ક્યાંહાં સુધિ
 પહોંચિયે? માટે ગમે તે ગોઠવણ કરીને, ગ્રહસ્થ લોકોયે સ્વતંત્ર થવું
 જોઈએ. આવા અજ્ઞાની લોકોના જોરથી જાંહાં સુધિ ગ્રહસ્થો પરતંત્રછે;
 ત્યાંહાં સુધિ કશો સુધારો થાય નહિ. એ પણ એક મોટું કારણછે.
 પુરોપલ્લડના લોક જાંહાં સુધિ ધર્માધ્યક્ષ લોકોના તાબે હતા, ત્યાંહાં સુધિ
 કશો સુધારો થયો નહિ, પણ અજ્ઞાની અને નિર્વજ્ઞ રહ્યા. તેજ પ્રમાણે
 આ મરખંડ ઘણા વરસથી ગાંડિયા જેવા ધર્માધ્યક્ષને તાબે રહ્યું. તેનું
 કદ આ થયું કે, વિચાર વધ્યો નહીં. મંત્રનું મહાતમ, ભૂત, પિશાચની
 સત્યતા, અદ્ભૂત કયા, છોટો ભૂગોળ, છોટું જ્ઞાન, જેનો કશો તાઝ
 મેઝ નથી તેનો પૈલાવો થયો. સાચી વાત ડુબી. ધર્માધ્યક્ષ સર્વ દેશમાં
 પોતાનો સ્વાર્થ લોઝેછે, બિજું એ દેખતા નથી. તેથી એમની બુદ્ધિ માઠી

હોયછે. ગ્રહસ્ત, મુઠદિની અક્કલ એમના દાવથી વહાર પડતિ નથી. મટ ભાઈની અક્કલ, તો ખીચારી જેવો હોય. એમને સોવત, કે અમ્માસ, કે દેશાટણ નથી. શા સાધનથી એમની અક્કલ વધે ? માટે એમની બુદ્ધિ અતિ સંકોચિત રહેછે. એમનામા, રાજકારમાર કરે એવો કોઈ નથી, સેનાપતિપણુ કરે એવો નથી, યાત્રિક કારખાના ચલાવે એવો નથી. ન્યારે શા કારણથી એમને પૂજવા ? માટે ગ્રહસ્થોના હુકમ પ્રમાણે એમને ચાલુ જોડે. એ વાત વાજવોછે, પણ એ વાત કોઈ દાહાડે એ ગર્વોષ્ઠ લોક માનવાના નથી. માટે જેમને નુકસાન થાયછે તેમણે વિચાર કરવો જોડે. સામો વિચાર કરસે એ આશા રાખવી નહીં.

તંત્રમાં જેવા તોફાનો જંત્ર મંત્રના છે, તે ઘાટના પુરાણમા પળછે. જ્યોતિષ વૈદ્યકના ગ્રંથમા પણ એવા તોફાનો ઘણાછે. કયા ઇતિહાસના ગ્રંથમા પળછે. એનું કારણ, અસલના જેટલા ધર્મ તેમા કૂરતા, નિર્દય-પણુ વધારેછે. અન્ય દેશના ધર્મ પણ અસલના વલ્લતમા એવાજ હતા. આદિ વાઙિ નાખેછે એ જોડેને લોકોને એવી ધ્રાતિ યદી કે એ જાનાર દેવછે. અને વીમા દેવ પણ જાનારાછે તે એના મુખથી જાયછે. અન્ય દેવ પણ જાઝ જાઝ કરનારા ગધિરને જાહનારા મહા ડગ્ર તેમને જનાવરો માણસો આપિને સંતુટ કરવા જોડે, હોમ કરવાનો ચાલ અસલથી પડેલો તેનું કારણ દેવ કોઈનો મિત્ર કે બાપ નથી પણ ગાઈકવાઢિ કામદાર જેવો લોભિ અને નાશ કરનારો એવોછે તોયે તેને આપિને સંતુટ કરવો એવી વચ્ચનાથી હોમ ચાલુ થયો. પણ હોમ કરવો એ મુર્ખાઈછે. પ્રપમ કવ્ય નાશ ઉત્તમ પદાર્થ વાઙિ નાખવા અને લોભિ મિત્રારી. મસક દેવને વચ્ચના કરવી. એ વચ્ચના અયોગ્યછે એનું માલમ પઢવાથી મૂક

તૃપ્ત કરીને દેવોની પ્રસન્નતા મેઝવવાનો ધર્મ એટલે કર્મકાંડ મુકીને શુષ્ક અને લુરેલા વેદોંત ઉત્પન્ન થયો તેથી કાપર થયાથી સુંદર રૂપનું મંજન ઉત્પન્ન થયું પણ સ્ત્રી કલ્પનાથી દુર રહ્યા. અને અનેક મત્તોને અનેક દેવ ઉત્પન્ન કર્યા. માહિમન સ્તોત્રમાં લખ્યું છે કે:-

રૂચીનાં વૈચિત્ર્યં દ્વજુકુટિલનાનાપથજુપાં ॥

ત્રયીસાલ્યયોગં પશુપતિમતં વૈષ્ણવમિતિ ॥

મુંબઈ સરકારે બુક નંબર ૩૯ ભાગ ૨ જામાં મનુષ્યવધ અને બાઝહત્યા વિશે સરકારમાં કામ ચાલેલું તે સબધિ કાગઝ પત્ર છાપ્યા છે. તેમાં મુંબઈના ગવર્નર સાહેબ હાનરેબલ ડંકનને કર્નેલ વાકર વડોદ્રાના રેસિડેન્ટ સાહેબે તારીખ ૧૬ માર્ચ ૧૮૦૮ નો રીપોર્ટ કર્યો છે. તેમાં કલમ ૨૦૮ છે તેના તાજા કલમમાં પાને ૩૬ મે કરાડા બ્રાહ્મણોની મનુષ્યવધ કરવાની ચાલ વિશે સવિસ્તર લખ્યું છે. એવી ચાલ ઘણે ઠેકાણે હિંદુસ્થાનમાં હતિ, તે બંધ કરવાને ઘણો પ્રયત્ન સરકારે કર્યો છે. નાગપૂર જબલપૂર ગુમસુર પરગણામાં ચોંડ લોકે મનુષ્યવધી કરે છે. જે એમ સમજે છે કે આવો બધી કર્યા વિના વરસાદ પડે નહીં. પાક સારો થાય નહીં. માણસને બાંધીને તેના ઉપર હજારો માણસ હયાયારો લેઈને તેના અંગના કકડા કાઢી લે છે એને મેરિયાં પૂજા કહે છે. સતિ બાઝ્યાની ચાલ હતિ તેના દાસલા ૧૮૧૧ થી ૧૮૨૪ સુધી રાખ્યો છે. તે ઉપરથી એ નવ વર્ષમાં ૬૬૩૨ વિયવા વધી મુદ. મોટાં મોટાં કામ રમારતો બાંધતાં તે વચ્ચે મનુષ્ય દાટતા અને વાસ્તુના ગ્રંથમાં પણ વધી કરવા વાસ્તે લખ્યું છે. હિંદુસ્થાન, ને ગુજરાત, ને કાઠિયાવાડ, કંઠ, રાપાદિ પ્રાંતમાં કન્યાને દુધ પિતિ કરતા, કેટલેક ઠેકાણે

મારવાનો ચાલ બંધ પડ્યોછે પણ છોકરા અર્પણ કરેછે. પુના પાસેજે
 'જુરોછે તાંહાં શંદોબા દેવછે તેને પુત્ર અને પુત્રિયો અર્પણ કરેછે ત્યાર
 પછિ તેમનુ નામ વાધ્યા અને મુરઝી પાડેછે. એ પ્રમાણે કોંકણમાં મા-
 વિણિયો કરેછે. તુઝજાપૂરમાં ભૂત્યા કરેછે. કેટલાએક ઠેકાણે પઢિમર-
 વાનિ જગા હતિ સત્યશૃંગી દેવિના ઢુંગર ઉપર અને શૂલ પાણિ મહાદેવ
 પાસે ઢુંગર ઉપરથી કુદિ મરતા આ વિગેરે એવી જગાઓ ઘણીછે. આજ
 કેટલાએક ઠેકાણે જિવતા દાટેલા પુરુષોનિ કબરોછે. અમદાવાદમાં
 ભિમનાથમાં અને દુધેશ્વર પાસે બેચરાજિમાં એવી સમાધિયોછે. સમ્રાટ-
 ના આરા ઉપર એવી સમાધી એક બાવાએ ધોઢા વર્ષ ઉપર લિધિ તે
 વિશે માજિછેટ આગઝ કામ ચાલ્યું. પણ તેનો પત્તો પડ્યો નહીં હાલ
 કેટલાએક વકરા દેવને ચતાવી માહાજનમાં છોડિ દેછે એવા ઉત્તર્મ
 પક્ષથી પણ વઝી કરનારા ઘણા છે. શંદાલાનો ઘાટ રેલ્વે કંપનીએ
 'વાધ્યો તે વચ્ચત એવી વાત ચાલતી હતી કે કંપની માણસના' વઝી
 કરેછે, તે ઉપર કેટલાએક મજુરદાર ઈોક નાશી ગયા, દેવને બઠિ
 જોડે એ સર્વ સાધારણ વાતછે કેટલાએક ઠેકાણે કાઠુવાઈનિ સ્થાપના
 છે, તે ઠેકાણે જિવતા પાડાને વાંધિને તેનું કાઠુજુ કાઢીને નૈવેદ્ય કરે
 છે. વાડ તાલુકાજિન્હા સતારામાં મૌજે શાવલિ ગામ છે તે ઠેકાણે એ
 પ્રમાણે ધાયછે. પાડાનિ જાતર તો ગામો ગામ કરેછે. કાંઈ પણ રોગ
 કે અનાવૃટ્ટી ધાય તો પાડો દેવોને અર્પણ કરેછે. અને હજારો માણસ
 એ જનાવરના પછવાડે હથીયાર છેડીને પડેછે અને જાલમો 'કરી કરીને
 તેનુ છોશી વઢી શીમમાં હલકે હલકે પાડેછે. આ પ્રમાણે સાંજ સુધી
 એ ધાયલ અને જાલમો જનાવરને દોઢાવેછે. આખેર એને મારિને નૈવેદ્ય

કરેછે. એનું નામ જાતર લક્ષ્મીકાર્ય, વિગેરે કહેછે, અને તેથી સર્વ દેવી
અને દેવ તૃપ્ત થયા એમ સમજીને ખુશી યાયછે. એ પ્રમાણે ક્ષેત્રવાઈ;
નાશિક इत्यादि ठेकाणे मोटी ब्राह्मण वस्तिछे तो पण जात्रा
કરેછે. इग्लंडमां असलना धर्माध्यक्ष हुइड करीने हता ते मनुष्य बळि
करता. तेज प्रमाणे रूममां अने ग्रीस देशमां पण नरमेध हता. घणा
लोक एम समजेछे के देव अने देवीयो बहु नडेछे, व्याधि उत्पन करे
छे वृष्टि रोकेछे, ते बधू खावाने वास्ते. एमनि तृप्ति अजयी यति नहीं
अन्न माणसनु भक्ष्यछे, पण मांस देवोनो आहारछे, ते आप्या विना
तृप्ति पाय नहीं, एवी अज्ञानी अने शास्त्र भणेलानी एए समजण छे.

તંત્ર અને પુરાણ વિગેરેમાં જેવા જંત્રમત્ર છે, તે પ્રમાણે વેદમાં પણ
છે-તેના દાખલા યોડા નીચે લખ્યાછે.

ऐतरेयब्राह्मणअष्टमपंचिकाखंड २८

अथातोब्रह्मणः परिमरोयोहवैब्रह्मणः ॥

परिमरंवेदपर्यनंद्विपंतोभ्रातृव्यःपरिसपत्नाम्रियंते ॥

यद्यस्याश्ममूर्धाद्विपन्भवतिक्षिप्रंहैवैनंसृणुतेसृणुते ॥

इत्यैतरेयब्राह्मणेऽष्टमपंचिकायांपंचमोऽध्यायः ॥

खंड १० पंचिका ८

नयतिहतांसेनायद्युवाएनमुपधावेत्संग्रामं ॥

तैत्तिरीयेआरण्यક ૪ પ્રવાઠક ૩૭ અનુવાક ૧૧

તત્સત્યંયદમુંયમસ્યજંભયોઃ ॥

આદધામિતથાહિતત્સ્વર્ણફણ્વસિ ॥

૩૯ અનુવાક

ઉત્તુદશિમિજાવરી ॥ તલ્પેજેતલ્પઉત્તુદ ॥

ગિરીહરનુપ્રવેશય ॥ મરીચીરુપસન્નુદ ॥

યાવદિતઃપુરસ્તાદુદયાતિસૂર્યઃ ॥

તાવદિતોઽમુન્નાશય ॥ યાઽસ્માન્દ્વેષ્ટિ ॥

યચ્ચવયંદ્વિષ્મઃ ॥

અર્થઃ—ત્રલ્લણઃ પરિમર આ અનુષ્ઠાનયો રાજાના સર્વ શત્રુ મરણ પામેછે. એના અંગ ઉપર પાષાણનુ ઘસતરં હોય તોવળ તે રહેવાનું નથી.

આ મંત્ર જપે તેનો શત્રુ સૈન્ય પરાભવ થાય અને ફતેહ મળેછે.

મહાવીર નામનો યજ્ઞ કરીને શત્રુ નાશનાર્ય મંત્ર મળવો કે મારો શત્રુ યમના દાંતમા જાય.

શમિજાવરીનું શાહ શત્રુનો પયારિ તલ્પે દાટવું તેથી શત્રુ તરત મરિ જાયછે.

એજ પ્રમાણે આશ્વલાયન સૂત્રમાં શ્યેન પક્ષિનો યજ્ઞ વિધન નામનો યજ્ઞ લખ્યોછે, તેને અભિચાર કર્ય કહેછે અભિચાર એટલે શત્રુને મારવા વિષે અનુષ્ઠાન. તે સૂત્રો નિચે લખ્યાછે.

શ્રૌત સૂત્ર અશ્વલાયન.

અં ૯ કં ૦ ૭

શ્યેના જિરાધ્યામભિચરન્યજેત ॥૧॥

વિષ્ણુનાભિચરન્ ॥૩૨॥

અભિચરનૂયજત ॥૨૦॥

અજ્ઞાની લોકોને પ્રથમ અનેક દેવની કલ્પના યાયછે. પરમેશ્વર સૃષ્ટિનો સર્જનહાર એકછે એ નિશ્ચય વધુ વિચાર કરતાં માત્ર યાયછે તે પ્રમાણે અનેક દેવની ઉપાસના વધુ કાઠ સુધિ હિંદુ લોકોએ કરી પછિ ષડ્શાસ્ત્ર કર્તા અને ઉપનિષદ વાધનારા થયા ત્યારે પરમેશ્વર એકછે, એવો નિશ્ચય થયો. પરંતુ પ્રાચીન જયો ભારે તે તોડિ સક્યા નહીં. અનેક દેવ, અનેક દેવિયો, અને તેમના વંશ વિસ્તારનું ભજન ચાલ્યુ ત્યારે બ્રાહ્મણ લોકોએ એનું પ્રસિદ્ધ કર્યું કે તે સર્વ દેવોના મંત્ર અમારે પાસેછે. દેવોનો સ્વભાવ એવોછે કે તે સર્વદા મંત્રના તાબામા રહેછે તેથી પોતાનું અદ્ભુત સામર્થ્ય લોકોમા પ્રસિદ્ધ કર્યું. લોકોએ એ વાત જેમ જેમ માની તેમ તેમ મંત્ર ગુપ્ત રાખ્યા. વૈદિક હિંસા ઉત્પન્ન થઈ તેનું કારણ એજ કે દેવોને ભક્ષ આપવો જોઈએ. જે લોક અજ્ઞાની છે તે વેદ શિવાય પણ પ્રાકૃત રીતે હિંસા કરેછે. તેમણે જલમા સ્થઙ્ગમાં સર્વત્ર દેવજ દેવ દેખાયછે સતારામા રાજવાડા આગઠ રાજાની હોઝી વાઢે છે તે મોટી વિશાઠ કરેછે અને તેમા જિવતો વકરો નાંખેછે. એ ચાલ ઘણા ગામમાં પણ છે. હવે વિધિતો કશો નથી કોઈ ઠેકાણે એવો સજીવ વકરો વાઢવાનું લક્ષ્યું નથી. પણ અજ્ઞાની લોક એમજ જાણેછે કે એમ કરતા દેવ તૃપ્ત થશે. અને આપણું કલ્યાણ થશે એવી પ્રાકૃત હિંસા ઘણી છે. જે વખત દેવના આગઠ વકરો વધ કરવાને લાવેછે તે વખત કેટલાએક એમ કહેછે કે મારતા પહેલા તેનો જીવ દેર છેદ જાયછે માટે તે માર્યાનું પાપ નથી. નાઝીર, કે કોઝુ ઝ્યારે

દેવ આગઝ ફોઢેછે ત્યારે તેને વધેરવુ કહેછે એનું કારણ એજ છે કે જનાવરના બદલ લોક લજ્જાથી તે ફોઢેછે તોપણ જનાવરનો હ્યાલ મુક્તા નથી માટે વધેરવુ આ શબ્દ બોલેછે, વૈદિક હિંસા કરનાર અને પ્રાકૃત હિંસા કરનાર એ બન્નેનો વિચાર એકજ છે, ફક્ત દેવના નામ જુદા છે, અને વિધાનો જુદા છે. એકમા અગ્નિષોમદેવ અને વીજામાં મેલડીમાતા કે કાલકામાતા આવે, એકમાં વૈદિક મંત્ર અને વીજામાં હવારો, પળ ધોરણ એકજ છે. ગ્યારે એક પરમેશ્વર છે એમ તે માણ-સના મનમાં આવેછે ત્યારે ભક્ત, આપવાની વિગેરે કલ્પના રહેતી નથી. કારણ પરમેશ્વરનું ऐश्वर्य સચ્ચિદાનંદ પૂર્ણપર બ્રહ્મ રૂપનું ધ્યાન કરતા મક્ષાદિકની કલ્પમા સમુઝગી નાશ પામેછે. કારણ પરમેશ્વર આપણો માબાપ જેવો રૂપાઝુ અને મિત્ર એમ સમજવામાં આવેછે. ત્યારે નકામા અને હુધાતુર દેવની કલ્પના ક્યાંથી રહે ?

યંત્ર ચિંતામણી નામનો ગ્રંથ કાશીક્ષેત્રમાં છાપીને પ્રસિદ્ધ થયોછે, તેમાં પણ ધૂતવાનો હુનર ઘણો છે તેમાંના કેટલાએક પ્રકરણ નીચે લખ્યાંછે. તેમાં યંત્રની કરામત અદ્ભુત શક્તિ લખીછે:-

एकदादेवदेवेशं दृष्ट्वा देवो शुचिस्मिता ॥

उपगम्य शनैर्वाक्यं प्रोवाच जगदंबिका ॥ २ ॥

॥ श्रीदेव्युवाच ॥

देवदेव जगन्नाथ करुणाकर शंकर ॥

वर्णाश्रमांश्च धर्मांश्च संदेहाश्च मम प्रभो ॥ ३ ॥

श्रुतंसर्वमयात्वत्तः सर्वज्ञोऽसितः स्वयं ॥
 मंत्राणां विनियोगस्तु यंत्राणां निर्णयस्तथा ॥ ४ ॥
 तथैवागमभेदेषु उदितो हिन संशयः ॥
 एवं द्विजाश्च मंत्रज्ञादृश्यं ते क्लेशभागिनः ॥ ५ ॥
 पाखंडिभिः पराभूतानास्ति कैर्वेदनिंदकैः ॥
 विना मंत्रैर्न पैहो मैरक्लेशेन महाप्रभो ॥ ६ ॥
 तद्धृणाब्जायते सिद्धिः सुसिद्धा सर्वकामदा ॥
 मारणोच्चाटना रुष्टौ विद्वेषस्तंभने तथा ॥ ७ ॥
 अभिचारेषु सर्वेषु काम्यार्थेषु च सर्वदा ॥
 विवादेषु विपादे चरणे वैरिजये तथा । ८ ॥
 एतत्सर्वं यथा देवसिद्ध्यर्थं साधकस्य हि ॥
 विचार्य देवदेवेश रहस्यं परमं वद ॥ ९ ॥

॥ श्रीशिव उवाच ॥

देवाचारो मया प्रोक्तोऽऋषीणां तु महात्मनां ॥
 शिवधर्मस्तु मुक्तानां वैष्णवानां तु वैष्णवः ॥ १० ॥
 सौरं सांख्यं मया प्रोक्तं बहूनां सिद्धिं मिच्छया ॥
 शाक्तं च बहुधा प्रोक्तं भैरवं बहुधा प्रिये ॥ ११ ॥
 धर्मकामार्थमोक्षाणां ज्ञानं चैव प्रकाशितं ॥
 रहस्यं गोपितं भद्रे सर्वत्रापि संशयः ॥ १२ ॥
 रहस्यं ह्यनो मंत्रस्तु ध्यानेनापि विशेषतः ॥

नसिध्यतिवरारोहेकलपकोटिशतैरपि ॥१३॥

॥ श्री देव्युवाच ॥

प्रसादंकुरुदेवेशसुखोपायंवदस्वमे ॥

रहस्यंसुखबोधंचसद्यःप्रत्ययकारकं ॥१४॥

विनाहोमेनजाप्येनपुरश्चरणसेवया ॥

कलौतुसिध्यतेदेवतधोपायंवदस्वमे ॥१५॥

॥ श्री शिवउवाच ॥

साधुसाधुमहाप्राज्ञेलोकानांहितकारके ॥

इदमित्थंनकेनापिपृष्टोहंपद्मलोचने ॥१६॥

शृणुष्वैकाग्रचित्तात्वरहस्यंक्षणसिद्धिदं ॥

कल्पंचिंतामणिनामगुह्याद्गुह्यतममहत् ॥१७॥

एतत्कल्पंसदायस्यलिखितंविद्यतेगृहे ॥

संपूज्यतेप्रतिदिनंप्रभावंतस्यवैश्रुणु ॥१८॥

अल्पमृत्युभयंनास्तिनास्तिचौरभयंतथा ॥

भूतप्रेतापेशाचानांप्रभावोनैवजायते ॥१९॥

राजवश्यंमहायंत्रंशृणुदेविसुशोभितं ॥

कांस्यभाजनमानीयशुद्धंभस्मादिभिः कृतं ॥२०॥

जातीकाष्ठेननिलिखेद्रोचनाचंदनेनच ॥

साध्यनामलिखेन्मध्येवर्तुलंवेष्टयेत्ततः ॥२१॥

योपिद्वापरुषोवापिष्टतानिश्चयस्युतः ॥

किंकराडवतेसर्वेशोभूताः सदैवहि ॥२३॥
 अतःपरंप्रवक्ष्यामियंत्रवैवोजसंपुटं ॥
 राजवश्यकरंश्रेष्ठजनवश्यकरंतथा ॥२४॥
 एकपंकौसमालेख्यंह्रींकाराणांचनुष्टयं ॥
 ह्रींकारपुटितंपश्चात्साध्यनामलिखेदधः ॥२५॥
 तद्यंत्रमुष्टिमावध्यगच्छेद्वैराजमंदिरं ॥
 तत्कोपंशमयत्याशुवशीकरणमुत्तमं ॥२६॥
 अथातः संप्रवक्ष्यामिविवादविजयंनृणां ॥
 यंत्रंकुर्यात्प्रयत्नेनसर्वलोकमनोहरं ॥२७॥
 मध्येनामलिखित्वातुवर्तुलंवेष्टयेत्ततः ॥
 चतुर्दलंसमायुक्तंबीजयुक्तंतुमानवः ॥२८॥
 धूपैर्दोषैःसुनैवेद्यैःपुष्पैर्नानाविधैःशुभैः ॥
 त्रिलोहवेष्टितंयंत्रंदुग्धमध्येक्षिपेत्ततः ॥२९॥
 ततो गच्छेद्विवादार्थंजयेन्नास्त्यत्रसंशयः ॥
 विवादविजयंनामयंत्रंदेवैःप्रपूजितं ॥३०॥
 यदामहाबलः शत्रुर्घातकर्तुर्हिवांछति ॥
 तदात्मानुकूल्यर्थंयंत्रंकुर्वीतकंटकं ॥३१॥
 साध्यनामलिखेन्मध्येवर्तुलंवेष्टयेत्ततः ॥
 ईकारश्चभ्यकारश्चविसर्गातिश्चतुर्दिशं ॥३२॥
 एकैकंतुलिखित्वातुवर्तुलंवेष्टयेत्ततः ॥

स्मशानभस्मनालेख्यमर्कपत्रद्वयोपरि । ३३

कंटकाख्यमहायंत्रंतुष्टमोहनकंपरं ॥

स्वशक्त्यादक्षिणांदद्यात्कालरात्रिःसुप्रीयतां ॥३४॥

शृणुदेविप्रवक्ष्यामियंत्रवन्निवारणं ॥

यस्मिन्गृहेस्थितंयंत्रतत्रनाग्निभयंकचिद् ॥३५॥

यस्यहस्तेसदातिष्ठेद्यंत्रराजंमनोहरं ॥

स्वप्नेप्यग्निभयंतस्यकदाचिन्नोपजायते ॥३६॥

श्रीखंडरोचनहिमेनतुलेखनायंयंत्रंतुभूजे

विधिवतुविस्तृते ॥

नामस्त्रकोयंतुविलिख्यमध्येसुवेष्टयेद्वर्तुल

रेखयातथा ॥३७॥

अग्नेःसकाशाद्गीतिर्यासास्मात्क्वापिनजायते ॥

ब्राह्मणंभोजयेदेकंयंत्रराजस्यतुष्टये ॥३८॥

अतः परंप्रवक्ष्यामियंत्रंशत्रोस्तुमारणं ॥

एतद्यंत्रंसुसंलेख्यंकपालेतुनरस्यच । ३९॥

स्मशानांगारकंवृण्यधतुरकरसेनतु ॥

स्मशानेचैवसंलेख्यंचतुर्दश्यामहानिशि ॥४०॥

विवस्त्रेणनिः शंकेनएकाकीयंत्रमुत्तमं ॥

मध्येनामलिखित्वातुलिखेत्सुम्लम्लितथोपरि ४१

उपविज्वालयेन्नूनंरात्रोरात्रोशुचिस्मिते ॥

एवंकृतेतृतीयेन्दिशत्रोःसंजायतेज्वरः ॥४२॥

क्रमेणैवमहाव्याधिस्ततोवैमरणंभवेत् ॥

एकजीवंबलिदत्त्वाउद्धृतेजीवतेहिसः ॥४३॥

नोचेद्यमपुंयातिनात्रकार्याविचारणा ॥

इतियंत्रचितामणौमारणाधिकारेशत्रुमरणं ॥४४॥

अथातः संप्रक्ष्यामिमरणंदूरदेशजं ॥

स्मशानांगारकंघृष्यअजारकंतथैवच ॥४५॥

विपंचैवतुसंघृष्यलिखेन्नरकपालके ॥

संपुटंचैवसंलेख्यंलेखन्याकाकपिच्छया ॥४६॥

तस्मिन्नेदक्षणेशत्रोर्मरणंजायतेप्रिये ॥

अनुग्रहेतुपूर्वोक्तविधानमितिनिश्चितं ॥४७॥

अथातःसंप्रक्ष्यामिशत्रोरुच्चाटनंपरं ॥

स्वस्यानामिकरक्तेनभूर्जपत्रेवरानने ॥४८॥

गंगणपतीतिजानीहिप्रहितंप्रणवादिकं ॥

एकपंकौसमालेख्यंहुंगंनामविलिख्यच ॥४९॥

उच्चाटयेदत्नसंशयोस्तिदिनैस्तथैकाधिक

विंशकेन ॥

अयंक्रमोलेखनपूजनेचसर्वत्रउच्चाटकृता

धिकारो ॥५०॥

खंडं कृत्वा तु तद्वत्त्रमुच्छिष्टोदनमिश्रितं ॥

दीयतेभक्षणार्थंचवायसेभ्योतिमैदिने ॥५१॥
 शृणुदेविप्रवक्ष्यामि त्रैलोक्योच्चाटनं परं ॥
 कृष्णकुक्कुटरकेन भूर्जपत्रे लिखेन्नरः ॥५२॥
 साध्यनामलिखित्वानुलिकोणं वेष्टयेत्ततः ॥
 पुनस्तोकोणं संलिख्य द्वितीयं तु वरानने ॥५३॥
 परितोवर्तुलं कृत्वा पूजयेत्पूर्ववत्पूजः ॥
 एवं कृत्वा तु तद्वत्त्रयं त्रिधा च शुनोगले ॥५४॥
 यथा यथा श्वात्रज्जतितथा सोऽपि क्षणेन हि ॥
 उच्चाटयेन्न संदेहस्तत्क्षणात्स्करस्कंदरि ॥५५॥
 अथातः संप्रवक्ष्यामि बालानां शांतिकारकं ॥
 यंत्रं रक्षाकरं श्रेष्ठं सर्वोपद्रवनाशनं ॥५६॥
 पूर्वोक्तविधिना लेख्यं द्रव्यैः पूर्वोदितैः क्रमात् ॥
 भूर्जपत्रोपरि देवि पूर्वोक्तविधिनार्चनं ॥५७॥
 अथातः संप्रवक्ष्यामि सर्पात्संरक्षणं परं ॥
 सर्पादिभिर्यथा बालः प्रौढो वापि विशेषतः ॥५८॥
 मध्येनामलिखित्वानुवर्तुलं तु द्विरेखया ॥
 संवेष्टय च दलान्यंष्टौ हंसः बीजयुक्तान्पृथक् ॥५९॥
 प्रमादात्पतितेषां देतिष्ठंति स्तंभिताश्रुवं ॥
 अथ दष्टः प्रमादेन विपन्नैवाधिरोहति ॥६०॥

- सर्पाणांस्तंभनार्थाययंत्रगरुडभाषितं ॥
 इतिशांत्य०सर्पस्तभनंनाम १० यंत्रं ॥६१॥
 अथातःसंप्रवक्ष्यामिडाकिनीत्रासनंपरं ॥
 भूतप्रेतपिशाचाद्यैर्डाकिनीब्रह्मराक्षसैः ॥६२॥
 यदाग्रस्तोनरःकोपिनारीवाबालकोपिवा ॥
 तदायंत्रंप्रकुर्वीतत्रासार्थंभूतरक्षसां ॥६३॥
 खाडिकयालिखित्वातुखर्परैर्नूतनेशुभे ॥
 चतस्रस्तिर्यगारेखाऊर्ध्वास्ताःपंचरेखिताः ॥६४॥
 रुदंतंचमहाभूतवेषमानंपलायते ॥
 तत्क्षणाद्बालकं त्यक्त्वादेशत्यागेनगच्छति ॥६५॥
 अथातःसंप्रवक्ष्यामिभवबंधविनाशनं ॥
 निर्वाणपदयोज्यंहिनिर्वेदपददायकं ॥६६॥
 पट्कोणस्यतुमध्येतुसाध्यनामप्रतिष्ठितं ॥
 निःसारसंपुटंरुत्वाभूर्जपत्रेसुविस्तृते ॥६७॥
 ज्ञानयोगंस्वमासाद्यमुच्यतेनात्रसंशयः ॥
 पितृमित्रकलत्रेपुनिर्मोहःसंप्रजायते ॥६८॥
 यंत्रप्रतिष्ठाकर्त्तुं देयं निष्कचतुष्टयं ॥
 तदर्धतुतदर्धवायथाविभवविस्तरं ॥६९॥
 वित्तसाठयंपरित्यज्ययथोक्तफलमाप्नुयात् ॥

પ્રોળયેન્મંત્રિણંસમ્યક્વિભવૈઃ પ્રતિમાનસઃ ॥૭૦॥

મંત્રોયંદિનસંતુષ્યેદનયોધારણાભવેત્ ॥

इतियंत्रलेखनपद्धतिः ॥७१॥

इति यंत्र चिंतामणो नान्नि महा कल्पे प्रत्यक्ष
सिद्धे उमा महेश्वर संवादे दामोदर पंडितोद्धृते अष्टा
धिकार समाप्तः ॥

સદરહુ પ્રમાણે મંત્ર, તંત્ર, અને યંત્ર રૂપાદિક કલ્પિત જુઠા
પ્રકાર છલ્લીને વ્રાહ્મણ, બાવા, જાતિ વીગેરે લોકોએ આજ્ઞા દેશને ધુતી
છીધો. ત્રિકોણ યંત્ર, પંચકોણ યંત્ર, છકોણ યંત્ર, આઠ પાંચડીનું યંત્ર,
સોઝ પાંચડીનું યંત્ર, નવ ત્રિકોણનું શ્રીયંત્ર, રૂપાદિક જનાવરનાં લોહી-
પી કે ગોરૂ ચંદનથી લહે અને સ્મશાનમાં તેની પૂજા હવન કરે તો
માનસને મારી નાણે, બીજે ઠેકાણે ડહાડી દે, લશ્કરનો નાશ કરી
નાણે; ઇચ્છુજ નહીં, પણ મોક્ષે જનું હોય તો એક યંત્ર લહેતો બસડે.
એ પ્રમાણે યંત્રચિંતામણીમાં લખ્યુઠે. એવા દુષ્ટકા ઉપર મોઝા લોક
નહુ શ્રદ્ધા રાણેઠે. ચેરા, શ્રાવક લોકો, રાજા, અને ટાકોર લોકો
પાસે કોટે, કમ્બરે, અને હાથે તાવીજો અને તેમાં ઘાલેલા યંત્રો ઘણા
હોયઠે. મંદવાડ આવે, કે વિસ્તાર નહોય તો યંત્ર અને તાવીજો લો-
ગતા કરેઠે. આ સર્વ ધૂનવાની વિદ્યા છે, અને અજ્ઞાની લોકોને ઈ-
શ્વરવાને શરને શા વિદ્યા ધૂનારા લોકે મોટા મોટાના નામથી રચીઠે.

આ વિશામાં કશું સત્ય નથી એવું તત્ત્વજ્ઞાતા કહેછે. ઠગ તો એવું બોલે
 નહીં. માટે વધા વાવા, જાતિ, રૂપાદિક જે મંત્રશાસ્ત્રી કહેવાય છે,
 અને જે વે મરમર વચ્ચે કુંકુમના શાક્ત તિલક વિગેરે ચિન્હથી ઓઝ-
 ખાય છે, તે સર્વની પ્રાર્થના વદાય લોકોએ એમજ કરવી ઘટે છે કે
 મહારાજ હમે તમારે વાસ્તે વહુ દુઃખ મોગવ્યું. જન્મથી મરણ સુધી
 તમારા ઘણા આકરા કર મર્યા અને મરિયેછીએ. તમે ઘણા નીચ થઈ
 કુકર્મમાં સામીલ થઈને હમને છેતરવા વાસ્તે ઘણી તજવીજ કરી.
 તમારા ઘરડા લોકોએ ઉપયોગી વિદ્યા યોડી સાધન કરી, તર્ક, વ્યા-
 કરણ, ઔપધી, ગ્રહ, નક્ષત્રનુ જ્ઞાન હમને આપ્યું. તે ઉપકાર વાઝવાને
 વાસ્તે તમને હરેક ટાળે જાણાવીએ છીએ. તમારો આદર સત્કાર
 કરીયેછીએ. તમારી વરદાસ્ત રાખીયેછીએ. હમારા ઉપર તમારી સત્તા
 સ્થાપન થઈ એમ સમજીને તમારું સત્ય શોધનનું કર્મ તમે મુંકી વધું,
 અને તોફાન ઉઠાવ્યું. અજ્ઞાન, પાલંડ, અને વંમની વૃદ્ધિ કરી એવા
 તમે જાણ નિકલ્યા, અને હજાર તરેહથી હમને છેતરોછો, કનડોછો,
 હમારુ જ્ઞાન વધે એટલે તમારા ઘરાક ઓછા થશે, એમ સમજીને હ-
 રેકે સુધારામાં તમે આડા અને આડાજ પડોછો. આજ સુધી હમે
 મુર્ખ અને તમારા ગુલામ હતા તો ચાન્સુ તે ઠીકજ ચાન્સુ; પણ હવે
 પરદેશના લોકે આવીને હમને ઘણા વાકાફગાર કર્યા, તેથી હમે તમા-
 રી છેતરવાની વિદ્યાને ઓઝાવતા થયા. ત્યારે તમે હવે દયા કરીને
 હમને મુંકી શો, છેતરશો નહીં. જુની તમારી કરેલી નકામી વિદ્યા

मुकी दो अने हमारी मेळे हमे सारे मार्गे चढीये तो हमने खाऊशो नहीं. हमारी अने तमारी बधारे फजेती न करशो एटलुन त-
मारी पासे मागीये छैए.

જનાતી નથી. શ્રીમદ્ ભાગવતમાં શૈવમતની નિંદા છે પણ એ પુરાણ મુખ્ય પુરાણમાં ગણેલું નથી માટે તેનો આધાર શૈવમતના લોક લેતા નથી, કદાપી એમ કલ્પના કરીએ કે પુરાણ પેહેલાં થયેલાં અને ત્યારપછી આગમ થયેલાં તો તેની નિંદા પુરાણમાં આવેજ નહીં. આગમનો પત્તો શંકરાચારજી સુધી લાગેછે, ત્યારપહેલાં આગમ હતા કે નહીં એ સંશય રહેછે. દંતકથા એવી છે કે શંકરાચાર્ય કૌલમતના હતા તેથી તેમની આજ્ઞા ગુજરાતમાં કોઈએ માની નથી. પછી શંકરાચાર્યના મઠમાં કૌલમતનો વધુ વિસ્તાર થયો તે કારણથી રામાનુજ આચાર્ય થયા તેજ પ્રમાણે વલ્લભાચાર્યના મંદીરમાં ગોકુલ કીડા અને રાસરંગ વધુ વધ્યો તેથી સ્વામિનારાયણ આચાર્ય થયા તેમણે એવો ધારો બાંધ્યો કે છીં અઢકેતો અપવાસ કરવો, એ પ્રમાણે જ્યારે જુનો મત વગડેછે ત્યારે તેનો સુધારો કરી નવો મત વાલ્લભ કરવા નવા આચાર્યો ધાયછે. સ્વામિનારાયણની શિક્ષાપત્રીમાં એવું લખ્યુંછે કે વધાય વ્રાહ્મણે ગૃહ્ય સૂત્ર પ્રમાણે આચાર પાલ્લવો પણ તેમાં શું છે એ તે વચ્ચે જાણવામાં નહોતું—એ જાણવામાં હોતતો એમ્ લખત નહીં. તેજ પ્રમાણે વેદાદિકની પ્રશંસા જે કરીછે તે પણ તેનો અર્થ તપાસીને કરેલી નહીં. એ તપાસ શાક્યમુની જેને બૌદ્ધ અનતાર કહેછે તેણે માત્ર કરેલોછે. જેમ જેમ કાલ ડતરતો આવ્યો તેમ તેમ વિદ્વાન પણ ઓછા રહ્યા. વેદનો અર્થ જોડીને કોઈ બોલતો નથી, જાણ્યા વિના બોલવાની હાલના વ્રાહ્મણોને વધુ ટેવ પડેલિંછે.

વધાય એમ કહેછે કે વેદ અમારો ધર્મ પુસ્તક છે. મંત્રશાસ્ત્ર લખે છે. ભાગવતમાં પણ પ્રથમ શ્લોકમાં એમ કહેછે કે:—

નિગમકલ્પતરોર્ગલિતંફલં ॥

એટલે વેદ વૃક્તનું ફલ તેજ ભાગવત છે. પણ જાણીએ તો વેદને અને ભાગવતને ઘણું અંતર છે. વેદમાં મુખ્ય ધર્મ યજ્ઞયાગ છે, તેની નિંદા ભાગવતમાં છે. પ્રાચીન વર્હિરાજાએ ઘણા યજ્ઞ કર્યા, તેને નારદજીએ ઉપદેશ કર્યો કે હિંસા મિશ્રિત અનુષ્ઠાનથી કશું ફળ નથી. એ પ્રમાણે છતાં વેદનું વધુ ભાગવત કહેછે. એથી એમ જણાયછે કે, પ્રાચીન કાળથી જ પુસ્તક ઉપર દૃઢ શ્રદ્ધા થઈ તેની નિંદા ન કરતા પુત્રિયાં નવો ધર્મ ચલાવો, તેથી તે લોકોને માન્ય થશે એવી બુદ્ધિથી ગ્રંથ રચેલાછે, તેજ પ્રમાણે સ્વામિનારાયણના વચનનો અર્થ સમજવો જોઈએ. એક શ્લોકમાં ગૃહ્યસૂત્ર પ્રમાણે વર્તવું એમ લખેછે. બીજે ઠેકાણે લખેછે કે હિંસા વર્જ કરવી. હવે ગૃહ્યસૂત્રમાં દસ ઠેકાણે હિંસાનો પ્રસંગ આવેછે, ત્યારે ગૃહ્યસૂત્ર પ્રમાણે આચાર કરતા હિંસા વર્જ કેમ થશે ? એ વેનો મેઝ શો ? આંધળા લોક છે તેને જેમ વતાવો તેમ હા, કહેશે પણ જે તપાસ કરીને પુછશે તેને ઉત્તર શું આપડ ?

શંકરાચાર્યસ્વામીનો અને શ્રાવકનો સવાદ થયો તે નિગમ પ્રકાશમાં દાખલ છે. શંકરસ્વામીએ જે નિર્ણય કહ્યો તે જરો અને વેદાર્થ પ્રમાણે કહ્યોછે. આ કાઝના પંડિતો તે શંકરસ્વામી કરતા વધારે વિદ્વાન હશે તે ગમેતેમ કહે પણ તે જાણ ન કહેવાય.

નિગમ વિશે આ તક્રાર થઈ પણ આગમ વિશે પણ ઘણી તક્રાર છે બીજા ભાગમાં જે ગ્રંથ દાખલ કન્યાછે તે એવાં જરાવ છે કે કોઈ શિષ્ટ માણસ પાસે એનો અર્થ કરાવ નહીં કે બંચાવ નહીં, એવું અમંગલને ઘણું દુટ છે; પણ ઘણા ત્રાસળ અભિહોત્રિશાસ્ત્રી, પ્રાદિત, ..

આવા ગ્રંથને ધર્મ તમજેછે અને ગુપ્ત રાખેછે. તેનો સ્પષ્ટ પ્રકાશ થવાને
 વાસ્તે તે વચનો પ્રસિદ્ધ કર્યાછે. પુનામાં કૃષ્ણેન્દ્રસ્વામી અને રામતીર્થ
 સ્વામી એ બે પરમહંસ સન ૧૮૪૪ માં આવિને શાક્તમત બહુ ચલાવ્યુ
 અને તેમના બહુ શિષ્ય થયા. કૃષ્ણભટ ગોખલે કરીને એક વૈષ્ણવ
 બ્રાહ્મણ હતો તેણે વેર બાંધિને વધાયને જ્ઞાત બાહિર મુક્યા, તે વેર ઘણા
 વર્ષ સુધી ચાલ્યુ તેમાં કેટલાએક પંડિતો શાક્ત માર્ગવાળા તરફ રહ્યા.
 તેમાં મુખ્ય ત્રિવક્રશાસ્ત્રિ શાઝગ્રામ જેણે સાત યજ્ઞ કર્યા હતા અને
 વેદ અને શ્રીત અને પદ્મશાસ્ત્ર એને સારિ પેઠે માલુમ હતા, અને કાંઈ
 પગ શાસ્ત્રાર્થ પુઠવાનો હોય તો આજ્ઞા દક્ષણમાં એને પુછતા. જેવો
 સુરતમાં દીનમણીશંકર નાગર ગુજરાતમાં પંકાએલો તેવો એ દક્ષણમાં
 હતો તેણે પણ જ્ઞાત બાહિર મુક્યો. પછી એ શાસ્ત્રિને લોકે એમ કહ્યું
 કે આગમશાસ્ત્ર છોટું છે એમ તમે લખી આપો, તે વાત તેણે માન્ય
 કરી નહી, તે મરણાત તેણે ટેક રાખી. શિવોક્તશાસ્ત્ર છે તેને હું
 છોટું કેહેનાર નથી એમ કહિને જન્મ સુધી જ્ઞાત બાહિર રહ્યો. એ વાત
 દક્ષણમાં પ્રસિદ્ધ છે તે આ ઠેકાણે લખીછે. જહ કહિયે તો વૈદિક
 ધર્મમાં કેટલીએક ક્રિયાઓ એવી છે કે તે ક્રિયા વાધી કે કસડ પગ
 કરવાને શરમદ જાય અને આગમ ધર્મની કેટલીએક ક્રિયા એવી છે
 કે કસત્રણ પગ કરવાને શરમદ જાય. એજ કારણથી આ બન્ને ધર્મના
 પુસ્તકો ગુપ્ત રાખવામાં આવેછે: ગુપ્ત રાખવાને બીજુ કારણ જણાતું
 નથી. સંદ્ધધર્મ ઉત્પન્ન થયો તે દહાડાથી કહી ઉત્પન્ન થયો અને
 જુના પુસ્તકો ઢાંકી મુકવાની જરૂર પડે. હાલના બ્રાહ્મણ એ વાત
 ભટ કબુલ કરતા નથી પણ વિજે રિતે બોલે છે પણ તે વાત જરી

नथी. एउ, जे पुस्तको तपासिने पोतानी खात्रि करशे तेनी ध्यानमें आवशे. ब्राह्मणोने पुछतां ए वातनो पत्तो पडवानो नथी. कारण के घणाएक ब्राह्मण तो विद्वान नथी, ते पंडचेज समजता नथी, ने घणा ग्रंथ ए अवलोकन करता नथी 'अने बीजुं कारण खरी वात कहेता पोतानी भिंदा थाय ते करवाने ते चहाता नथी.

आगमशास्त्र विषे केटलाक साधु ग्रंथकार थया तेमनो अभीप्राय नीचे दाखल कर्योछे—कारण के तेओ स्वार्थि नहोता अने स्वतंत्र हता. माटे तेमनो अभीप्राय बांचवा लायक छे.

निश्चलदास नामनो एक दादुपंथी साधु दिछिप्रांतमां थयो तेने विचारसागर नामनो ग्रंथ हिंदुस्थानी भाषामां कर्यो तेमां सर्व मत संग्रह छे तेना सात तरंग छे. ते ग्रंथ मुबइमां छापिने प्रसिद्ध थयोछे तेना सातमा तरंगना २१८ मा पानाथो शाक्त धर्मनुं वर्णन कर्योछे ते नीचे लंछ्योछे ते उपरथी तेनो अभीप्राय जणाशे.

परंतु देवीकी उपासना के बोधक ग्रंथनमें दो संप्रदायहैं ॥ एक दक्षिण संप्रदाय दूसरी उत्तर संप्रदायहैं ॥ उत्तर संप्रदायकूं वाम मार्गकहैहै ॥ तिनमें दछन संप्रदायकी रीति सौंजिन ग्रंथमें देवीका उपासना है ॥ सोतो धर्मसास्त्रकै अंतरभुतहै ॥ और वाममार्ग जिन ग्रंथनमेंहै ॥ सो धर्मसास्त्रसैं विरुद्धहै ॥ यातैअ प्रमाणहै ॥ यद्यपि वामतंत्र शिवनै कोयाहै ॥ तथापि सकल सास्त्र औ वेदसैं विरुद्धहै प्रमान नहीं ॥ जैसैंविष्णुके

बुद्ध अवतारनै नास्तिक ग्रंथ कियेहै ॥ सो वेद विरुद्ध
 हैयतैं प्रमान नही ॥ तैसें शिवकृत नामतंत्र वीअत्यंत
 विरुद्धहै ॥ मदिरादिक अत्यंत असुद्ध पदार्थ नकातामैं
 ग्रहण लिप्याहै ॥ और उत्तम पदार्थनके जो नाम है ॥
 सोई मलिन पदार्थनके नाम लोक वंचनके निमित्त क
 हैहै ॥ मदिराका नाम तीर्थ ॥ मांसका नाम शुद्ध ॥
 मदिरा पात्रका नाम पद्मा ॥ प्याजका नाम व्यास ॥
 लसुनकानाम सुकदेव ॥ मदिराकारी कलालका नाम
 दीछीतक हैहै ॥ तैसें बेस्या सेवी चर्मकारी आदिक
 चांडाली सेवीकूं प्रागसेवीका सीसेकहैहै ॥ और भैरवी
 चक्र मैस्थित जो चांडालादिकहै ॥ तिनकूं ब्राह्मण क
 हैहै । औ अत्यंत व्यभिचारिणी क्योगिनी औव्यभि
 चारीकूंयोगीक हैहै ॥ अैसें अनेक प्रकारसैं निषिद्ध
 तिनका व्यवहारहै ॥ पूजनकैं समै अनेक दोषवती स्त्री
 कूं उत्तम सक्ति कहैहै ॥ जातिकी चांडाली अति व्य
 भिचारिणी ॥ रजस्वला स्त्रीकूं देवी बुद्धिसैं पूजनकरैहै
 ताका उच्छिष्ट मदिरापान करैहै ॥ और अधिक मदि
 रा पानसैं जो वमन करिदेवो ॥ ताकूं पृथिवीमैं नहीगिर
 नेदेवैहै ॥ किंतु आचार्य सहित दूसरे सावधान भ्रम
 करैहै ॥ वमनकूं भैरवी कहैहै ॥ और स्त्रीकी योनिमैं

जिह्वा लगायकै मंत्रनका जप करैहै ॥ मदिरा १ मांस २
 मत्स्य ३ मुद्रा ४ मंत्र ५ इनपंचमकारनकूं भोग
 मोछनिमित्त सेवन करैहै ॥ प्रथमा द्वितीयादिक तिन
 मकारके अप्रसिद्धना मनतैव्य वहारकरैहै ॥ इसतै आ-
 दिलेकै वामतंत्रका सकल व्यवहार ॥ इसलोकतै परलो-
 कतै भ्रष्ट करैहै ॥ इसी कारणतै कर्णछेदी योगीऔ
 अवधूत गुसाई ॥ तैसैं अनेक संन्यासी ॥ औ ब्राह्मणा-
 दिक वाममार्गकूं सेवन करैहै ॥ तौबो लोक वेदनिंदित
 जानिकै गुप्त राखैहै ॥ अधिकक्यकहै वामतंत्रकी रीति
 सुनिकै ॥ म्लेच्छकै वीरोमांच होयजावै ॥ औसा निंदित
 वामतंत्रहै ॥ सर्वगीजो अभछन करैहै ॥ सो सारे निंदित
 मार्ग वामतंत्रमें कहैहै ॥ अति नीच व्यवहार लिपनै
 योग्य नहीं ॥ यातैं विशेष प्रकार लिप्या नहीं ॥ सर्वथा
 वामतंत्र त्यागनै योग्यहै ॥ तैसैं नास्तिक मत वीत्यागनै
 योग्यहै ॥

तुकारामबाबा करीने एक कुणबी साधु पुना पासे देहुगाम छे ते
 ठेकाणे ययो तेणे अभंग रच्याछे ते दक्षणमां बहु मान्यछे ते अभंगनी प्रत
 मुंबईमां गणपत रुज्जजीना छापखानामां छापिछे तेना पहिला पुस्तकना
 १७६ मा पाना उपर शाक्त धर्म विशेष अभंगछे तेमाना १२३८,
 १२३९, १२४०, १२४१, १२४२, १२४३ ए नंबरना अभंग
 नीचे छप्याछे ते उपरथी ए साधुनो अभिप्राय जाणवासां आवशे.

ऐकाकलीचेंहेंफळ ॥ पुढेंहोईलब्रह्मघोळ ॥ १॥
 चारीवर्णअठरायाती ॥ भोजनकरितियेकेपंकी ॥ २॥
 पूजातीआसुरोरांडा ॥ मद्यप्राशीतीलपेंडा ॥ ३॥
 वामकवळमार्जन ॥ जनजाइलअधःपतन ॥ ४॥
 तुकाहरिभक्तिकरी ॥ शक्तिपाणीवाहेघरी ॥ ५॥
 शाकगवडाजयेदेशी ॥ तेथेंराशीपापाच्या ॥ १॥
 सुकृताचाउदोकेला ॥ गोंधळघालाइंदीये ॥ २॥
 क्रोधरूपैवसेकाम ॥ तिचेंनामजपतसे ॥ ३॥
 मद्यभक्षणमांगिण्याती ॥ विटाळचित्तींसांठवीला ॥ ४॥
 स्तउनियांपूजारांड ॥ नलगेभांडदाढीसी ॥ ५॥
 तुकाम्हणेभगवंति ॥ नेइलअंतींआपणापें ॥ ६॥
 राजाप्रजाढाडदेश ॥ शाकवासकरीतितो ॥ १॥
 अधर्माचेंउघडपोक ॥ धर्मरंकतेगांवीं ॥ २॥
 नर्पाकेभूमिकापेभारे ॥ मेघवारेपीतील ॥ ३॥
 तुकाम्हणेअवधींदुःखे ॥ येतिमुखेंवस्तीसी ॥ ४॥
 ऐसेकलियुगाच्यामुळें ॥ झालेंकर्माचेंवाटोळे ॥ १॥
 सांडुनीयांरामनाम ॥ ब्राह्मणम्हणतीदोमदोम ॥ २॥
 शिवोनयेतींनिळीं ॥ वच्छेंपांधुरतीकाळीं ॥ ३॥
 तुकाम्हणेनृत्ती ॥ सांडुनिगदामागतजाती ॥ ४॥

અવધ્યાપૈવદલાયેક ॥ ઉપાસકશક્તીચા ॥૧॥
 ત્યાચાત્રીટાઢનકોઅંગા ॥ પાંડુરંગામાઝિયા ॥૨॥
 કામક્રોધમદ્યાઅંગો ॥ રંગલારંગોઅવગુણો ॥૩॥
 કરિતાંપાપનધરોશંકા ॥ મ્હણેતુકાકોળોહો ॥૪॥
 વારિતાંવઢેંધરિતાંહાર્તો ॥ જુલુમૈંજાતોનરકામધો ॥૧॥
 રંડિદાસાપ્રતીકાંહો ॥ ઉપદેશતોહોચાલેના ॥૨॥
 બન્મગેલાવાતાહત ॥ ધોરઘાતયેઠાંઈ ॥૩॥
 તુકામ્હણેપંઢારિનાથા ॥ તુઝીકથાદૂપેતો ॥૪॥

આગમ પ્રકાશ ગ્રંથ અમદાવાદના વૈ શાસ્ત્રીને તપાસવા વાસ્તે
 આવ્યો હતો તેમણે શાક્ત ધર્મ વિશે વિસ્તાર પૂર્વક લંડન કર્યું નથી.
 પણ ટુંકામાં પોતાનો અભિપ્રાય લખ્યોછે તે પણ નીચે દાખલ કર્યોછે.

આ ગ્રંથના પહેલા અને બીજા ભાગમાં જે ગ્રંથના શ્લોક લખીને
 ચતલાવ્યા છે, તે કેવળ અર્ધ છે એ પાલડ છે, ને સત્પુરુષને આચ-
 રણ કરવા યોગ્ય નથી, ને કોઈ સારા માણસને એ આચરવું નહીં. એ
 કેવળ દુષ્ટ નરકમાં પડવાનું સાધન છે.

લિ૦ શાસ્ત્રી. સેવકરામ રામનાથ,
 દસ્કત પોતાના.

જે સેવકરામ શાસ્ત્રી લખેછે તે મતને હું સર્વે રીતે મઝતો છું.
 લિ૦ શાસ્ત્રી. ગંગાશંકર જયશંકર,
 દસ્કત પોતે.

અનુક્રમણિકા.

વિષય.

પૃષ્ઠ.

પ્રસ્તાવના.

આગમ શાસ્ત્રનું વર્ણન.. .. ૧-૧૮

ભાગ ૧ હો.

આગમશાસ્ત્ર વેદ તુલ્ય છે, તેમાં અનેક મંત્ર છે.	..	..	૧
વલ્લીયુગમાં આગમોક્ત આચાર પ્રશસ્ત છે.	..	..	૧
સર્વ ધર્મ કરતા કૌલ ધર્મ શ્રેષ્ઠ છે.	...	..	૨
વશ મહાવિદ્યાના નામ	..	..	૨
કૌળ દેશમાં કેહ ઉપાસના ચાલેછે	..	...	૩
કાલિકાના રૂપનું વર્ણન	...	..	૩
ગંઢમેરંડ એટલે શરભનું રૂપ (એક દેવ છે).	...	...	૪
વારાહી દેવીનું રૂપ.	...	..	૪
વિષ્ણુ છે તે શક્તિ સ્વ છે.	...	...	૫
સર્વ શ્રાવણ શક્તિ સમજવા	...	...	૫
દેવીની ઉપાસના સર્વ પુરુષાર્થ આપેછે	..	...	૬
શામ્બી વિદ્યા સર્વ વેદશાસ્ત્રથી શ્રેષ્ઠ છે	..	...	૬
મંત્રના પ્રકાર....	..	...	૬
સ્ત્રીમત મંત્ર એટલે શત્રુને મુંગો કરવાનો મંત્ર	...	..	૭
કવચ એટલે આગ ઉપર દેવન સ્થાપન કરીને શરીરને વલ્લતર			
પહેરાવવું	..	...	૭

આવાહન એટલે દેવને બોલાવવું	૭
નના નવા ગાયત્રી મંત્ર	૮
વામીની પૂજામાં કઈ જાતિની શક્તિ જોડે. તેના ચાર પ્રકાર છે.	૯
પંચમકાર પૂજામાં જોડે તેના નામ	૯
આઠ પ્રકારની શક્તિ એટલે આઠ જાતિની સ્ત્રીયો પૂજાની વચ્ચે જોડે તે... ..	૯
કીલોકનો આચાર કેવો હોય છે તેનું વર્ણન... ..	૧૦
મદ્યપાનનું કલ્પ	૧૧
દીક્ષા લેવાનું મહાત્મ	૧૨
ભૈરવી ચક્રનું મહાત્મ	૧૩
શાપોદ્ધાર, પાત્ર, માળા નૈવેદ્ય અને ભસ્મનું વર્ણન	૧૩
મદ્યપાનથી મોક્ષ થાય છે તેનું વચ્ચન... ..	૧૪
અષ્ટભૈરવના નામ	૧૪
નવ દુર્ગાના નામ	૧૫
કંટક અને પશુ કોળ.	૧૫
કૌલીક પોતાને શિવે રૂપ સમજે છે અને તેની ચાલ કેવી હોય છે તેનું વચ્ચન.	૧૫
વામમાર્ગીની પૂજાના મુખ્ય દિવસ... ..	૧૬
વામમાર્ગીનું કાલમાન અને પચાંગ... ..	૧૬
અભિષેક બે પ્રકારના છે	૧૭
ત્રીના અને ત્રિપુરાના ભેદ.	૧૭
કીલ્ક ધર્મનું મહાત્મ... ..	૧૭

मद्यमांस विधि करीने खावामां दोष, नथी -	१९
मद्यना ११ प्रकार तेनुं महात्म .. , ...	१९
कौलीक लोकोनो आचार, कर्म, रतिभातनुं वर्णन...	२२
कौलोपनिषदं	२६
कौलो श्राद्धनुं महात्म	२७
अंत्येष्टिनुं वर्णन, कृवजिकातंत्रमांधी काटेलुं...	२७
चंडिपाठनुं महात्म	२८
चंडिपाठमां पशु हिंसानी आता	२९
शंकराचार्य श्रीचक्र पूजानुं महात्म लख्युंछे ते	२९
कालिका पुराणमां रुधिराध्याय छे तेमांना वचनो	३०
रुद्रयामल ग्रंथमां वीरचक्रनुं वर्णन.. -	३१
राजचक्रनुं वर्णन , ...	३२
देवचक्रनुं वर्णन..	३३
चक्र पूजानुं फळ	३३
वीरने स्त्री अर्पण करवानु वचन	३४
पंचमकारनी विगत	३४
देवो कालमाननु पचांग शाक्तलोक अनुष्ठानमां संफल्यमां ग्रहण करेछे ते	३५
मद्यनु पात्र पित्तानो मत्र	३५
शांतिपाठ	३६
कौलिक तर्पण	३६
गन्मदलनुं वर्णन..	३५

ગુહનાં નામો	... ..	૧૬
સ્તોત્ર પાઠ.	... ..	૧૬
મચના સોઝ પાત્ર પિવાના મંત્ર.	... ..	૨૭

ભાગ ૨ જો.

આગમ ગ્રંથ વિષે.	... ..	૪૨
ગ્રંથમાં કાવતા ફેરફાર કરેછે તે વિષે.	... ..	૪૨
આગમ ગ્રંથની મતલબ	... ..	૪૪

કૌલાર્ણવ.

કૌલાર્ણવ નામનો ૧૨૧૦૦૦ ગ્રંથ છે તેમાંથી કાઢેલા શ્લોક ..	૪૬
દેવો શીવને પુઠેછે કે મોક્ષનુ સાધન શુ.	૪૬
શીવે ઉત્તર દીધો છે કે કૌલ ધર્મ વિના બીજુ સાધન નથી. ...	૪૬
કૌલ ધર્મમાં મદ માસ લાવાથી પુણ્ય થાયછે.	૪૭
આમ્નાય ગ્રંથનું વર્ણન	૪૭
અનેક પ્રકારના મદ છે તે એકેક પીતાશુ સીદ્ધી થાયછે તે. ...	૪૮
ત્રણ પ્રકારનુ માસ પુજામા અને તર્પણમાં લેવા વિશે.	૪૯
દેવને વાસ્તે હિંસા કરતાં પાપ નથી પણ પુણ્ય છે	૪૯.
પુજામાં મદ માસ લેવાનુ મહાત્મ.	૪૯
પુજામાં જાતીભેદ ન રાખવા વિષે.	૫૧
યોગી અને યોગનીએ દાદા પીને મસ્ત થવા વિશે	૫૧
પુજા શુભ રીતે કરવા વિશે.	૫૨
મદપાન છે એમ સમાધી છે.	૫૨
જીવને શીવનુ એકપણુ	૫૩

કૌલ ધર્મમાં જે નહીં તે પણ સમજવો.	૧૪
કૌલ ધર્મમાં જે માણસ છે તે સર્વદા મુક્ત છે '	૧૪
કૌલ ધર્મ સર્વથી શ્રેષ્ઠ છે.	૧૪
આપણા પિતર ઈશી આશા રાખે છે કે આપણા કુળમાં કોઈ	
પણ કૌલ ધર્મ ગ્રહણ કરીને આપણો ઉદ્ધાર કરશે	૧૪
પંચમકારનું વર્ણન	૧૧,
પુજા કરવાના પરમ (દહાડા) ..	૧૧
કૌલ ધર્મની વાત પણ ધર્મના છોકો આગલ ન કરવા વિશે. ..	૧૬
વેદે શાસ્ત્રની મિત્રા, ..	૧૬
અષ્ટયોગીની કઈ નાતની જોઈએ તેનું વર્ણન ..	— ૧૬
કૌલ ધર્મની વીક્ષા વિના મોક્ષ થતો નથી ..	૧૬
પૂર્ણાભિષેક વિના મોક્ષ થતો નથી..	૧૭
પૂર્ણાભિષેકથી સર્વ પાપનો નાશ થાય છે. ..	૧૮
કૌલ ધર્મવાળાને સર્વ સીદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે ..	૧૯
પશુધર્મી છોકોને કૌલધર્મનું પુસ્તક પણ ન બતાવવું.	૬૦

શ્યામારહસ્ય.

શ્યામારહસ્યમાંથી કાઢેલા શ્લોક.	૬૦
કાલિકાનું ધ્યાન.	૬૦
કાલિના ઉપાસકના નામ.	૬૦
કાલિ ઉપનીષદ.	૬૧
કૌલ ધર્મની ગુરુ પરંપરા અને તે ધર્મના આચાર્ય થયા છે તેનાં નામ.	૬૧
તાંત્રિક સંધ્યા ને તાંત્રિક અગ્નિ અને કાલી ગાયત્રી.	૬૨

काळिना प्रसादधी जे मुक्त यया तेमनां नाम.	६२
वीलिना पानडां उपर लोहि छांटीने तेनो हवन करवा विधे.	६३
विजया एटले भांगनो स्वीकार करवा विधे.	६३
काळिकानु ध्यान.	६३
मदनो शाप काढवानो विधि.	६३
पंचमकार शुद्ध करवानो विधि.	६४
पात्र स्थापन.	६४
मांसनो नैवेद्य करवा विधे.	६४
अनेक प्रकारनां मदनो नाम. मनुष्यनु वकरानु गेटानु पाडानु ससलानु मांस लेवानो विधि.	६४
बलिदानमां किया किया जनावरो लेवां	६४
एक एक जनावरनु बलिदान करतां देवीनी केटला वरस सुवि तृप्ति घायले तेनि मर्यादा.	६५
रोगो, पांगळु, जनावर न लेवु.	६५
बलिदाननु जनावर मारवानो विधि.	६५
दाढ प्राशन करवानो विधि.	६६
काळि सहस्र नामना श्लोक.	६७
काळि सहस्रनाम पठण करवानु फल.	६८
पूजा विधि—श्रावसन.	६८
नम रजस्वला स्थापन.	६८
पूजामां मांसादि द्रव्य लेवानो विधि.	६९
काळिना स्तव	६९

कालिका स्तवन्तु फल	...	...	...	...	६९
कर्पूर स्तव	...	...	...	...	७०
कालिका कवचनी तावीज.	...	...	...	...	७०
वज्र पंजरारख्य कवच	...	...	...	...	७१
पुरश्चरण विधि:...	...	...	...	...	७१
मद्यमांसन्तु हवन...	...	...	...	...	७१
कालिका श्रुति:	.....	.....	.....	.....	७२
नवशक्ति पूजन..	.....	.....	.....	.....	७२
प्रयोग	.....	.....	.....	.....	७३
कीलाचार	.....	.....	.....	.....	७३
पूजा.	.....	.....	.....	.....	७३
ध्यान.	.....	.....	.....	.....	७४
कुंड गोलांमृत ग्रहण विधि:	.....	.....	.....	.....	७५
शक्ति लक्षण	.....	.....	.....	.....	७५
दूतियाग.	.....	.....	.....	.....	७६
वीरभाव.	.....	.....	.....	.....	७७
पशुभाव.	.....	.....	.....	.....	७७
महाचीन क्रम.	.....	.....	.....	.....	७७
शिवपूजा.	.....	.....	.....	.....	७८
नीलक्रम.	.....	.....	.....	.....	७९
जप.	.....	.....	.....	.....	७९
पूजा.	.....	.....	.....	.....	७९

કુંડ નિયમ.	...	...	...	...	...	૮૦
ઉચ્ચાટણ.	...	...	...	...	...	૮૦
મેતાલસિદ્ધિ	...	...	...	...	...	૮૧
કૌલિકાર્ચન.	...	...	...	...	...	૮૧
તારા સૂક્ત.	...	...	...	...	...	૮૧
તારા ગાયત્રી.	...	...	...	...	...	૮૨
તારાપંચનો પરાક્રમ.	...	...	...	...	...	૮૨

દેવીરહસ્ય.

દેવીરહસ્યમાંથી કાઢેલા શ્લોક.	...	...	...	...	૮૨
મધ્ય ઉત્પન્ન શિ રીતે થયુ તે વિષે ભૈરવ કહેછે.	...	...	...	...	૮૨
સમુદ્ર મંથન થયુ તે વખતે મધ્ય દેવતા ઉત્પન્ન થયો તેને અદાર					
હાથ તેમાં નવ કુંભ અને નવ પાત્ર હતા.	...	...	...	...	૮૩
મધ્યથી વીજા પદાર્થ નિર્માણ થયા તેનો ઉત્પત્તિનો પ્રકાર.	...	...	...	...	૮૪
મધ્ય પ્રાશનનું મહાત્મ.	...	...	...	...	૮૫
મધ્યવિના દેવ પૂજા વ્યર્થછે.	...	...	...	...	૮૫
દેવી શંકરને પુછેછે કે દીક્ષા શિ રીતે લેવી.	...	...	...	...	૮૫
ભૈરવ કહેછે કે દીક્ષાનો જરૂરછે અને તેનો વિધિ વતાવેછે.	...	...	...	...	૮૬
સુરાપાન વિધિ કેવોછે તે વિશે દેવિ શંકરને પુછેછે.	...	...	...	...	૮૭
ભૈરવ કહેછે કે મશ્પાન વિના આ કાલિયુગમાં કંઈ પણ સિદ્ધિ					
ન થાય.	...	...	...	...	૮૭
કપાલપાત્ર, નરદંતમાળા, સ્મશાન ભસ્મ, ના ઉપયોગ વિશે.	...	...	...	...	૮૭

કાલિ સહસ્રનામ.

કળારાદિ કાલિ સહસ્રનામમાંથી કાઢેલા શ્લોક.	...	...	૮૮
--	-----	-----	----

સહસ્ત્રનામ કેવાંછે તેનો નમુનો.	...	...	...	૮૯
કાલિ પુજા વિધી.	...	...	...	૮૯
જપનુ મહાત્મ અને વિધિ.	...	...	...	૯૦

ઉત્તર જ્ઞાનાર્ણવ તંત્ર.

પંચમી ગ્રહણ વિધી.	...	...	...	૯૩
-------------------	-----	-----	-----	----

રાસોલ્લાસ તંત્ર

યોગિની લક્ષણ.	...	...	...	૯૩
પંચમિ પ્રયોગ.	...	...	...	૯૪

કૌલરહસ્ય.

કૌલાચારનુ વર્ણન.	...	...	...	૯૬
કૌલ ધર્મથી મોગ અને મોક્ષ થાયછે.	..	..	..	૯૬

કુલ ચંદ્રિકા.

કૌલ ધર્મ સર્વોલ્લેખે એવું શિવ કહેછે.	..	..	..	૯૭
--------------------------------------	----	----	----	----

રુદ્રયામલ.

મકાર દાનફલ.	..	..	..	૯૮
અષ્ટકુલયોગિની.	...	...	...	૯૯
અજપાજપ.	...	...	...	૯૯
પારિભાષીક શબ્દનો અર્થ.	..	...	...	૯૯

ભાગ ૩ જો.

આગમશાસ્ત્રના પુસ્તકનાં નામ.	...	...	...	૧૦૧
તંત્ર શાસ્ત્રના પારિભાષિક શબ્દ.	...	...	...	૧૦૨
તંત્ર જેમણે રચ્યા તેમનાં નામ.	..	..	..	૧૧૦

મંત્રનાં નામ,	.. .. .	૧૧૧
તંત્ર શાસ્ત્રમાં દેવ અને દેવીઓ આવેલે તેમનાં નામ.	..	૧૧૧
મુદ્રાનાં નામ,	.. .. .	૧૧૪
વીજ એટલે કલ્પિત શબ્દનો અર્થ.	.. .. .	૧૧૬

પારિશિષ્ટ.

ઝડ્ડામર તંત્ર.

ઝડ્ડામર તંત્રમાંથી કાઢેલા શ્લોક.	.. .. .	૧૧૭
દેવી પુછેછે કે હે ईશ્વર વશીકરણ, ઝચ્ચાટણ, મોહન, સ્તંભન.		
દ્રાષ્ટિ હાનિ, વીગરે સર્થ સિદ્ધિ વતાવ.	.. .. .	૧૧૭
ईશ્વર કહેછે કે ઘણી સિદ્ધિ કહુ તે સાંભલ.	.. .. .	૧૧૮
જ્વરીકરણ એટલે ધારે તેને તાવ આવે તેનો મંત્ર,	.. .. .	૧૧૮
ઝચ્ચાટણ એટલે માણસને એક ઠેકાણેથી વીજે ઠેકાણે નાંખવો,	.. .. .	૧૧૯
મારણ,	.. .. .	૧૧૯
શત્રુનાશન.	.. .. .	૧૧૯
સ્તંભન એટલે મુંગો કરવો.	.. .. .	૧૨૦
ઝન્મત કરવો	.. .. .	૧૨૦
રોગી કરવો,	.. .. .	૧૨૦
વશીકરણ એટલે કહિયે તે કરે,	.. .. .	૧૨૦
અંજન એટલે જમીનમાંથી દ્રવ્ય દેલે અને દેશાવરની પથ્થર લાવે,	.. .. .	૧૨૧
દૂત રોગી કરવો.	.. .. .	૧૨૧

દત્તાત્રેય તંત્ર.

દત્તાત્રેય તંત્રમાંથી કાઢેલા શ્લોક.	.. .. .	૧૨૧
-------------------------------------	---------	-----

दत्तात्रेय शंकरने पुढे के नाना प्रकारनी कल्प तंत्रविद्या मने

वतावो-	१२१ ^{१०}
ईश्वर कहेछे के अनेक सिद्धि तमने बताउछे.	१२२
मारण.	१२४
मोहन.	१२५
भूत ग्रह निवारण.	१२८
ग्रह निवारण.	१२८
- सिंह व्याघ्र सर्प वृश्चोक भय नाशन	१२९
सर्प निवारण.	१२९
व्याघ्र निवारण.	१२९
अभि भय निवारण.	१३०
अभि शमन.	१३०
आसुर्ग स्तंभन.	१३०
बुद्धि स्तंभन.	१३१
शस्त्रलेप.	१३१
सेनापलायन.	१३२
मेघ स्तंभन.	१३२
गोमहिष्यादि स्तंभन.	१३२
नौका स्तंभन.	१३३
जल स्तंभन.	१३३
विशेषण.	१३३
उद्योग.	१३४

ભગમાલિની મંત્ર	...	...	...	...	૧૩૬
સ્ત્રી વશીકરણ	...	...	...	...	૧૩૬
પુરુષ વશીકરણ	.....	.....	.....	.....	૧૩૬
રાજવશ્ય	.....	.....	.....	.....	૧૩૬
આકર્ષણ	.....	.....	.....	.....	૧૩૬
ઇન્દ્રજાલ કૌતુક.	.....	.....	.....	.....	૧૩૬
યક્ષિણી સાધન.	.....	.....	.....	.....	૧૩૭
રસાયણ ઇટલે કિમયો	.....	.....	.....	.....	૧૩૭
કાઝજ્ઞાન, અનાહાર, નિધિ દર્શન, વંધ્યા ગર્ભ-ધારણ, જયવાદ,					
ઇત્યાદિ અનેક પ્રકરણ,	.....	.....	.....	.....	૧૩૭

અમ્બિપુરાણ.

આમ્બિ પુરાણમાંથી કાઢેલા પ્રકરણ.	.....	.....	૧૩૮
નાનાબલ,	.....	.....	૧૩૮
ત્રૈલોક્ય વિજય વિશા.	.....	.....	૧૪૧
મહામારી વિશા.	.....	.....	૧૪૩
વશ્યાદિયોગ.	.....	.....	૧૪૬
મત્રીપદ્યાદિ.	.....	.....	૧૪૮
તંત્ર અને પુરાણની તુલના.	...	...	૧૫૧
તાત્રોક્ત સિદ્ધિ ઉપર ટીકા	..	..	૧૫૧
હિંદુ ઇતીહાસનો વિચાર હીનતાં.	...	...	૧૫૪
હવનનો હેતુ.	...	...	૧૫૫
ગરાદા મામળા મેનુઅલ હયા કરેલે તે વિશે મટોદરાનો રસિદન્ટ			
સાહેબનો રૂપરેખા, રીપોર્ટ,	...	...	૧૫૭